

OCENA STANU SANITARNEGO POWIATU GLIWICKIEGO za rok 2023

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Gliwicach

Marzec 2025

Spis treści

1	Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych	1
2	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych	13
3	Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia	30
4	Ocena w zakresie szczepień ochronnych	34
5	Ocena stanu sanitarno – higienicznego w zakładach pracy	37
6	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	50
7	Jakość wody przeznaczonej do spożycia	61
8	Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania	71
9	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	79
10	Działalność oświatowo-zdrowotna i promocji zdrowia	83

**Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów
żywieniowo – żywnościowych
na terenie powiatu gliwickiego 2024 r.**

Państwowa Inspekcja Sanitarna (dalej: PIS) w Gliwicach realizowała zadania w ramach bieżącego nadzoru mając na względzie bezpieczeństwo żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

W ramach urzędowej kontroli żywności sekcja Higieny Żywienia, Żywności i Przedmiotów Użytku (dalej: HŻŻiPU) w 2024 roku sprawowała nadzór nad **4327** obiektami żywieniowo - żywnościowymi, zakładami prowadzącymi produkcję i obrót materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w tym **1147** usytuowanymi na terenie powiatu gliwickiego. Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie powiatu gliwickiego w 2024 r przedstawia tabela nr 1.

Lp.	Grupa obiektów	Ilość zakładów wg/ewidencji	Ilość kontroli	Ilość decyzji terminowych	Mandaty	
					Ilość	Suma
1	Zakłady wytwórcze	219	104	20	12	3400
2	Zakłady żywienia zbiorowego	374	220	39	16	3400
3	Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (sklepy, kioski, hurtownie, środki transportu)	554	361	50	32	6600
RAZEM		1147	685	109	60	13400

Tab. 1. Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie powiatu gliwickiego w 2024 r.

W 2024 r. na terenie powiatu przeprowadzono **685** kontroli sanitarnych, w wyniku których ogółem wydano **148** decyzji administracyjnych, w tym **109** nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych, **5** przedłużających termin wykonania nakazów, **29** uchylających decyzje oraz **5** umarzających postępowanie. Osoby odpowiedzialne za nieprawidłowy stan sanitarny

ukarano **60** mandatami na łączną kwotę **13400 zł**, natomiast w zakładach nowo otwartych lub po zmianie zakresu działania zgłaszającym się podmiotom wydano **93** decyzji zatwierdzających zakład do prowadzenia działalności.

Nadzorowane w 2024 roku zakłady poddawane były ocenie stanu sanitarnego na podstawie arkuszy oceny zakładu produkcji/ obrotu żywnością/żywienia zbiorowego/ materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniający min. prawidłowość procedur: Dobrej Praktyki Higienicznej (dalej: GHP), Dobrej Praktyki Produkcyjnej (dalej: GMP), Systemu zapewniania bezpieczeństwa żywności (dalej: HACCP) i ich realizację.

W 2024 roku oceniono 322 zakłady na terenie powiatu z czego:

- 31** zakładów uzyskało ryzyko niskie,
- 263** zakłady uzyskało ryzyko średnie,
- 28** zakładów uzyskało ryzyko wysokie.

Ustalone ryzyko w zakładzie wpływa na częstotliwość kontroli.

W 2024 r. zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2024 rok” Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna (dalej: PSSE) w Gliwicach miała zaplanowanych do pobrania **625** próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu

z żywnością. Ogółem pobrano **718** próbek, z czego na terenie powiatu pobrano **96** (w 2023 roku pobrano 57 próbek, kwestionowanych 2), w tym **78** próbek żywności, **8** próbek sanitarnych, **7** próbek wymazów sanitarnych, **1** próbkę środków żywienia zwierząt, tj. pasza zielona oraz **2** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Próbki zostały pobrane w ramach urzędowej kontroli i zbadane w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 52 próbki,
- pestycydy – 15 próbek,
- obecność szkodników zbożowo-mącznych – 8 próbek,
- skażenia promieniotwórcze – 5 próbek,
- ocena organoleptyczna – 3 próbki,
- napromienianie – 3 próbki,
- pH, kwasowość – 2 próbki,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 2 próbki,
- zawartość substancji dodatkowych – 1 próbka,
- zawartość diosminy w suplementach diety – 1 próbka,
- mikotoksyny – 1 próbka,
- wartość kaloryczna posiłków oraz procentowy udział energii z białka, tłuszczu i węglowodanów oraz zawartość soli – 1 próbka,
- migracja specyficzna, globalna, ocena organoleptyczna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – 2 próbki.

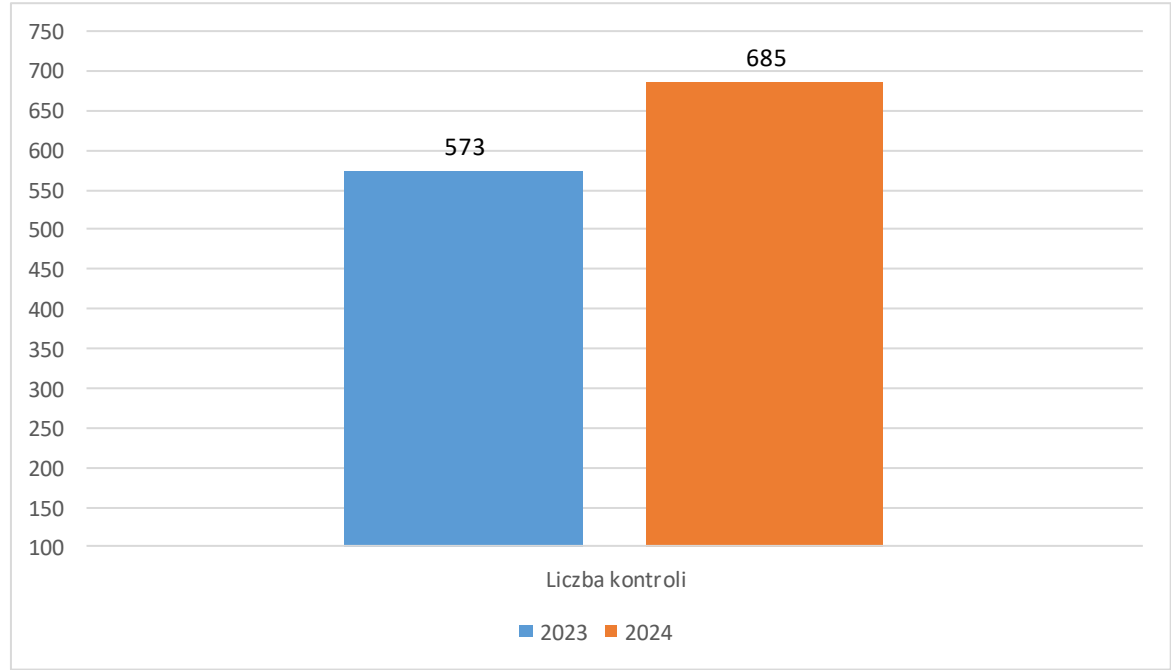
Spośród ww. próbek w 2024 r. w zakresie oceny znakowania oceniono 9 próbek, które zostały oznakowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Spośród 96 próbek pobranych na terenie powiatu gliwickiego **zakwestionowano 2**, tj.

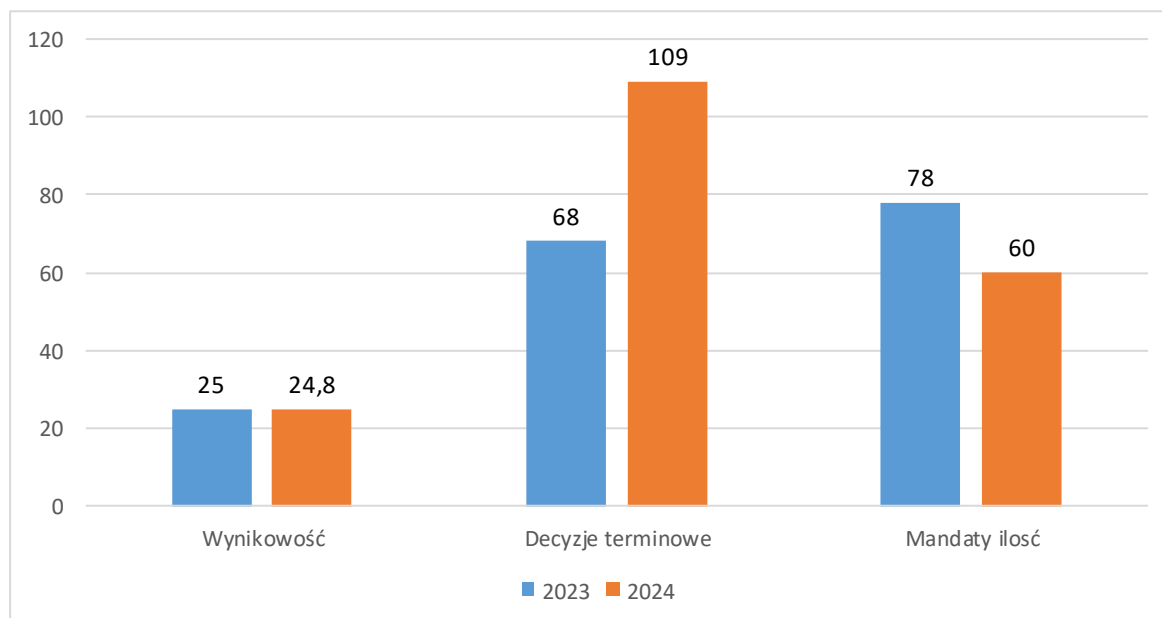
- 1 próbkę brokułu ze względu na przekroczenie najwyższego poziomu pozostałości pestycydu. Zakwestionowana partia brokułu została zgłoszona do systemu RASFF.
- 1 próbkę materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością ze względu na wzrost migracji formaldehydu w drugim i trzecim badaniu - brak stabilności materiału.
W związku z powyższym podjęto działania zgodnie z kompetencją i zakwestionowana partia kubków została wycofana z obrotu oraz zutylizowana.

Grupa obiektów	Ilość zakładów		Ilość kontroli		Decyzje terminowe		Mandaty			
							Ilość		Suma	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Zakłady wytwórcze	189	219	94	104	13	20	10	12	2100	3400
Zakłady żywienia zbiorowego	416	374	219	220	26	39	30	16	7050	3400
Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (w tym środki transportu)	594	554	260	361	29	50	38	32	6300	6600
RAZEM	1199	1147	573	685	68	109	78	60	15450	13400

Tab. 2. Zestawienie działań kontrolnych w latach 2023 -2024

Ryc. 1 Liczba kontroli sanitarnych w latach 2023 i 2024

Ryc. 2. Porównanie wyników działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Gliwice w latach 2022 i 2023

Porównując wyniki działania PSSE w Gliwicach, co przedstawia tabela 2 oraz rycina 1 i 2 należy stwierdzić, że wynikowość kontroli na terenie powiatu nieznacznie się zmniejszyła. W 2023 r. wynosiła 25 %, natomiast w 2024 roku wynosiła 24%, co może świadczyć, że stan techniczno-sanitarny zakładów żywienia-żywnościowych uległ nieznacznej poprawie.

Do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie stanu techniczno – sanitarnego należy:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

Do głównych uchybień i nieprawidłowości w zakresie higieny produkcji i dystrybucji w tej grupie obiektów należy:

- brak czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu,
- sprzedaż artykułów spożywczych przeterminowanych lub bez oznakowania,
- brak prawidłowo zorganizowanych punktów obróbki wstępnej mięsa surowego, jaj świeżych oraz warzyw i owoców.

Do głównych uchybień w zakresie zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności należą:

- nieprawidłowe procedury oraz ich realizacji i weryfikacji w zakresie GHP i GMP oraz HACCP,
- brak dokumentacji z kontroli surowców, półproduktów i wyrobów gotowych przez producentów w tym badań właścicielskich.

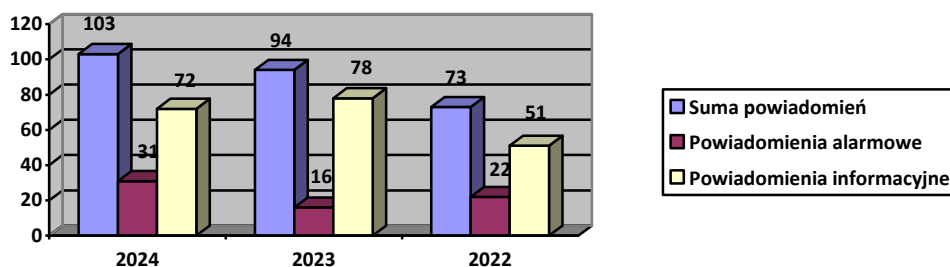
System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (dalej: RASFF)

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje System RASFF, który został opracowany i wdrożony, aby zapobiegać przedostawaniu się niebezpiecznej żywności i przedmiotów do kontaktu z żywnością do konsumenta. Produkcja i obrót środków spożywczych składają się często z wielu procesów odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów począwszy **od produkcji pierwotnej (rolnej)**, a skończywszy na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. System RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „**od pola do stołu**” i zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń oraz niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych.

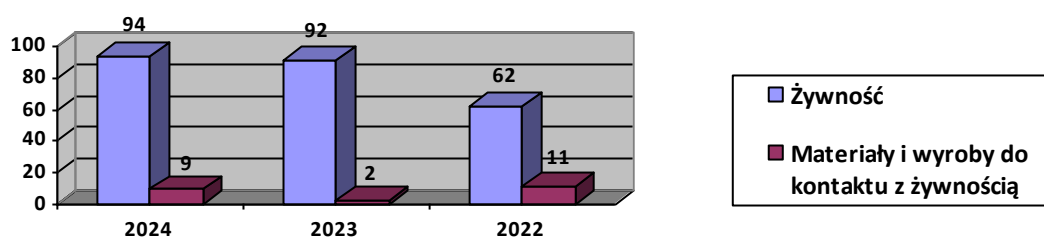
W ramach systemu RASFF w 2024 r. ogółem otrzymano **103** powiadomienia (**w 2023 r. było 94, a w 2022 r. 73**), w tym **31** alarmowych, **18** informacyjnych w celu zwrócenia uwagi, **51** informacyjnych w celu podjęcia działań, **3** innych (o niezgodności, NEWS, odrzucenia na granicy). Dotyczyły one w **94** przypadkach niebezpiecznych produktów żywnościowych oraz w **9** materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Spośród otrzymanych powiadomień **57** dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, **23** z Unii Europejskiej i **23** z „krajów trzecich”. W związku z otrzymaniem ww. powiadomień systemu RASFF w 2024 r. przeprowadzono łącznie **258** kontroli i innych działań kontrolnych i wyjaśniających. Ponadto obecność w obrocie niebezpiecznych produktów wymienionych w powiadomieniach RASFF sprawdzana była również podczas pełnienia bieżącego nadzoru. Ilość powiadomień systemu RASFF w rozbiciu na lata 2022-2024 przedstawia tabela 3 oraz rycina 4 i 5.

ROK	Suma powiadomień	Powiadomienia alarmowe	Powiadomienia informacyjne i inne
2024 r.	103	31	72
2023 r.	94	16	78
2022 r.	73	51	22

Tab. 3. Ilość otrzymanych powiadomień systemu RASFF w ostatnich 3 latach z podziałem na kategorie powiadomień.

Ryc. 4. Ilość powiadomień systemu RASFF w latach 2022-2024

Ryc. 5. Powiadomienia systemu RASFF z podziałem na kategorie zgłaszanych artykułów.

W roku 2024 z **103** otrzymanych powiadomień RASFF dotyczących żywności, **10** dotyczyło suplementów diety i żywności specjalnego przeznaczenia żywieniowego, a **84** pozostałej żywności. Najczęściej powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły wykrycia obecności nieautoryzowanych substancji czynnych w suplementach diety będących w obrocie między innymi w obiektach zlokalizowanych na obszarze działania PSSE w Gliwicach.

Kontrole sanitarne interwencyjne przeprowadzano zgodnie z załączanymi do powiadomień listami dystrybucji oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.

Zakłady Wytwórcze

W omawianym okresie na terenie powiatu gliwickiego zlokalizowanych było **219** zakładów wytwórczych, w których przeprowadzono **104** kontroli sanitarnych, nałożono **12** mandatów karnych na kwotę **3400** złotych, wydano **20** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

W zakładach wytwórczych w 2024 r. pobrano ogółem **52 próbki**. Próbki zostały pobrane w ramach urzędowej kontroli i zbadane w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 37 próbek
- obecność szkodników zbożowo-mącznych – 8 próbek,
- metale szkodliwe dla zdrowia – 2 próbki,
- skażenia promieniotwórcze – 5 próbek.

Spośród próbek pobranych w zakładach wytwórczych nie kwestionowano żadnej.

Największą grupę zakładów wytwórczych stanowią głównie piekarnie i ciastkarnie. W 2024 roku w rejestrze PSSE w Gliwicach na terenie powiatu gliwickiego figurowało **27** zakładów piekarniczych oraz **19** ciastkarni.

W zakładach piekarniczych od 2008 r. prowadzona jest Akcja „Mklik Próchniczek”, która ma na celu weryfikowanie stopnia wdrożenia i prawidłowości funkcjonowania systemu opracowanego na zasadach HACCP, w tym w szczególności prawidłowości zabezpieczenia obiektu przed szkodnikami. Akcja jest kontynuowana z uwagi na bezpieczeństwo żywności i szczególne zagrożenie szkodnikami zbożowo-mącznymi oraz ich pozostałościami w przemyśle piekarniczym. Najczęstsze stwierdzone nieprawidłowości techniczno – sanitarne.

Do stwierdzonych nieprawidłowości techniczno-sanitarnych w przeprowadzonych kontrolach były:

- obecność żywych szkodników lub martwych zbożowo mącznych w wytrzepekach, zmiotkach,
- niedokładnie przeprowadzane zabiegi dezynsekcyjne koszyczków,
- niedokładnie sprzątane pomieszczenia produkcyjne i magazynowe,
- brudne, zakurzone ściany i sufity w pomieszczeniach żywnościowych,
- ubytki w posadzce,
- brudne, niedokładnie myte powierzchnie stykające się z żywnością (maszyny, urządzenia, drobny sprzęt pomocniczy),
- wyeksploatowany drobny sprzęt pomocniczy,
- brak środków do mycia i dezynfekcji,
- brak bieżących zapisów wynikających z systemu HACCP.

W związku z powyższym skontrolowano 15 piekarń, w których przeprowadzono ogółem **36** kontroli, nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 1400 zł, wydano **11** decyzji administracyjnych represyjnych na poprawę stanu sanitarno-technicznego.

W 2024 r. pobrano 20 próbek sanitarnych, tj. zmiotki i wytrzepek w kierunku obecności szkodników zbożowo-mącznych w zakładach piekarniczych. Żadnej próbki nie kwestionowano.

W ramach bieżącego nadzoru podczas kontroli kompleksowej stwierdzono w 1 piekarni w Przyszowicach w wytrzepekach z koszyków do garowania ciasta dużą ilość szkodników zbożowo - mącznych, w związku z czym wydano decyzję nakazującą przeprowadzenie skutecznych zabiegów dezynsekcji i dezynfekcji pomieszczeń, sprzętu i wyposażenia z dniem otrzymania decyzji. Obecność w zakładzie żywych lub martwych szkodników świadczy o niezachowaniu właściwych warunków higieniczno-sanitarnych przy produkcji żywności. Strona została ukarana 2 mandatami karnymi na kwotę 1000 zł. Podczas kontroli sprawdzającej stwierdzono wykonanie nakazów ww. decyzji.

W rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli w wpisanych było 134 **gospodarstw** rolnych, w tym 122 na terenie powiatu **zajmujących się produkcją pierwotną produktów pochodzenia roślinnego z dostawami bezpośrednimi (w tym 2 dotyczące rolniczego handlu detalicznego, 2 producenci pierwotni i rolniczy handel detaliczny oraz 1 producenci pierwotni, rolniczy handel detaliczny, dostawcy bezpośredni).** W 2024 r. dokonano wpisu **34** nowych gospodarstw rolnych.

W związku z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego (dalej: GIS) w sprawie porozumienia dotyczącego współdziałania organów urzędowej kontroli w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa

produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego, przeprowadzono ogółem 4 kontrole w 4 gospodarstwach rolnych, w tym wszystkie kontrole były z udziałem przedstawicieli Państwowego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Podczas 3 kontroli w 3 gospodarstwach rolnych pobrano do badań laboratoryjnych w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych 5 próbek truskawek oraz w kierunku oznaczenia metali szkodliwych dla zdrowia 2 próbki, w tym 1 próbkę marchwi i 1 próbkę ziemniaków.

Ponadto przeprowadzono 5 kontroli w gospodarstwach rolnych bez udziału innych organów urzędowej kontroli w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej, podczas których pobrano do badań laboratoryjnych 5 próbek, w tym 5 próbek w kierunku skażeń promieniotwórczych (1 próbkę ziarna żyta, 1 próbkę pszenicy, 1 próbkę karpia świeżego, 1 próbkę ziemniaków oraz 1 próbkę paszy zielonej). Nie zakwestionowano żadnej spośród pobranych próbek.

Miejsca obrotu żywnością, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Na terenie powiatu zlokalizowanych jest 554 zakładów obrotu żywnością, w których przeprowadzono 361 kontroli, nałożono 32 mandatów karnych na kwotę 6600 zł oraz wydano 50 decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli.

W obiektach obrotu żywnością pobrano ogółem 31 próbek środków spożywczych oraz 2 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, które badano w niżej wymienionych kierunkach:

- pozostałości pestycydów – 15 próbek,
- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 5 próbek,
- napromienianie – 3 próbki,
- ocena organoleptyczna – 3 próbki,
- pH, kwasowość – 2 próbki,
- mikotoksyny – 1 próbka,
- zawartość substancji dodatkowych – 1 próbka,
- zawartość diosminy w suplementach diety – 1 próbka.

Spośród 96 próbek pobranych na terenie powiatu gliwickiego **zakwestionowano 2**, tj.

- 1 próbkę brokułu ze względu na przekroczenie najwyższego poziomu pozostałości pestycydu,
- 1 próbkę materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością ze względu na wzrost migracji formaldehydu w drugim i trzecim badaniu - brak stabilności materiału.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego

Na terenie powiatu gliwickiego zlokalizowanych jest **374** zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego.

W 2024 r. w zakładach żywienia zbiorowego przeprowadzono **220** kontroli sanitarnych, w trakcie których nałożono **16** mandatów karnych na kwotę **3400 zł** oraz wydano **39** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących wykonanie zarządzeń.

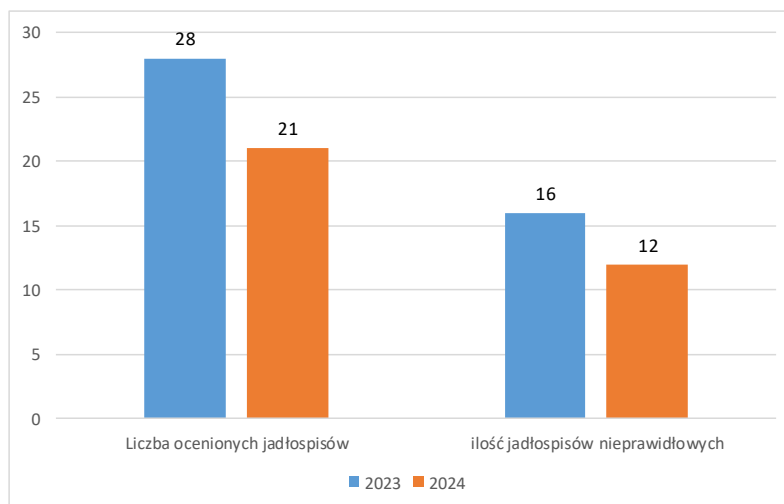
W danej grupie obiektów stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak segregacji w urządzeniach chłodniczych, zamrażalniczych,
- brak higieny personelu przy przygotowaniu posiłków,
- brak bieżącej czystości w zakładach,
- brak bieżących zapisów wynikających z opracowanej dokumentacji HACCP,
- gotowe potrawy niezabezpieczone przed zanieczyszczeniem,
- przeterminowane środki spożywcze,
- częściowo zniszczony sprzęt, wyposażenie,
- brudne ściany i sufity,
- zdemontowane umywalki, zlewy.

W 2024 roku w zakładach zbiorowych typu zamkniętego i otwartego pobrano ogółem **11** próbek, w tym 10 próbek w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz 1 próbkę posiłku obiadowego w kierunku wartości kalorycznej, procentowego udziału energii z białka, tłuszczów, węglowodanów oraz zawartości soli. Nie stwierdzono przypadku zdyskwalifikowania próbek w tego typu zakładach.

Ocena sposobu żywienia

W **2024** roku na terenie powiatu gliwickiego przeprowadzono łącznie **21** ocen jadłospisów, z czego w **12** stwierdzono nieprawidłowości. Jadłospisy pobrano w **12** placówkach oświatowych (4 w stołówkach szkolnych, 7 w stołówkach przedszkolnych, 1 w wydawalni przedszkolnej), **1** żłobku, 2 w szpitalach (**1** w stołówce i **1** w wydawalni), **6** w domach opieki społecznej (**3** w stołówce, **3** w wydawalni).

Ryc. 5. Ilość przeprowadzonych ocen jadłospisów – porównanie lat 2023 i 2024

W placówkach oświatowych na terenie powiatu gliwickiego jadłospisy sprawdzono pod kątem wytycznych Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154) w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Posiłki powinny zapewniać przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej wynikające z publikacji M. Jarosz - Normy żywienia dla populacji polskiej. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, Warszawa, 2020.

Spośród **12** przeprowadzonych analiz jadłospisów w placówkach oświatowych w **5 stwierdzono nieprawidłowości.**, co stanowi 42% błędnych jadłospisów, natomiast w 2023 roku odsetek nieprawidłowych jadłospisów w tej grupie zakładów wynosił 35%, co świadczy o pogarszającym się sposobie żywienia dzieci i młodzieży. Uchybienia najczęściej dotyczyły:

- braku 2 porcji mleka lub produktów mlecznych, co skutkowało niewystarczającą ilością wapnia,
- niewystarczającej ilości warzyw i owoców,
- braku porcji ryby minimum raz w tygodniu.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami zobowiązano Strony odpowiedzialne za żywienie w jednostkach systemu oświaty do wyeliminowania powyższych błędów żywieniowych, udzielono pouczeń, zalecono przeszkolenie personelu oraz poinformowania Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego (dalej: PPIS) w Gliwicach o podjętych działaniach naprawczych.

Ponadto w **2024** roku dokonano oceny **2** ocen jadłospisów dekadowych pobranych w **1** wydawalni w szpitalu oraz **1** stołówce szpitalnej prowadzącej żywienie we własnym zakresie. W wyżej ocenianych jadłospisach nie stwierdzono nieprawidłowości.

W **2024 r.** w ramach kontynuowanej akcji „Żywienie dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych” pobrano **1** próbkę posiłku obiadowego w stołówce w żłobku prowadzących żywienie we własnym zakresie. W jadłospisie stwierdzono nieprawidłowości dotyczące zbyt dużej ilości soli w analizowanej próbce posiłku obiadowego. Innych nieprawidłowości nie wykazano. Posiłki z dekady były prawidłowo zbilansowane.

Porównując przeprowadzone analizy w 2023 r. na 28 pobranych jadłospisów w 16 (57%) wykazano błędy oraz w 2024 roku na 21 ocenionych jadłospisów w 12 (57%) stwierdzono nieprawidłowości, co świadczy braku poprawy jakości jadłospisów. W 2025 r. ocena jadłospisów nadal będzie kontynuowana.

Import

PPIS w Gliwicach na mocy ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia w ramach granicznej kontroli sprawuje nadzór nad eksportem i importem środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pochodzących z importu z krajów trzecich. W wyznaczonych miejscach, na terenie Urzędu Celnego w Gliwicach

oraz w magazynach importerów i eksporterów przeprowadzano przy współudziale funkcjonariuszy Urzędu Celnego, przedstawicieli agencji celnych, importerów lub eksporterów przeprowadzane są kontrole przywożonych z zagranicy (lub wywożonych za granicę) produktów spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W związku z prowadzeniem granicznego nadzoru nad jakością zdrowotną żywności i przedmiotów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w roku 2024 wykonano **345** kontroli (w 2022 r. było **318**, a w 2022 r. było **337**), w tym **72** kontrole na środkach transportu. Skontrolowano **280** partii środków spożywczych, **65** partii materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Wydano łącznie **345** świadectw spełnienia wymagań towarów przekraczających granicę. W ramach granicznych kontroli dokonano oceny **167** produktów przywiezionych z zagranicy (importu) i **178** produktów wywożonych za granicę (eksportu).

	Suma kontroli	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
Ilość kontroli granicznych	345	280	65

Tab. 4. Ilość przeprowadzonych kontroli towarów importowanych z podziałem na kategorie artykułów.

Na terenie powiatu gliwickiego (w Pyskowicach) funkcjonuje dwóch dużych importerów żywności, tj. magazyny hurtowe. W roku 2024 przeprowadzono w tych miejscach **68** kontroli granicznych towarów importowanych z krajów trzecich.

Interwencje

W Sekcji HŻŻiPU w 2024 r. ogółem zgłoszono **244 interwencji**, w tym **38** dotyczyło powiatu gliwickiego (w 2023 - 27 dotyczyło powiatu gliwickiego). Rozpatrzono 221 spraw, nie rozpatrzono 23 z uwagi na:

- 15 przypadków: brak obiektu we wskazanym miejscu, dotyczy głównie obiektów ruchomych i tymczasowych; w 1 przypadku strona nie wskazała szczegółowych informacji jakiego produktu oraz producenta dotyczą zarzuty; w 1 przypadku strona wycofała wniesioną interwencję.
- 8 przypadkach - przekazano błędnie skierowaną interwencję zgodnie z właściwością miejscową lub zgodnie z kompetencją.

W związku ze zgłoszonymi interwencjami przeprowadzono 235 kontroli interwencyjnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli za potwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego nałożono **74 mandaty karne na kwotę 17900 zł**. W ramach kontroli interwencyjnych wydano **22 decyzje administracyjne** w tym **20** nakazujące poprawę stanu technicznego 1 dotyczącą zakazu wprowadzania do obrotu środków spożywczych, 1 nakazująca przerwanie działalności.

W 2024 r. na 221 rozpatrywanych interwencji w tym: **38** dotyczyło powiatu gliwickiego

- **70** uznano za uzasadnione, w tym 9 dotyczących powiatu gliwickiego (w 2023 - 13 uzasadnionych dotyczących powiatu gliwickiego)
- **151** za nieuzasadnione, w tym 29 dotyczących powiatu gliwickiego (w 2023 - 14 nie uzasadnionych dot. powiatu gliwickiego).

Interwencje dotyczyły głównie:

- niehigienicznej sprzedaży środków spożywczych,
- niewłaściwego stanu higieniczno - sanitarnego pomieszczeń zakładu,
- sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości w tym mięsa i wędlin o nieprawidłowych cechach organoleptycznych tj. nieświeży zapach oraz nietypowa konsystencja,
- wprowadzania do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,
- nieprawidłowej gospodarki odpadami,
- obecności owadów i gryzoni w obiekcie,
- zatrudniania osób bez aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno – epidemiologicznych.

W związku ze zgłoszonymi interwencjami na nieprawidłową jakość zdrowotną środków spożywczych w ramach urzędowej kontroli celowanej pobrano 11 próbek do badań laboratoryjnych tj. :

- chipsy ziemniaczane solone – 1 próbka- w kierunku zawartości substancji dodatkowych: barwników, substancji słodzących i konserwujących,
- frankfurterki – 1 próbka – w kierunku badań sensorycznych,
- Mąkę pszenną typ 450 – 1 próbka w kierunku zanieczyszczeń biologicznych,
- Mąkę pszenną typ 650 – 1 próbka w kierunku zanieczyszczeń biologicznych,
- Suplement diety VIT C 1000 z bioflawonoidami z gorzkiej pomarańczy – 1 próbka w kierunku oceny organoleptycznej,
- Nutramigen LGG Complete 1 dla niemowląt od urodzenia hipoalergiczny preparat mlekozastępczy – 1 próbka – w kierunku oceny organoleptycznej,
- Naturalną wodę mineralną „Nałęczowianka” niegazowana – 5 próbek – w kierunku mikrobiologicznym.

W zakresie badanych parametrów próbek **nie kwestionowano**.

Wnioski

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów żywnościowych, jak wykazuje wynikowość (ilość nałożonych mandatów i decyzji w stosunku do ilości kontroli) uległ **nieznacznej poprawie** w porównaniu z rokiem ubiegłym. Niemniej stwierdzono większą ilość zgłoszonych interwencji dotyczących zakładów żywnościowych zlokalizowanych na terenie powiatu gliwickiego w porównaniu z rokiem 2023.

W zakresie bezpieczeństwa żywności w 2024 r. ogółem stwierdzono 1,5 % wzrost próbek kwestionowanych w stosunku do roku ubiegłego, który wynosił 2%.

W stosunku do roku 2023 odnotowano taki sam odsetek jadłospisów, tj. 57%, w których stwierdzono nieprawidłowości, co świadczy braku poprawy jakości jadłospisów.

W 2025 r. ocena jadłospisów nadal będzie kontynuowana.

Analiza chorób zakaźnych dla powiatu gliwickiego za rok 2024

Analizę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych i pasożytniczych na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach za rok 2024 przeprowadzono w oparciu o roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia Mz-56. W roku 2024 kontynuowano działalność w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych. Systematyczna analiza zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne umożliwia wdrożenie działań przeciwepidemicznych i zwiększenie zdrowotnego bezpieczeństwa mieszkańców.

Podejmowano działania przeciwepidemiczne, edukacyjne, promocyjne prowadzące do zmniejszenia zakażeń na nadzorowanym terenie.

Monitorowano bieżącą sytuację epidemiologiczną przez prowadzenie nadzoru rutynowego oraz nadzoru alertowego poprzez udział w działaniach związanych z występowaniem zachorowań na choroby szczególnie niebezpieczne w tym poprzez przepływ informacji w Krajowym Systemie Wczesnego Ostrzegania i Reagowania dla Chorób Zakaźnych.

W 2024 r. na terenie PSSE w Gliwicach przeprowadzono 5249 wywiadów epidemiologicznych, w 2023 r. na terenie objętym nadzorem przeprowadzono ogółem 6155 wywiadów epidemiologicznych. Spadek liczby wywiadów w stosunku do roku ubiegłego jest związany zaprzestaniem przeprowadzania wywiadów epidemiologicznych w przypadku zachorowań na COVID-19.

Na terenie powiatu gliwickiego w 2024 r. odnotowano ogółem 3 ogniska epidemiczne. W związku z powyższym PPIS w Gliwicach przeprowadzał dochodzenia epidemiologiczne mające na celu ustalenie liczby osób narażonych na zakażenie oraz trybu postępowania placówki celem przecięcia dróg szerzenia się zakażenia.

Odnutowano:

- 1 ognisko epidemiczne w oddziale chirurgii wywołane przez *Clostridioides difficile*. Dodatkowo wyniki uzyskano od 4 pacjentów hospitalizowanych w związku z innymi jednostkami chorobowymi. Na zakażenie narażonych było 6 osób, nie odnotowano zakażeń wśród personelu. W ognisku zmarły 2 osoby z przyczyn nie związanych z zakażeniem.
- 1 ognisko epidemiczne wywołane przez SARS-CoV-2 w oddziale chorób płuc Zachorowało 5 pacjentów, 34 osoby pozostały pod nadzorem epidemiologicznym.
- 1 ognisko wywołane przez *Klebsiella pneumoniae* KPC MBL. Ognisko wystąpiło w oddziale chirurgii, zakażenia odnotowano u 8 pacjentów. 3 osoby zmarły z powodu choroby podstawowej. 15 osób było narażonych na zakażenie w ognisku epidemicznym.

W związku z wystąpieniem ognisk zakażeń epidemicznych w szpitalach Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych podjęły decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

Tak jak w latach ubiegłych w 2024 r. był prowadzony aktywny nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, który obejmuje nadzór kliniczny, epidemiologiczny i wirusologiczny nad przypadkami ostrego porażenia wiotkiego z osłabieniem mięśni szkieletowych u dzieci w wieku < 15 r. ż. Nadzór polega na telefonicznym, cotygodniowym kontakcie z oddziałami neurologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów dziecięcych, a w przypadku podejrzenia zachorowania pobieranie i przesyłanie materiału do badań laboratoryjnych do NIZP-PZH.

Stale monitorowane są podejrzenia i zachorowania na odrę i różyczkę w ramach realizacji programu eliminacji tych chorób.

PPIS w Gliwicach współpracuje z Inspekcją Weterynaryjną na szczeblu powiatowym w zakresie zwalczania chorób odzwierzęcych. Prowadzony jest nadzór nad osobami narażonymi na wirus wysoce zjadliwej grypy ptaków (dalej: HPAI) oraz w zakresie zwalczania tych ognisk. Ponadto prowadzony jest nadzór nad osobami w przypadku narażenia na wściekliznę osób pokąsanych przez zwierzęta domowe i dzikie. W relacji człowiek-zwierzę istotne jest zachowanie szczególnych środków ostrożności celem zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego.

W związku z ogniskiem HPAI w stadzie kur niosek – chów przyzagrodowy w gospodarstwie zlokalizowanym w gminie Toszek PPIS w Gliwicach prowadził nadzór epidemiologiczny nad osobami, które miały kontakt z chorym drobiem (w tym właściciele gospodarstwa, pracownicy inspekcji weterynaryjnej, pracownicy firmy utylizacyjnej). Nadzorem epidemiologicznym objęto 11 osób, w trakcie trwania nadzoru, żadna z osób nie zgłaszała objawów chorobowych.

Zgodnie z wytycznymi GIS prowadzony jest nadzór epidemiologiczny w przypadku wystąpienia inwazyjnej choroby zakaźnej wywołanej przez *Neisseria meningitidis*, *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae* oraz innych bakteryjnych zakażeń ośrodkowego układu nerwowego.

W związku z zagrożeniem dla zdrowia publicznego związanym ze stosowaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy PPIS w Gliwicach sprawuje bieżący nadzór nad zatruciami środkami zastępczymi. Na podstawie informacji przekazywanych z placówek służby zdrowia sporządzane są raporty o zatruciach, hospitalizacjach oraz zgonach spowodowanych środkami zastępczymi co pozwala na monitorowanie i możliwość szybkiego reagowania na wzrost liczby przypadków zatruc środkami zastępczymi.

Przedmiotowe informacje są również wprowadzane do ogólnopolskiego Sytemu Monitorowania Informacji o Dopalachach. W 2024 r. odnotowano 6 przypadki zatruc dopalaczami w tym 2 kobiety oraz 4 mężczyźna.

Na terenie powiatu gliwickiego w 2023 r. odnotowano 3 przypadki zatruc środkami zastępczymi.

W ramach prowadzonego nadzoru nad zgłaszalnością chorób zakaźnych odnotowano poprawę zgłaszalności, na którą ma wpływ porozumienie ramowe zawarte pomiędzy Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i Narodowym Funduszem Zdrowia (dalej: NFZ). PPIS w Gliwicach co kwartał otrzymuje informacje, dotyczące liczby chorób zakaźnych zgłaszanych przez zakłady opieki zdrowotnej do Narodowego Funduszu Zdrowia. Powyższe dane są wnikliwie analizowane i porównywane z liczbą chorób zakaźnych zgłaszanych przez poszczególne zakłady opieki zdrowotnej do PSSE w Gliwicach. W związku z powyższym do kierowników poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej, w których stwierdzono niezgodności w liczbie chorób zakaźnych zgłoszonych do NFZ i PSSE w Gliwicach wysyłane są pisma wnoszące o sprostowanie powstałych nieścisłości.

Z grupy chorób zakaźnych objętych w Polsce zgłaszaniem należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sytuację epidemiologiczną chorób podlegających szczepieniom ochronnym, w tym przeciwko COVID-19 a także chorób przenoszonych poprzez naruszenie ciągłości tkanek. Działania przeciwepidemiczne można prowadzić na poziomie eliminowania źródła, na poziomie przecięcia dróg szerzenia się patogenu lub na poziomie uodparniania populacji wrażliwej.

Ustabilizowanie sytuacji epidemiologicznej może być osiągnięte w przyszłości pod warunkiem:

- kontynuowania szczepień ochronnych, w tym przeciwko COVID-19 i grypie
- realizacji programu eradykacji poliomielitis oraz eliminacji odry i różyczki
- monitorowanie bieżącej sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych, w tym chorób szczególnie niebezpiecznych

- zwiększenie dostępu do badań diagnostycznych – określenie czynnika etiologicznego choroby, która ma wpływ nie tylko na postępowanie terapeutyczne, ale także na profilaktykę przeciwepidemiczną.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania wybranych chorób zakaźnych na terenie powiatu gliwickiego zostały przedstawione w formie tabelarycznej [tab. nr 8].

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2024r	Zapadalność na 100 000 ludności	Liczba zachorowań w 2023r	Zapadalność na 100 000 ludności	Wzrost/spadek zapadalności
Krztusiec	77	72,81	1	0,92	+ 71,90
Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	212	200,48	161	148,45	+ 52,03
Borelioza	148	139,95	97	89,44	+ 50,51
Wirusowe zakażenia jelitowe	133	125,77	86	79,30	+ 46,47
Bakteryjne zakażenia jelitowe	86	81,32	71	65,46	+ 15,86
WZW B	9	8,51	4	3,69	+ 4,82
Gruźlica	21	19,85	20	18,44	+ 1,41
Ich wywołane przez Streptococcus pneumoniae	4	3,78	2	1,84	+ 1,94
Świnka	3	2,83	3	2,77	+ 0,06
Różyczka	1	0,94	1	0,92	+ 0,02
Odra	0	0	0	0	0
Ich wywołane przez Neisseria meningitidis	0	0	0	0	0
Zakażenia SARS-CoV-2	600	567,39	978	901,73	- 334,34
Ospa wietrzna	716	677,08	864	796,63	- 119,54
Plonica	193	182,5	183	168,73	- 13,78
Salmonelozy – zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	22	20,80	28	25,82	- 5,01
Inne Neuroinfekcje	1	0,95	5	4,61	- 3,66
WZW A	0	0	2	1,84	- 1,84
WZW C	9	8,51	11	10,14	- 1,63

Tab. 8. Liczba zachorowań oraz zapadalność na choroby zakaźne podlegające zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w 2024r i 2023r w powiecie gliwickim

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2024r	Liczba zachorowań w 2023r	Liczba zachorowań w 2022r	Liczba zachorowań w 2021r	Liczba zachorowań w 2020r
Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	212	161	160	56	44
Ospa wietrzna	716	864	564	265	206
Wirusowe zakażenia jelitowe	133	86	110	57	17
Borelioza	148	97	64	17	11
Salmonellozy – zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	22	28	34	23	12
Plonica	193	183	33	24	14
Gruźlica	21	20	21	16	13
WZW B	9	4	10	5	2
WZW C	9	11	7	3	0
Świnka	3	3	3	0	1
WZW A	0	2	2	1	0
Różyczka	1	1	1	0	1
ICH wywołane przez <i>Neisseria meningitidis</i>	0	0	1	0	1
Inne Neuroinfekcje	1	5	1	1	2
Krztusiec	77	1	0	0	0
Odra	0	0	0	0	0
ICH wywołane przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	4	3	4	1	3
Bakteryjne zakażenia jelitowe	86	54	58	63	59

Tab. 9. Liczba zachorowań na choroby zakaźne podlegające zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w latach 2020 - 2024 w powiecie gliwickim

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie poszczególnych chorób zakaźnych

ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE

Zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią ważny wskaźnik stanu higieny żywności, zarówno jeśli chodzi o jej przygotowanie, transport i składowanie, jak i higienę przyrządzania i spożywania potraw. Mimo obserwowanej w tym zakresie poprawy w ostatnich latach nadal zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią poważny problem zdrowia publicznego.

Dominują przede wszystkim zatrucia pokarmowe i zakażenia żołądkowo – jelitowe, w tym wirusowe, bakteryjne i nieokreślone oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu.

Główną przyczyną bakteryjnych zatruc pokarmowych w analizowanym czasie były zakażenia wywołane odzwierzęcymi pałeczkami *Salmonella*. Za przyczynę wywoływania większości zapaleń żołądka i jelit tej etiologii uznaje się drób i zakażone jajka.

Głównym problemem w zakresie zatruc i zakażeń pokarmowych jest niedodiagnozowanie. Laboratoryjne badania diagnostyczne są przeprowadzane głównie w sytuacji, gdy osoba chora jest hospitalizowana bądź leczona ambulatoryjnie a objawy pomimo wdrożonego leczenia nadal się utrzymują. Natomiast osoby z nieżytem żołądkowo-jelitowym leczone ambulatoryjnie o łagodnym przebiegu nie są kierowane na badania laboratoryjne kału.

Biegunki i zapalenia żołądkowo jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu stanowią 47% wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych.

ryc. 6 Liczba zachorowań na zatrucia i zakażenia pokarmowe w 2024 r.

BIEGUNKI I ZAPALENIE ŻOŁĄDKOWO-JELITOWE O PRAWDOPODOBNIEM ZAKAŻNYM POCHODZENIU

Biegunka w szczególności u dzieci może powodować poważne konsekwencje zdrowotne - odwodnienie organizmu i zaburzenia metaboliczne. Biegunki i zapalenia żołądkowo - jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu zwykle nie są potwierdzane badaniami bakteriologicznymi i stanowią one poważną słabość nadzoru epidemiologicznego.

Na ogół zachorowania mają łagodny przebieg o czym świadczy niewielki odsetek hospitalizacji, w związku z tym chorzy leczeni są ambulatoryjnie, a badania diagnostyczne nie są wykonywane.

W 2024 r. odnotowano 212 przypadków, w tym 15 u dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu zachorowań hospitalizowano 12 osób, w tym 3 dzieci do dwóch lat.

W 2023 r. zarejestrowano 161 zachorowań, w tym 16 u dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu chorych hospitalizowano 14 osób, w tym 4 dzieci do dwóch lat.

ryc. 7 Liczba zachorowań na biegunkę i zapalenie żołądkowo jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu w latach 2020-2024

WIRUSOWE I INNE OKREŚLONE ZAKAŻENIA JELITOWE

Poważny problem epidemiologiczny i terapeutyczny stanowią wirusowe zakażenia jelitowe w okresie niemowlęcym i wczesnodziecięcym objawiające się najczęściej w postaci ostrej biegunki. Głównym czynnikiem etiologicznym wirusowych infekcji jelitowych są zakażenia rotawirusowe i norowirusowe, są one najczęstszą przyczyną ostrego nieżytu żołądkowo – jelitowego u dzieci.

Zakażenia przenoszą się drogą fekalno-oralną przy kontakcie z małą ilością materiału zakaźnego. Źródłem zakażenia jest chory człowiek, ozdrowieniec nadal wydalający wirusa w kale lub osoba zakażona bezobjawowo. Po przedostaniu się drobnoustrojów do organizmu uszkadzają one nabłonek kosmków jelitowych, wywołując stan zapalny żołądka i jelit. Zachorowania cechują się nagłym wystąpieniem biegunki, wymiotów, gorączką, nudnościami i bólami brzucha.

Zakażenia występują głównie u dzieci przed 5 rokiem życia, nawet w krajach rozwiniętych, gdzie poziom higieny jest relatywnie wysoki. Infekcje te stanowią nie tylko poważny problem zdrowotny, ale również społeczno-ekonomiczny. Ze względu na wysoką zapadalność koszty leczenia są wysokie, a choroba dziecka to nie tylko koszty medyczne, ale również absencja rodzica w pracy. W skutecznym zapobieganiu zakażeniom rotawirusowym największą rolę odgrywają szczepienia ochronne. Od 2021 r. szczepienia przeciw rotawirusom zostały wprowadzone do szczepień obowiązkowych.

W 2024 r. zarejestrowano 133 przypadków wirusowego zakażenia jelitowego, w tym 27 dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 80 chorych, w tym 26 dzieci do lat dwóch.

W 2023 r. odnotowano 86 zachorowań na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym 25 dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 50 osób, w tym 25 dzieci do lat dwóch.

ryc. 8 Liczba zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe w latach 2020-2024

W 2024 r. zarejestrowano 34 przypadków zachorowań wywołanych przez rotawirusy, 31 zachorowania wywołane przez norowirusy, 68 zachorowań sklasyfikowano jako wirusowe zakażenia jelitowe inne określone i nieokreślone.

Na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy zachorowały dzieci, które nie były szczepione przeciwko rotawirusom. Zachorowania na zakażenia wirusowe nieokreślone wystąpiły głównie u osób leczonych ambulatoryjnie, u których nie wykonano badań diagnostycznych, a rozpoznanie postawiono na podstawie objawów klinicznych.

Salmonellozy

Najczęstszym źródłem zakażeń pałeczkami *Salmonella* są skażone jaja i produkty je zawierające, mięso drobiowe i wołowe. Głównym powodem występowania chorobotwórczych drobnoustrojów w spożywanej żywności jest nieodpowiednia obróbka termiczna, brak dbałości o higienę przygotowania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia. Zakażona żywność zwykle wygląda i pachnie normalnie, dlatego ważne jest, aby wiedzieć, jak zapobiegać infekcji. Metody zapobiegawcze obejmują środki ostrożności, takie jak: higiena żywności, unikanie żywności i napojów o wysokim ryzyku zanieczyszczenia oraz częste mycie rąk, szczególnie po kontakcie ze zwierzętami lub ich odchodami oraz z osobami chorymi. Podstawą rozpoznania zachorowania jest izolacja bakterii z materiału klinicznego. Niekiedy choroba może być powikłana pozajelitowymi ogniskami zakażenia, ropniami lub zapaleniem narządów jamy brzusznej. W przypadkach upośledzonej odporności posocznica charakteryzuje się bogatą manifestacją kliniczną, a objawy się pojawiają między innymi ze strony ośrodkowego układu nerwowego, płuc, serca, naczyń stawów i kości.

W 2024 r. zarejestrowano 21 przypadków zatrucia pokarmowego wywołanych przez pałeczki *Salmonella* oraz 1 zachorowanie pozajelitowe. Leczenia szpitalnego wymagało 11 osób.

W 2023 r. odnotowano 25 przypadków salmonellozy. Hospitalizowano 17 osób.

Najwięcej zachorowań odnotowano w Knurowie.

Zachorowało 14 mężczyzn i 11 kobiet. Podobnie jak w latach ubiegłych najczęstszym czynnikiem etiologicznym była *Salmonella* z gr. *D enteritidis*, co stanowiło ok. 92% przypadków zachorowań. Zachorowania wystąpiły w środowiskach rodzinno – domowych.

Przyczynami zachorowań były zaniedbania higieny i błędy związane z niewłaściwym przechowywaniem gotowych potraw, błędy technologiczne w przygotowywaniu posiłków i niepoddawaniu żywności odpowiedniej obróbce termicznej, a także nie przestrzeganie wymogów sanitarno- higienicznych. Nadzorem epidemiologicznym objęto 55 osoby ze styczności z chorymi. W zleconych badaniach w kierunku nosicielstwa pałeczek *Salmonella* wykryto 6 bezobjawowych nosicieli.

Na terenie powiatu gliwickiego odnotowano 1 ognisko zatrucia pokarmowego wywołane przez pałeczki *Salmonella*. Zachorowały 4 osoby, zamieszkałe w Knurowie. U chorych pojawiły się objawy w postaci wymiotów, biegunki, krwi w kale, gorączki, bólu brzucha. U 3 osób stwierdzono pałeczki *Salmonella* w kale, u 1 jednej osoby nie potwierdzono obecności bakterii w kale. W toku dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że wszystkie osoby chore spożywały lody w jednej z lodziarni w miejscu zamieszkania. Przeprowadzono kontrolę sanitarną podczas której stwierdzono uchybienia natury sanitarno-higienicznej. Ponadto w lodziarni przeprowadzono badania środowiskowe, badania nie potwierdziły obecności pałeczek *Salmonella*. Nie zanotowano innych zachorowań mających związek ze spożyciem lodów z przedmiotowej lodziarni.

W 2024 r. odnotowano 1 zakażenia pozajelitowe wywołane przez pałeczki *Salmonella enteritidis*. Zachorował 68-letni mężczyzna zamieszkały w Knurowie. Drobnoustrój został wyhodowany z krwi, rozpoznano posocznicę. Chory z dusznością w stanie ciężkim, z wielochorobowością został hospitalizowany. Pomimo wdrożenia antybiotykoterapii, chory zmarł.

Bakteryjne zakażenia jelitowe

W 2024 r. odnotowano ogółem 86 zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, w tym 77 zachorowań wywołanych przez *Clostridioides difficile*, 7 przypadki rozpoznane jako bakteryjne zakażenia jelitowe nieokreślone, 1 zachorowanie wywołane *Campylobacter* i 1 zachorowanie na jersiniozę.

W 2023 r. odnotowano ogółem 71 zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, w tym 69 zachorowań wywołanych przez *Clostridioides difficile* oraz 2 przypadki rozpoznane jako bakteryjne zakażenia jelitowe nieokreślone.

Najwięcej zachorowań odnotowano w mieście Knurów. Odnotowano 7 przypadków zgonów, gdzie jedną z przyczyn zgonu było zakażenie *Clostridioides difficile*.

Na jersiniozę zachorowała 9-letnia dziewczynka zamieszkała w Pyskowicach. Z objawami gorączki, bólu brzucha i wymiotów została hospitalizowana w oddziale pediatrycznym. Po wdrożonej antybiotykoterapii wykonano badanie kontrolne kału, które potwierdziło skuteczność wdrożonego leczenia i wyzdrowienie.

Na kampylobakteriozę zachorowała roczna dziewczynka zamieszkała w Pyskowicach. Dziecko z objawami w postaci biegunki i stanu podgorączkowego zostało hospitalizowane w klinicznym oddziale pediatrii. Badania mikrobiologiczne kału potwierdziły obecność bakterii z rodzaju *Campylobacter*. Nie ustalono co mogło być przyczyną zakażenia.

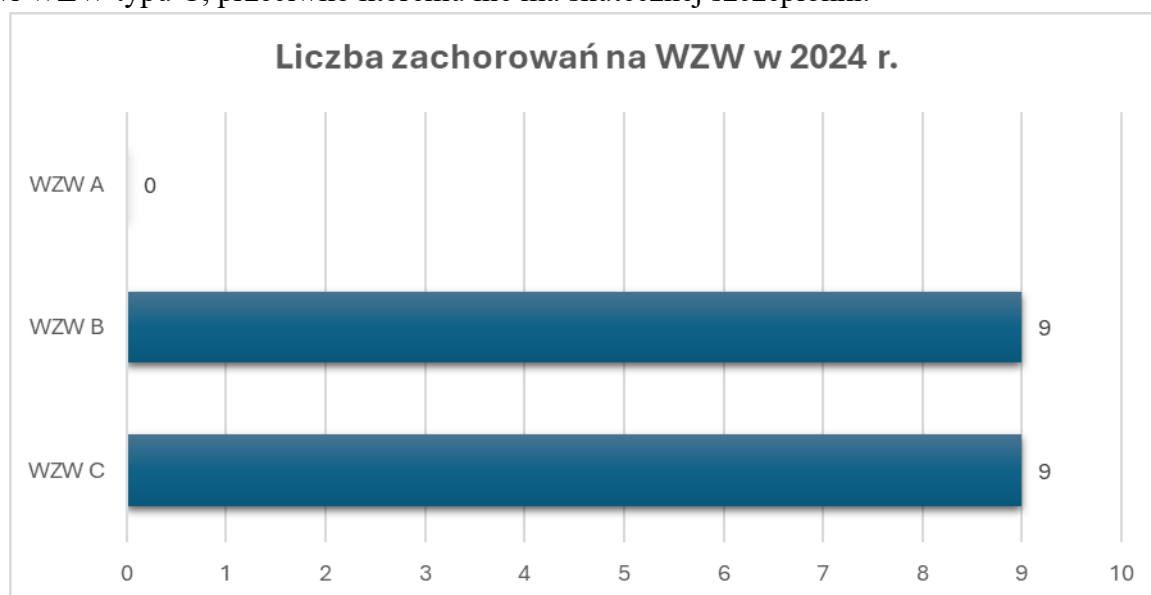
Zachorowania wywołane przez *Clostridioides difficile* wystąpiły głównie u osób obciążonych innymi jednostkami chorobowymi poddawanych długotrwałej antybiotykoterapii. Zakażenia najczęściej występują u chorych leczonych przeciwbakteryjnie lub przeciwnowotworowo w ciągu 8 tygodni poprzedzających wystąpienie objawów.

Podeszły wiek chorego jest najważniejszym czynnikiem rozwoju objawowego zakażenia, a także ciężkiego i powikłanego przebiegu choroby. Ponadto istotnymi czynnikami są: czas trwania leczenia szpitalnego oraz kontakt z innymi osobami zakażonymi *Clostridioides difficile* w przebiegu hospitalizacji.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY

Ważny problem zdrowia publicznego stanowią wirusowe zapalenia wątroby. Ze względu na przewlekły charakter tych zakażeń liczba osób zakażonych wirusami zapalenia wątroby stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz narastający problem związany z leczeniem ciężkich powikłań. Zakażenie wirusami HBV i HCV mogą prowadzić do rozwoju przewlekłego zapalenia wątroby, wymagającej złożonej i kosztownej terapii. Pozostawienie przewlekłych zakażeń tymi wirusami bez leczenia może doprowadzać do rozwoju marskości i raka wątroby.

Jednakże spośród wirusowych zapaleń wątroby najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi WZW typu C, przeciwko któremu nie ma skutecznej szczepionki.

ryc. 9 Liczba zachorowań na WZW w 2024 r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W 2024 r. odnotowano 9 zachorowań na WZW typu B. Żadna osoba nie wymagała hospitalizacji. Nie odnotowano zachorowań ostrych.

W 2023 r. zarejestrowano 4 przypadki, chorzy nie wymagali leczenia szpitalnego.

Zachorowało 5 mężczyzn i 4 kobiety w przedziale wiekowym 30 - 75 lata. Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci, co jest efektem wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B. Zarejestrowano 1 zachorowanie u pracownika ochrony zdrowia.

U wszystkich osób zakażenie przebiegało bezobjawowo i wykryte zostało w trakcie badań kontrolnych. 3 osoby były wcześniej zaszczepione przeciwko WZW B, pozostałe osoby nie były zaszczepione bądź były szczepione niepełnym cyklem szczepień.

Do zakażenia HBV może dojść na drodze parenteralnej (z naruszeniem ciągłości skóry), seksualnej oraz wertykalnej. Ryzyko zakażenia parenteralnego dotyczy wszystkich inwazyjnych zabiegów medycznych (diagnostyczne, stomatologiczne, operacyjne) oraz niemedycejskich (tatuacje, kolczykowanie, dożylna/donosowa stosowanie środków odurzających). Z przeprowadzonych

wywiadów epidemiologicznych wynika, iż, dominującą drogą zakażenia były procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek. 9 osób z kontaktu z chorymi skierowano pod nadzór lekarski i ewentualnego zaszczepienia przeciwko WZW typu B.

Wpływ na zapadalność na WZW B ma przede wszystkim wprowadzenie do Programu Szczepień Ochronnych obowiązkowych szczepień przeciwko WZW typu B. Ze względu na wzrost liczby zachorowań nabywanych drogą pozamedyczną i stylem życia uzasadnionym jest również zalecanie szczepień ochronnych osobom nieszczepionym.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W 2024 r. odnotowano 9 zachorowań na WZW typu C.

W 2023 r. odnotowano 11 zachorowań na WZW typu C.

Zachorowało 3 mężczyzn i 6 kobiet. Zachorowania przebiegały bezobjawowo. Chorzy korzystali głównie z usług medycznych, u 2 osób wystąpiło narażenie pozamedyczne. Odnotowano 1 zachorowanie u pracownika ochrony zdrowia. 14 osób z kontaktu z chorymi skierowano pod nadzór lekarski.

Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrożeniu i utrzymaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek. Zakażenia HCV są możliwe przy wszelkich stanach naruszenia ciągłości skóry i błon śluzowych związanych nie tylko z zabiegami medycznymi w tym stomatologicznymi, ale także wykonywaniu tatuaży i kolczykowaniem.

WZW typu C pozostaje poważnym problemem zdrowia publicznego, dlatego konieczne jest dalsze usprawnianie działań profilaktycznych, edukacyjnych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych i równoległe do poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń.

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W 2024 r. nie odnotowano zachorowań.

W 2023 r. odnotowano 2 zachorowania na WZW typu A.

NEUROINFEKCJE i CHOROBY INWAZYJNE

Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią istotny problem współczesnej medycyny. Zapalenia opon i mózgu, szczególnie bakteryjne, są chorobami często zagrażającymi życiu i wiążą się z licznymi powikłaniami i następstwami pochorobowymi. Wczesna diagnostyka i tym samym prawidłowe leczenie farmakologiczne ma kluczowe znaczenie dla dalszych losów chorego.

W 2024 r. odnotowano 1 zachorowanie na nieokreślone zapalenie opon mózgowo rdzeniowych. Ponadto odnotowano 4 przypadki zachorowania na inwazyjną chorobę pneumokokową i 1 przypadek inwazyjnej choroby wywołanej przez *Haemophilus influenzae*.

W 2023r zarejestrowano 5 przypadków zachorowań w tym 1 zachorowanie na enterowirusowe zapalenie opon mózgowych, 1 wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych nieokreślone, 1 bakteryjne zapalenie opon mózgowych wywołane przez *Staphylococcus aureus* oraz 2 przypadki zapalenia opon mózgowych inne i nieokreślone.

Na nieokreślone zapalenie opon mózgowo rdzeniowych zachorował 9-letni chłopiec zamieszkały w Knurowie. Chłopiec został hospitalizowany w oddziale pediatrycznym z zaburzeniami widzenia,

bólami głowy. Po 20 dniowej hospitalizacji chłopiec został wypisany do domu z poprawą stanu zdrowia.

Inwazyjna Choroba Pneumokokowa

W 2024 r. zarejestrowano 4 zachorowania na inwazyjną chorobę pneumokokową, były to zachorowania na zapalenie płuc.

W 2023 r. na inwazyjną chorobę pneumokokową zachorowały 2 osoby, u chorych rozpoznano posocznicę pneumokokową. Dodatkowo u jednej osoby stwierdzono zachorowanie na pneumokokowe zapalenie płuc.

Na zapalenie płuc pneumokokowe zachorowały 3 kobiety i 1 mężczyzna w wieku 40-85 lat. 3 chorych zamieszkiwało w Knurowie, 1 w Pyskowicach.

Chorzy z objawami zapalenia płuc, dusznością, gorączką, kaszlem, niewydolnością oddechową zostali hospitalizowani w oddziałach intensywnej opieki medycznej i internistycznych. Badania pobranego materiału klinicznego (krew, popłuczyny oskrzelowe) potwierdziły obecność *Streptococcus pneumoniae*. Wszystkim osobom wdrożono antybiotykoterapię.

Po kilkunastodniowej hospitalizacji chorzy zostali wypisani do domu.

Inwazyjna choroba wywołana przez *Haemophilus influenzae*

Na zapalenie płuc wywołane przez *Haemophilus influenzae* zachorowała 79-letnia kobieta zamieszkała w gminie Rudziniec. Kobietę przyjęto do oddziału pulmonologicznego.

W badaniu popłuczyn oskrzelowych uzyskano dodatni wynik badania w kierunku *Haemophilus influenzae*. Po wdrożonej antybiotykoterapii uzyskano poprawę stanu zdrowia, chorą wypisano do domu.

Inwazyjna Choroba Meningokokowa

W 2024-2023 r nie odnotowano zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową.

CHOROBA z LYME

Borelioza stała się chorobą ogólnopolską i jest najczęstszą chorobą odkleszczową, wywoływaną przez krętki z rodzaju *Borrelia burgdorferi*. Choroba ta jest przenoszona przez kleszcze. Obszar całej Polski uznawany jest za terytorium endemiczne dla tej choroby.

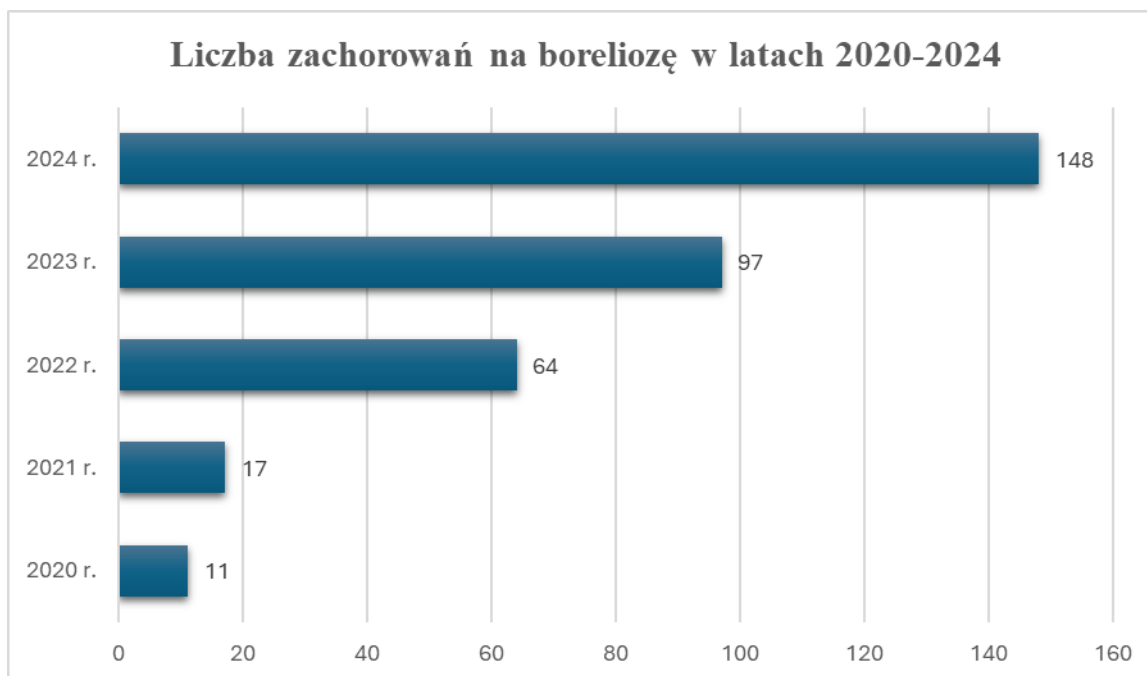
W 2024 r. zarejestrowano 148 przypadki zachorowań na boreliozę w tym 2 przypadku neuroboreliozy, hospitalizacji wymagały 2 osoby.

W 2023 r. odnotowano 97 przypadków boreliozy, 2 osoby wymagały hospitalizacji.

Wszystkie osoby chore były poddane antybiotykoterapii. Zachorowało 85 kobiet i 63 mężczyzn. Najwięcej zachorowań odnotowano w gminie Pyskowice.

Głównie chorują osoby dorosłe, jednakże zarejestrowano 11 zachorowań u dzieci do lat 14.

Najczęstszą postacią boreliozy jest rumień wędrujący oraz zapalenie stawów. Rumień wędrujący jest charakterystycznym objawem wczesnego, zlokalizowanego zakażenia. Najczęściej lokalizuje się na kończynach i tułowi. Dolegliwości ze strony narządu ruchu najczęściej dotyczą dużych stawów. Mogą także objawiać się przewlekłymi, wędrującymi bólami mięśni, przyczepów i pochewek ścięgnistych oraz z osłabieniem siły mięśniowej.

ryc. 10 Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2020-2024

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż częstym terenem ekspozycji są ogródki przydomowe, parki miejskie i alejki spacerowe. Najwięcej zachorowań odnotowano wśród rencistów i emerytów, co jest związane z częstszym przebywaniem na terenach zielonych. Najwięcej ukąszeń przez kleszcze dochodzi w miesiącach wiosennych i letnich.

Przyczyn zachorowalności należy upatrywać m.in. w stale zmieniającym się zasięgu geograficznym bytowania kleszczy, wydłużaniu okresu ich żerowania, zmianach klimatu, zmianach ekonomicznych i społecznych w otoczeniu ludzi. Istotną rolę odgrywają także migrujące zwierzęta przenoszące zakażone kleszcze. Duża wilgotność występująca w miesiącach wiosennych i wysokie temperatury zimą niedostatecznie przetrzebiamy populację zakażonych kleszczy, co również może przyczynić się do wzrostu liczby zachorowań na boreliozę. Groźnymi dla ludzi są również nimfy, które przenoszą krętki wywołujące boreliozę a nie są zauważalne gołym okiem.

GRUŻLICA

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wielonarządową atakującą wszystkie narządy i tkanki ze szczególną predyspozycją do układu oddechowego, stanowi ona poważny problem dla zdrowia publicznego. Źródłem zakażenia jest chory człowiek, który podczas mówienia, kichania czy kaszlu wydała prątki. Do zakażenia najczęściej dochodzi drogą inhalacyjną i kropelkową. Prątki gruźlicy mogą wnikać do układu oddechowego, nie powodując zakażenia. Podatność na zakażenie i rozwój choroby zależą min. od liczby prątków, które wniknęły do płuc, ich zjadliwości oraz sprawności układu odpornościowego.

Czynnikami ryzyka szerzenia się gruźlicy oraz pojawiania się groźnego dla zdrowia zjawiska lekooporności są przede wszystkim:

- przerywanie leczenia gruźlicy;
- prowadzenie leczenia gruźlicy bez mikrobiologicznej weryfikacji lekooporności prątków gruźliczych;

- stosowanie leczenia przeciwpłatkowego niezgodnie z zaleceniami.

Pomimo obserwowanej wysokiej zapadalności osób starszych o niskim statusie społecznym i niedostatecznych warunkach bytowych odnotowuje się również zachorowania wśród osób młodych pracujących zawodowo. Osoby te często lekceważą swój stan zdrowia, nie korzystają z porad lekarskich i zwolnienia lekarskiego w obawie przed utratą pracy.

Pomimo obowiązywania przepisów prawnych nakładających na osoby chore na gruźlicę obowiązków leczenia oraz obowiązków leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę prątkującą istnieje poważny problem, jakim jest przerwanie przez chorego kontynuacji leczenia ambulatoryjnego po leczeniu szpitalnym. Osoby, które przerwały leczenie stanowią poważne zagrożenie dla otoczenia, co tym samym prowadzi to do lekooporności.

Natomiast lekooporność jest przyczyną utrudnionego leczenia, co może być przyczyną przedwczesnego zgonu.

W latach 2020-2024 zarejestrowano następującą liczbę chorych:

- w roku 2020 – 14 osób
- w roku 2021 – 16 osób
- w roku 2022 – 21 osób
- w roku 2023 – 20 osób
- w roku 2024 - 21 osób

Zachorowało 18 mężczyzn i 3 kobiety, 6-krotnie częściej chorują mężczyźni niż kobiety. Najczęściej chorują mężczyźni w wieku średnim i podeszłym. Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci.

Większa zapadalność na gruźlicę wśród mężczyzn może wynikać z częstszego występowania u mężczyzn czynników ryzyka reaktywacji gruźlicy. Takim czynnikiem jest m.in. palenie papierosów, spożywanie alkoholu i niehigieniczny tryb życia. Wszystkich chorych hospitalizowano w oddziałach chorób płuc, odnotowano 6 wznów gruźlicy. Nie odnotowano zachorowań zlokalizowanych poza układem oddechowym, wszystkie zachorowania rozpoznano jako gruźlica płuc. Zarejestrowano jeden zgon z powodu gruźlicy płuc. Zachorowania wystąpiły przeważnie u osób o niskim statusie społecznym, osób bezrobotnych, przebywających na rentach i emeryturach. 54 osoby ze styczności z gruźlicą prątkującą skierowano pod nadzór lekarski celem wykonania badań profilaktycznych.

CHOROBY WENERYCZNE

W roku 2024 r. odnotowano 3 przypadki zachorowań na kiłę. Hospitalizacji wymagała 1 osoba. Zachorowało 2 mężczyzn i 1 kobieta w wieku 23-41 lat.

W roku 2023 r. zarejestrowano 3 zachorowania na kiłę oraz 1 przypadek rzeżączki.

Czynnikiem etiologicznym kiły jest *Treponema pallidum*. Zakażenie następuje przez mikrourazy w skórze i błonach śluzowych, najczęściej w czasie kontaktów seksualnych. Obraz kliniczny kiły zależy od czasu jaki upłynął od zakażenia (kiła wczesna, kiła późna).

Liczba zachorowań może nie być adekwatna do rzeczywistej liczby osób chorych. Problemem nadzoru nad chorobami przenoszonymi drogą płciową jest fakt niedopełniania przez lekarzy ustawowego obowiązku zgłaszania tych zachorowań, co powoduje, że dane epidemiologiczne są niepełne. Problemem w prowadzeniu skutecznych działań profilaktycznych chorób wenerycznych jest również fakt, iż chorzy nie ujawniają personaliów swoich partnerów

seksualnych i często nie informują ich o konieczności zgłoszenia się do lekarza. Ze względu na wstydlivy charakter tych chorób chorzy często korzystają z prywatnych porad lekarskich. Niekorzystny wpływ na sytuację epidemiologiczną jest brak środków na prowadzenie badań profilaktycznych i działań edukacyjnych, niski poziom świadomości zdrowotnej oraz łatwy dostęp do usług seksualnych.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Do najczęściej rejestrowanych chorób wieku dziecięcego jest: ospa wietrzna, płonica, świnka, różyczka i krztusiec.

Najwięcej zachorowań odnotowano na ospę wietrzną, która stanowiła największy odsetek wśród wszystkich zarejestrowanych chorób wieku dziecięcego.

Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną o bardzo wysokiej zaraźliwości. Z tego względu najbardziej podatną na zachorowanie populacją są dzieci zwłaszcza przebywające w zbiorowiskach np. przedszkolach i szkołach.

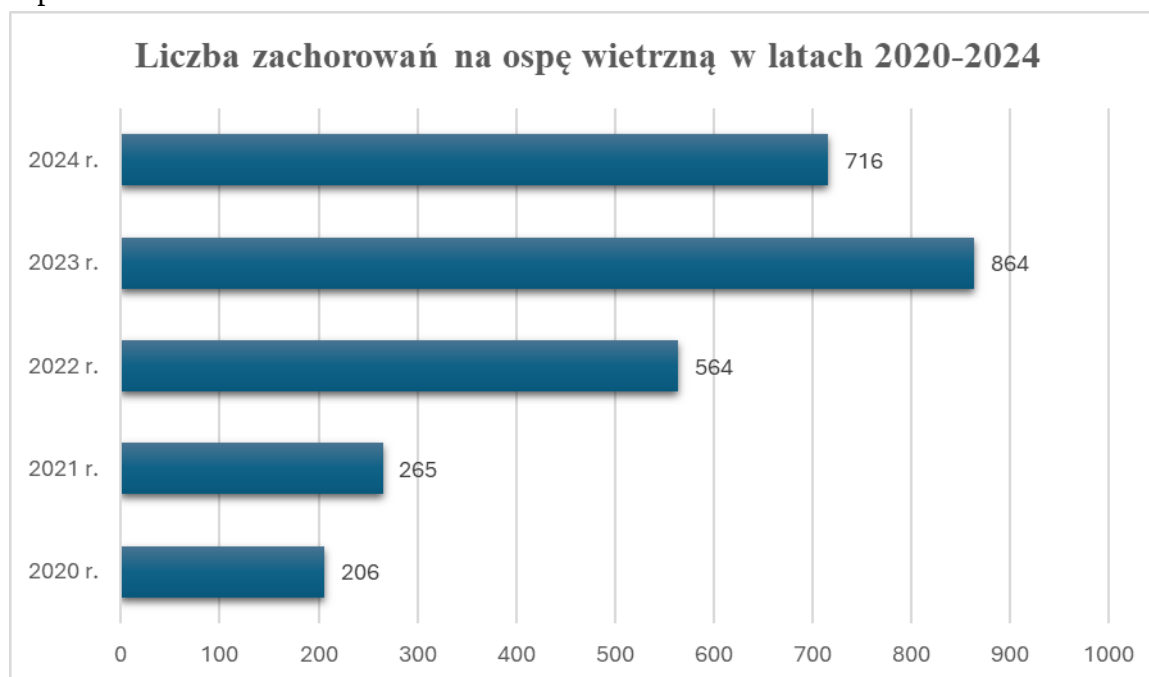
Szczepienia te nie są finansowane z budżetu państwa a dość wysoki koszt szczepionki powoduje, że rodzice nie decydują się na szczepienie z wyjątkiem dzieci z grup ryzyka oraz dzieci uczęszczających do żłobków, dla których jest to szczepienie obowiązkowe.

Na terenie powiatu gliwickiego w ramach obowiązkowego szczepienia przeciwko ospie wietrznej zaszczepiono 220 dzieci.

W 2024 r. zarejestrowano 716 zachorowań na ospę wietrzną, 1 dziecko wymagało hospitalizacji. Zapadalność jest porównywalna u kobiet jak i u mężczyzn.

W 2023 r. odnotowano 864 przypadki ospy wietrznej.

Najwięcej zachorowań odnotowano wśród dzieci w grupie wiekowej od 3 do 6 lat. Zarejestrowano również zachorowania wśród osób dorosłych. Wystąpiły u osób niezaszczepionych przeciwko ospie.

ryc. 11 Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2020-2024

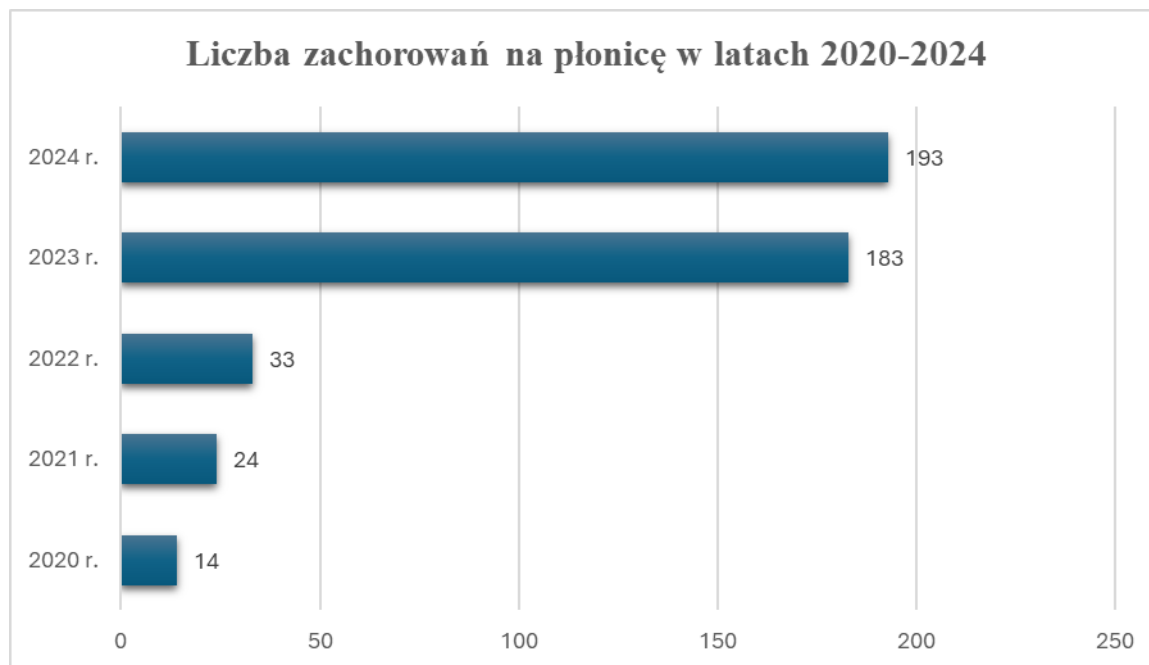
Płonica

Płonica jest chorobą bakteryjną, przeciwko której nie ma szczepionki.

W 2024 r. odnotowano 193 zachorowania, w tym 1 osoba wymagała hospitalizacji

W 2023 r., zarejestrowano 183 przypadki płonicy.

Zachorowania wystąpiły głównie u dzieci w wieku od 3 do 7 lat uczęszczających do przedszkoli i szkół. Zapadalność jest porównywalna u mężczyzn jak i u kobiet. Najwięcej zachorowań odnotowano od stycznia do kwietnia w gminach Pilchowice i Rudziniec.

ryc. 12 Liczba zachorowań na płonice w latach 2020-2024

Świnka, odra, różyczka

Sytuacja epidemiologiczna odry, świnki i różyczki jest uwarunkowana poprzez prowadzone obowiązkowe szczepienia ochronne przeciwko w/w chorobom.

Odra i różyczka zostały objęte przez WHO programem eliminacyjnym.

Wprowadzenie od 1975r szczepienia przeciw odrze, od 1988r szczepienia dziewczynek w 13 roku życia przeciw różyczce, od 2004r szczepienia szczepionką skojarzoną MMRII przeciw odrze, śwince i różyczce oraz od 2006r dawki przypominającej wraz z wysokim odsetkiem zaszczepienia dzieci spowodowało znaczny spadek zapadalności dzieci na w/w choroby.

Odra

W latach **2023-2024** nie zarejestrowano zachorowań na odrę.

Świnka

Świnka jest chorobą zakaźną przebiegająca z charakterystycznym obrzękiem gruczołów ślinowych, najczęściej przyusznic. Źródłem zakażenia jest chory człowiek. Do zakażenia dochodzi drogą kropelkową i kontaktową. Zapadalność na świnkę w ostatnich 5-latach utrzymuje się na relatywnie niskim poziomie.

W 2024 r. zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na świnkę, w 2023 r. również zarejestrowano 3 przypadki zachorowań. Zachorowało 3 chłopców wieku 4 i 8 lat. 2 dzieci nie było zaszczepionych

p/świnie, natomiast 1 chłopiec był zaszczepiony szczepionką skojarzoną MMR II zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

Różyczka

W 2024 r. zarejestrowano 1 przypadek zachorowania.

W 2023 r. odnotowano 1 zachorowanie na różyczkę.

Zachorował 8 letni chłopiec zamieszkały w gminie Toszek. Zachorowanie zostało rozpoznane na podstawie objawów klinicznych, nie zostało to potwierdzone badaniami laboratoryjnymi.

Błonica, krztusiec, tężec

Sytuację epidemiologiczną błonicy, tężca i krztuśca określają systematycznie od lat prowadzone szczepienia ochronne, których wykonawstwo na terenie powiatu gliwickiego ocenia się jako dobre. Podanie wszystkich dawek szczepionki przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi, zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepienia przyczynia się do skutecznego zwalczania tych chorób.

W ostatnich 5 latach nie odnotowuje się zachorowań na błonicę i tężec.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa w szczególności dla osób nieuodpornionych. Chory na krztusiec jest najbardziej zakaźny w początkowym, nieżytowym okresie choroby, zakaźność utrzymuje się nawet do 3 tygodni napadowego kaszlu. W przypadku krztuśca niezwykle istotnym zjawiskiem jest stopniowa utrata odporności u osób, które wcześniej ją już nabyły. Przechorowanie krztuśca, a także szczepienie nie daje trwałej odporności.

Sytuacja epidemiologiczna krztuśca na przestrzeni ostatnim roku uległa istotnym zmianom. W 2024 r. zarejestrowano 77 zachorowań. W 2023 r. odnotowano 1 zachorowanie na krztusiec. Zapadalność jest porównywalna u mężczyzn jak i u kobiet. Zachorowało 37 mężczyzn i 40 kobiet. Zachorowały głównie dzieci w wieku 10-14 lat oraz dorośli 40-49 lat. Zachorowały głównie osoby nie zaszczepione przeciwko krztuścowi, osoby zaszczepione u których odporność wygasła lub dzieci zaszczepione niepełnym schematem szczepień. Najwięcej zachorowań odnotowano w mieście Knurów. Wzrost zachorowań obserwowano od drugiej połowy roku.

Wirusowe zakażenia górnych dróg oddechowych

W zakresie wirusowych zakażeń dróg oddechowych w 2024 r. obserwowano kontynuację trendu z 2023 r. tzn. dominowały zachorowania na COVID-19 i grypę. W wrześniu 2024 r. obserwowano szczyt zachorowań na COVID -19 natomiast w grudniu 2024 r. nastąpił wzrost zachorowań na grypę.

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania powodują duże straty ekonomiczne, związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa.

Upowszechnienie szczepień przeciwko grypie umożliwia zmniejszenie szerzenia się zakażeń wirusem grypy, wpływając na obniżenie poziomu kosztów, jakie państwo ponosi w związku z leczeniem grypy, jej powikłań oraz na wynik absencji chorobowej pracowników w sezonie zwiększonej liczby zachorowań. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji. Szczepienie to najskuteczniejsza i najtańsza metoda zapobiegania grypie.

W związku ze zmianą przepisów prawnych obowiązek raportowania zachorowań na infekcje górnych dróg oddechowych potwierdzonych testem antygenowym nałożono w lipcu 2023 r.

W 2024 r. zarejestrowano 485 przypadków zachorowań na grypę potwierdzonych testem antygenowym. W 2023 r. zarejestrowano 38 przypadków zachorowań na grypę, w tym 35 przypadków potwierdzonych testem antygenowym i 3 zachorowania potwierdzone badaniem molekularnym.

RSV to wirus powodujący sezonowe zakażenia dróg oddechowych, szczególnie groźne dla niemowląt i dzieci poniżej 2 r.ż. Nasilenie się dolegliwości, szczególnie u najmłodszych dzieci, może wymagać leczenia szpitalnego.

W 2024 r. odnotowano 46 zakażeń wirusem RSV, 15 osób wymagało hospitalizacji. 25 przypadków zakażeń stanowiły zakażenia u dzieci do lat dwóch, z czego 13 osób wymagało leczenia szpitalnego.

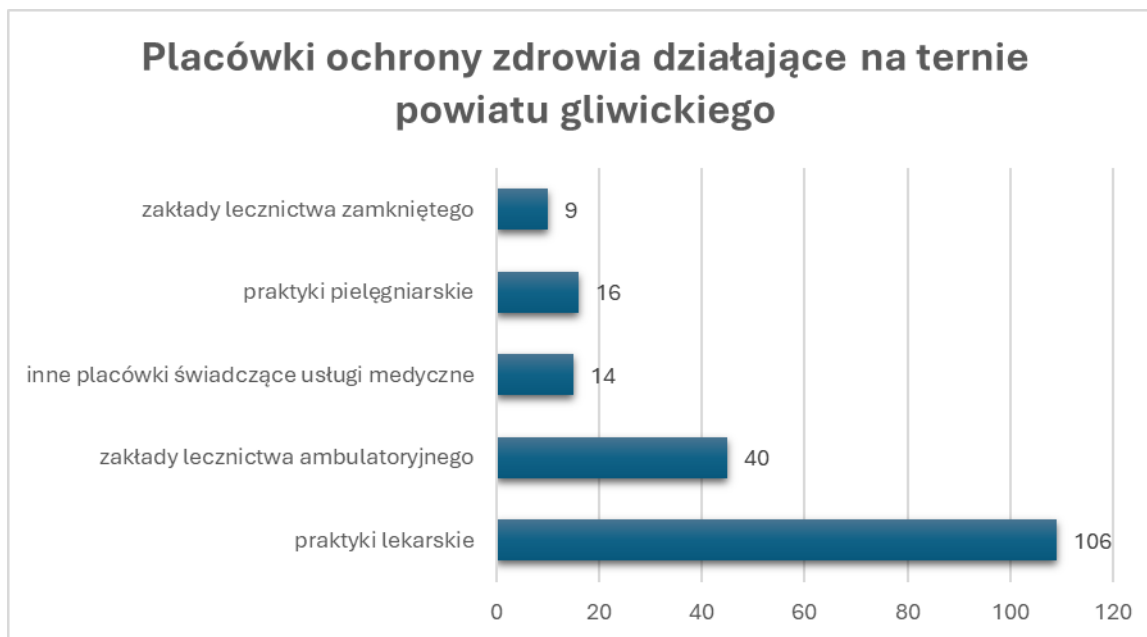
W 2023 r. odnotowano 15 zakażeń wirusem RSV, w tym 13 przypadków zakażeń stanowiły zakażenia u dzieci do lat dwóch, z czego 12 dzieci wymagało leczenia szpitalnego.

W 2024 r. w powiecie gliwickim odnotowano 600 przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2. 545 zachorowań zostało rozpoznanych na podstawie testu antygenowego lub badania molekularnego. Pozostałe przypadki rozpoznano na podstawie objawów klinicznych.

W 2023 r. w powiecie gliwickim odnotowano 978 przypadków zakażenia wirusem SARS-CoV-2. Odnotowano spadek liczby zachorowań. Powodem takiego stanu mogą być powszechnie stosowane szczepienia p/COVID-19.

Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia

W roku 2024 na terenie powiatu gliwickiego sprawowano nadzór sanitarny nad warunkami higieniczno-sanitarnymi jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia w których są udzielane świadczenia zdrowotne.

ryc. 13 Placówki ochrony zdrowia działające na terenie powiatu gliwickiego

- 9 zakładami leczenia zamkniętego w tym: 4 szpitalami z 3 obiektami, 2 szpitalami jednego dnia, 1 zakładem pielęgnacyjno-opiekuńczym z 1 obiektem, 1 zakładem opiekuńczo – leczniczym, 1 ośrodkiem leczenia uzależnień,
- 40 zakładami leczenia ambulatoryjnego wraz z 68 obiektami, 20 filiami, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice, w tym 5 zakładami wraz z 6 obiektami (ryc. 14),
- 106 praktykami lekarskimi, w tym 36 indywidualnymi praktykami lekarskimi, 67 indywidualnymi specjalistycznymi praktykami lekarskimi, 3 grupowymi praktykami lekarskimi,
- 16 praktykami pielęgniarskimi,
- 14 innymi placówkami świadczącymi świadczenia zdrowotne.

ryc. 14 Zakłady leczenia ambulatoryjnego powiatu gliwickiego

Lecznictwo zamknięte

W placówkach leczenia zamkniętego przeprowadzono 35 kontroli, w tym skontrolowano 4 szpitale wraz z obiektami, zakład opiekuńczo – leczniczy, zakład pielęgnacyjno - opiekuńczy. W lipcu 2024 r. nastąpiło przejęcie podmiotu leczniczego prowadzącego działalność leczniczą między innymi w zakresie udzielania stacjonarnych i całodobowych szpitalnych świadczeń zdrowotnych w Pyskowicach przez podmiot leczniczy zlokalizowany w Knurowie, w którego strukturze organizacyjnej również znajduje się szpital. W wyniku przeprowadzonych zamian organizacyjnych w październiku 2024 r. powstał zespół szpitali, który obecnie dysponuje dwoma obiektami szpitalnymi.

W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego stwierdzono nieprawidłowości, wszczęto dwa postępowania administracyjne w jednym zespole szpitali, skutkujące wydaniem decyzji administracyjnych, które nakazywały między innymi:

- naprawić uszkodzone powierzchnie ścian.
- naprawić uszkodzone powierzchnie drzwi.
- utworzyć gabinet diagnostyczno-zabiegowy.
- naprawić uszkodzoną powierzchnię ościeżnic drzwiowych.
- zamontować umywalkę do higienicznego mycia rąk w pomieszczeniu wstępnego opracowania narzędzi wielokrotnego użycia.
- zapewnić zamykaną przestrzeń ładunkową do transportu brudnej bielizny.
- zapewnić właściwy stan sanitarny pomieszczeń pracy: warsztatu, magazynu środków czystości.
- zapewnić właściwy stan sanitarny pomieszczeń higieniczno – sanitarnych dla pracowników.
- sporządzić rejestr prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia oraz rejestr pracowników.

- zapewnić stały dostęp do aktualnych instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy do obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych oraz postępowania z materiałami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia.

W pozostałych skontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono prawidłowe postępowanie | z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi, zgodne z wdrożonymi i obowiązującymi w zakładzie procedurami.

Dokumentacja z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby zakładu.

W ramach prowadzonego nadzoru nad działalnością zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń zakładowych oraz drobnoustrojów alarmowych. Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń zakładowych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

W 2 szpitalach oraz 2 szpitalach jednodniowych przeprowadzono kontrole celowane pomieszczeń bloków operacyjnych. Sprawdzono m.in. zaopatrzenie bloków operacyjnych w materiały i sprzęt sterylny, ilość środków dezynfekcyjnych, dostępność środków ochrony osobistej, postępowanie personelu medycznego z obowiązującymi i wdrożonymi procedurami oraz dostosowane pomieszczeń i urządzeń do obowiązujących wymagań.

Kontrole nie wykazały nieprawidłowości w przedmiocie sprawy.

Wpłynęło 8 interwencji, z których jedną przekazano do rozpatrzenia zgodnie z kompetencjami właściwemu organowi, w jednym przypadku strona wnosząca interwencję odstąpiła od wniesionych zarzutów w trakcie prowadzonego postępowania. Rozpatrzono 6 interwencji, które dotyczyły trzech zamkniętych zakładów opieki zdrowotnej. Jedną wniesioną interwencję uznano za zasadną, wydano zalecenia doraźne dotyczące między innymi odmalowania powierzchni sufitowych i ściennych w pomieszczeniu higieniczno – sanitarnym.

W dwóch szpitalach funkcjonują centralne sterylizatornie, trzy szpitale mają podpisaną umowę na sterylizację z zakładem posiadającym system zarządzania jakością ISO, dwa szpitale jednodniowe dysponują lokalną sterylizatornią świadczącą usługi wyłącznie na potrzeby bloku operacyjnego. W pozostałych placówkach stosowany jest wyłącznie sprzęt jednorazowego użycia. W dwóch szpitalach przeprowadzono kontrole celowane zespołu pomieszczeń centralnych sterylizatorni w zakresie spełnienia ogólnych wymagań przestrzennych i funkcjonalnych pomieszczeń oraz zasad dokumentowania przeprowadzanych procesów dekontaminacji i sterylizacji, kontroli skuteczności procesów sterylizacji, wyznaczania terminów ważności po sterylizacji, warunków transportu i przechowywania wyrobów sterylnych.

W placówkach lecznictwa zamkniętego prowadzone są nadal prace remontowo-modernizacyjne związane z poprawą stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń podmiotu.

Lecznictwo otwarte

W podmiotach lecznictwa otwartego przeprowadzono 95 kontroli, w tym 18 kontroli w praktykach lekarskich i pielęgniarskich.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano jedną decyzję administracyjną, na negatywną ocenę przychodni miały wpływ brudne powierzchnie ścienne i sufitowe pomieszczeń placówki oraz nadmierne nagromadzenie sprzętu nie związanego z rodzajem udzielanych świadczeń.

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych w pozostałych podmiotach lecznictwa otwartego nie stwierdzono naruszenia wymagań higieniczno – sanitarnych.

Skontrolowano gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej dla dzieci funkcjonujące w szkołach podstawowych w zakresie oceny zorganizowania punktu szczepień bezpośrednio w placówce edukacyjnej. Kontrole przeprowadzono w 8 indywidualnych praktykach pielęgniarskich, w których wykonywane są badania uczniów szkoły w zakresie profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

W skontrolowanych podmiotach lecznictwa otwartego stwierdzono prawidłowe postępowanie z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi zgodne z wdrożonymi i obowiązującymi w zakładzie procedurami.

Dokumentacja z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby zakładu.

W 56 podmiotach, w tym w 26 praktykach zawodowych sterylizacja prowadzona jest wyłącznie we własnym zakresie. 14 praktyk zawodowych posiada podpisaną umowę z jednostką świadczącą usługi w zakresie sterylizacji, natomiast w pozostałych zakładach używany jest sprzęt jednorazowego użycia.

PPIS w Gliwicach ocenia stan bezpieczeństwa sanitarnego na terenie powiatu gliwickiego w roku 2024 jako zadowalający – nie stwierdzono sytuacji, które powodowałyby zagrożenie epidemiczne.

Analizując stan sanitarno-higieniczny w nadzorowanych zakładach leczniczych na terenie powiatu gliwickiego w 2024 roku obserwowano systematyczną poprawę stanu sanitarno-technicznego w placówkach lecznictwa otwartego jak i zamkniętego m.in. dokonano przebudowy i modernizacji części oddziałów i innych pomieszczeń. Ponadto w placówkach lecznictwa zamkniętego dzięki wydanym decyzjom administracyjnym utrzymuje się zadowalający stan sanitarny.

Nadzór sanitarny wymaga nadal wzmożonych działań w obrębie obowiązujących przepisów prawa, celem zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom powiatu gliwickiego.

Ocena w zakresie szczepień ochronnych

W 2024 roku PPIS w Gliwicach na terenie powiatu gliwickiego prowadził bieżący nadzór w 43 punktach szczepień, realizował zadania w zakresie przechowywania i dystrybucji szczepionek służących do przeprowadzania szczepień obowiązkowych, sporządzał ilościowe zapotrzebowania na preparaty szczepionkowe wraz z harmonogramem dostaw oraz realizował sprawozdawczość z rodzajów, liczby posiadanych szczepionek, numerów seryjnych oraz terminów ważności.

W zakresie realizacji szczepień ochronnych przeprowadzono 33 kontrole oraz 1 kontrolę sprawdzającą wykonanie zarządzeń decyzji.

W 1 zakładzie opieki zdrowotnej kontrola sanitarna wykazała nieprawidłowości w przedmiocie kontroli, wydano 1 decyzję administracyjną. Stwierdzono niezgodności z Programem Szczepień Ochronnych (dalej: PSO) - zaszczepienie preparatem szczepionkowym niezgodnie ze wskazaniami producenta. W pozostałych punktach szczepień kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Szczepienia wykonywane są przez pielęgniarki posiadające kurs kwalifikacyjny w zakresie szczepień ochronnych. Przed szczepieniem badanie przeprowadza lekarz w punkcie szczepień i odnotowuje ten fakt w stosownej dokumentacji pacjenta tj. karcie uodpornienia, książeczce szczepień, historii choroby. Dokumentacja z realizacji szczepień prowadzona prawidłowo. Szczepienia wykonywane są sprzętem jednorazowego użytku, który przechowywany jest w sposób prawidłowy i pokrywa bieżące zapotrzebowanie zakładu opieki zdrowotnej. Po zużyciu sprzęt jest zabezpieczany i przekazywany do utylizacji firmie, z którą zakład opieki zdrowotnej zawarł stosowną umowę.

Placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywa się w termotorbach z wkładami chłodzącymi. Wyposażenie punktu szczepień jest zgodne z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, punkty posiadają urządzenie chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych z termometrem do pomiaru temperatury. Większość punktów szczepień posiada całodobowy elektroniczny monitoring temperatury. Kształt i powierzchnia dostosowana jest do zainstalowanej aparatury i sprzętu stanowiącego jego niezbędne wyposażenie.

W punktach szczepień wykonuje się również szczepienia zalecane, niefinansowane z budżetu państwa. Koszty zakupu ponosi osoba poddająca się szczepieniom. W takim wypadku osoba wykonująca szczepienie przed podaniem preparatu upewnia się, czy szczepionka była transportowana z zachowaniem łańcucha chłodniczego. Fakt ten odnotowuje się w dokumentacji pacjenta. Osoby przeprowadzające zalecane szczepienia ochronne prowadzą dokumentację z ich wykonania.

W placówkach wykonujących szczepienia ochronne opracowane są i stosowane procedury w zakresie zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

W ramach przestrzegania dobrej praktyki dystrybucyjnej od 2012 r. funkcjonuje Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek, który został w 2013 r. zmodyfikowany w celu zapewnienia jednolitego obiegu dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych, usprawnienia obrotu szczepionkami zakupionymi do realizacji PSO w Polsce.

Punkty szczepień sporządzają elektronicznie sprawozdania kwartalne:

- z ilości zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną;
- z ilości przypadków niewykonania obowiązkowych szczepień ochronnych.

Raz w roku przedkładają roczne sprawozdanie ze szczepień ochronnych na druku MZ – 54. Analiza roczna MZ – 54 uwzględnia stan zaszczepienia przeciwko: chorobom zakaźnym dzieci i młodzieży w poszczególnych rocznikach, obowiązkowe szczepienia osób narażonych w sposób szczególny oraz szczepienia poekspozycyjne.

W 2024 r. został rozszerzony powszechny program szczepień przeciw HPV realizujący założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020 – 2030 o kolejne grupy wiekowe oraz możliwość realizacji we wszystkich POZ oraz szkołach, które wyraziły chęć udziału w ww. programie. PSSE Gliwice prowadzi dystrybucję preparatów szczepionkowych do punktów szczepień w POZ, które biorą udział w realizacji powyższego programu.

Od 15.10.2024 r. wprowadzono bezpłatne szczepienia przeciw krztuścowi dla kobiet w ciąży, realizowane w przychodniach podstawowej opieki zdrowotnej.

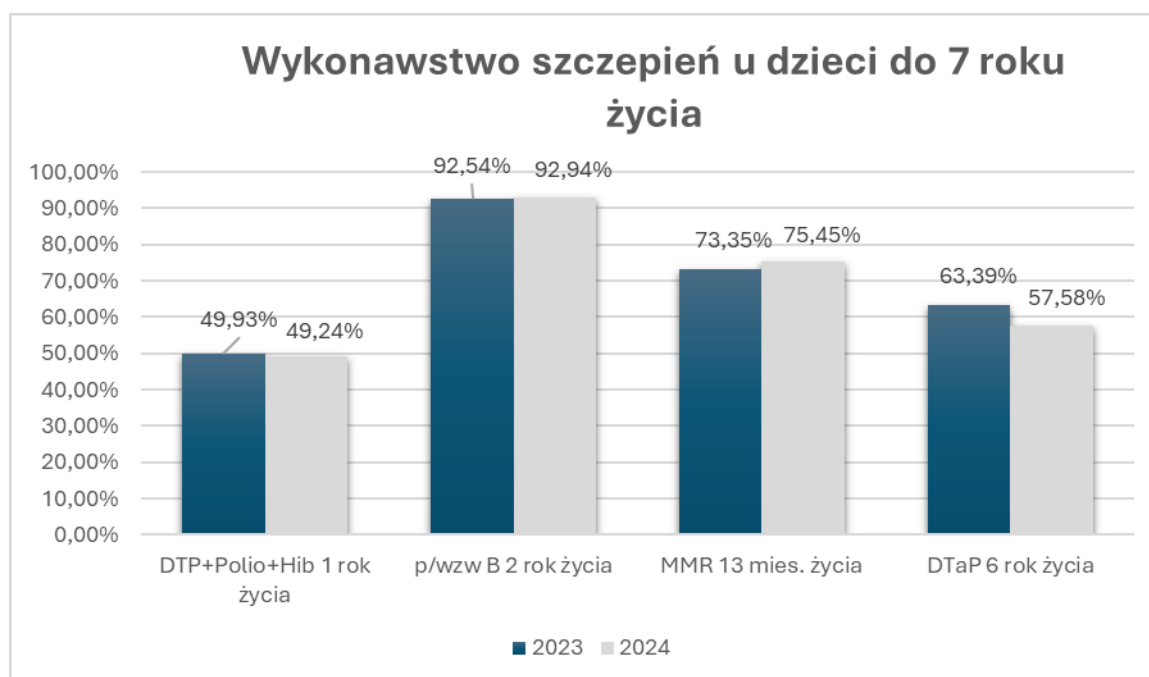
Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2024 r. PSSE Gliwice udostępnia preparaty szczepionkowe do realizacji bezpłatnych obowiązkowych szczepień u pacjentów (bez względu na wiek) przed lub po przeszczepieniu macierzystych komórek krwiotwórczych (HSCT), narządów mięszsowych oraz anatomiczną lub czynnościową asplenią.

Od roku 2021 wykonywane są szczepienia przeciwko zakażeniom wywołanym przez rotawirusy u dzieci urodzonych od 01.01.2021 r. Uodporniono 58,78% dzieci z rocznika 2024, natomiast z rocznika 2023 szczepienia wykonano w 90,69%.

W 2024 roku kontynuowano dawkę przypominającą szczepionki skojarzonej przeciw odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia w celu zapewnienia ochrony dzieci przed rozpoczęciem nauki. Przeniesienie dawki przypominającej z 10 r.ż. na 6 r.ż. uzasadnia się sytuacją epidemiologiczną odrzy w Europie.

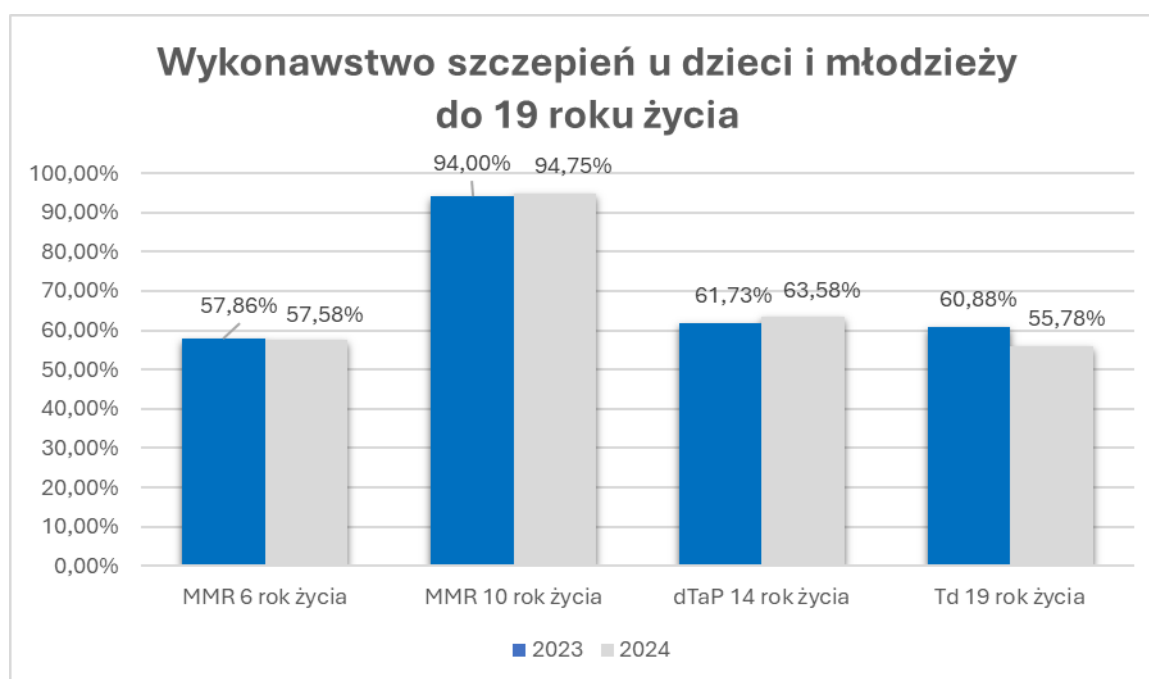
Wykonawstwo szczepień u dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych na terenie powiatu gliwickiego utrzymuje się na podobnym poziomie do roku ubiegłego. Szczepienie dzieci w 6 roku życia przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi wykonano w 57,58% tj. o 5,81 % mniej w porównaniu do roku ubiegłego [ryc.19].

W 2024 roku ilość rodziców kwestionujących zasadność stosowania szczepień ochronnych u dzieci była podobna w stosunku do roku ubiegłego. Zauważalny jest wpływ dużej aktywności ruchów antyszczepionkowych. Część z rodziców wyraża obawy odnośnie do przeprowadzania dużej ilości szczepień obowiązkowych u dzieci do 2 roku życia. Wśród przyczyn uchylania się od szczepień wymienia się lęk związany z wystąpieniem w przeszłości u osób z rodziny niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Ryc. 19 Wykonawstwo szczepień u dzieci do 7 roku życia w 2023 r. i 2024 r.

Szczepienie dzieci w 6 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce utrzymuje się na podobnym poziomie w porównaniu do roku ubiegłego i wynosi 57,58%. Natomiast w 10 roku życia szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce wzrosło o 0,75%. Szczepienie skojarzone p/błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 roku życia wykonano w 63,58%, co stanowi wzrost w stosunku do roku ubiegłego o 1,85%. W 2024 roku szczepienie p/błonicy i tężcowi w 19 roku spadło w stosunku do roku ubiegłego – 4,1% [ryc.20].

Ryc. 20 Wykonawstwo szczepień u dzieci i młodzieży do 19 roku życia w 2023 r. i 2024 r.

W 2024 roku uodporniono p/gruźlicy 97,23 % noworodków.

Kontynuowano szczepienia p /wzw B pracowników służby zdrowia, osób z otoczenia nosicieli HBV, osób z przewlekłym zakażeniem HCV, osób dializowanych.

Oprócz szczepień obowiązkowych przeprowadzano szczepienia profilaktyczne o charakterze zalecanym, co przyczyniło się do zwiększenia odporności populacji.

Poekspozycyjnie podano szczepionkę p/tężcowi 1997 osobom.

PPIS w Gliwicach prowadzi powiatowy rejestr zgłoszeń Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych (dalej: NOP) , które zgłaszane są poprzez systemy elektroniczne.

W 2024 roku do PPIS w Gliwicach z terenu powiatu gliwickiego zgłoszono ogółem 10 przypadków NOP, w tym 9 o charakterze łagodnym, 1 o charakterze ciężkim. Wśród zgłoszonych odczynów 3 osoby były hospitalizowane w związku z wystąpieniem odczynu poszczepiennego.

Żaden NOP nie nastąpił w wyniku nieprawidłowego przechowywania lub błędnego podania szczepionki. W porównaniu do roku ubiegłego ilość zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych uległa zwiększeniu.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO
W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE POWIATU
GLIWICKIEGO za 2024 rok**

Na przestrzeni całego życia człowiek poddawany jest ciągłemu działaniu czynników szkodliwych o różnym charakterze i pochodzeniu. Zachwianie równowagi poszczególnych elementów występujących w środowisku człowieka może powodować poważne zakłócenia i prowadzić do zaburzeń w funkcjonowaniu organizmu. Świadomość występowania w środowisku pracy czynników szkodliwych dla zdrowia jak również szeroko rozumiana prewencja stanowią fundament ochrony personelu przed narażeniem determinowanym poprzez charakter pracy i wykonywanych czynności.

Podstawowym zadaniem Sekcji Higieny Pracy i Nadzoru Nad Chemikaliami (dalej: HP) jest rozpoznawanie zagrożeń zdrowotnych w środowisku pracy. Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru Nad Chemikaliami, sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem i higieną pracy na stanowiskach pracy w nadzorowanych zakładach, wprowadzaniem do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym produktów biobójczych, detergentów, prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, a także produktów kosmetycznych i środków zastępczych.

Na terenie powiatu gliwickiego, nadzorem sanitarnym objętych jest 221 zakładów pracy różnych branż, w których zatrudnionych jest 11790 pracowników.

W 2024 r. w trakcie 107 kontroli dokonano oceny warunków pracy lub nadzorowano wprowadzanie do obrotu w 78 podmiotach, zatrudniających 4511 pracowników. Prowadzono równocześnie szeroko zakrojoną profilaktykę zdrowotną poprzez udzielanie porad i przekazywanie informacji w zakresie zapobiegania i eliminowania wpływu czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych, o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym na zdrowie pracownika.

Przeprowadzono kontrole m.in. w zakresie:

Lp	Zakres kontroli	Liczba kontroli	Decyzje
1	Kontrole w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy.	36	31
2	Kontrole w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin.	60	10
3	Kontrole w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym w środowisku pracy	8	5
4	Kontrole w zakresie szkodliwych czynników biologicznych	18	1

5	Kontrole w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych	2	0
6	Kontrole w zakładach opieki zdrowotnej	6	0
7	Kontrole w związku z prośbą o interwencję	4	0
8.	Kontrole w zakresie realizacji wymogów w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na hałas i drgania mechaniczne	8	0

Tab.10. Zestawienie przeprowadzonych kontroli

Udział procentowy najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości obrazuje **ryc. 21** (33% niewłaściwy stan pomieszczeń higieniczno- sanitarnych, 13% niewłaściwy stan pomieszczeń pracy, 18% brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego, 16% brak aktualnych pomiarów środowiskowych, 5% przekroczenie NDS czynników szkodliwych, 15% nieprawidłowości w zakresie substancji chemicznych).

Ryc.21. Nieprawidłowości w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny prac

W celu eliminacji stwierdzonych uchybień wydano 39 decyzji administracyjnych, strony obciążono kosztami prowadzonych czynności wydając 33 decyzje płatnicze.

Substancje chemiczne i ich mieszaniny

Sekcja HP prowadzi nadzór nad udostępnianiem na rynku substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym produktów biobójczych oraz detergentów.

Udostępnianie na rynku substancji chemicznych i ich mieszanin jest ściśle regulowane przepisami krajowymi oraz przepisami obowiązującymi w całej Unii Europejskiej.

Każda substancja chemiczna lub mieszanina, która została sklasyfikowana jako stwarzająca zagrożenie dla zdrowia lub środowiska naturalnego, musi zostać odpowiednio opisana i oznakowana, aby odbiorca miał świadomość istniejącego zagrożenia.

Na terenie Powiatu gliwickiego pod nadzorem PPIS w Gliwicach znajduje się 20 obiektów, w których do obrotu wprowadzane są substancje chemiczne i ich mieszaniny, sklasyfikowane jako stwarzające zagrożenie, w tym 5 producentów mieszanin niebezpiecznych. W 144 zakładach pracy na terenie powiatu gliwickiego stosowane są w działalności zawodowej niebezpieczne substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W ramach podejmowanych działań, pracownicy Sekcji HP przeprowadzili na terenie powiatu gliwickiego 6 kontroli u dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin, podczas których weryfikacji poddano etykiety udostępnianych na rynku artykułów oraz ich karty charakterystyki – dokumenty opisujące m.in. warunki bezpiecznego stosowania produktu w działalności zawodowej. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Produkty biobójcze

Kolejnym ważnym zagadnieniem, istotnie wpływającym na zdrowie i życie ludzi, a które podlega nadzorowi pracowników Inspekcji Sanitarnej, jest wprowadzanie do obrotu oraz stosowanie w działalności zawodowej produktów biobójczych.

Produkt biobójczy oznacza substancję lub mieszaninę, składającą się z jednej lub kilku substancji czynnych, której przeznaczeniem jest niszczenie, odstraszanie, unieszkodliwianie organizmów szkodliwych, zapobieganie ich działaniu lub zwalczanie ich w jakikolwiek sposób inny niż działanie czysto fizyczne lub mechaniczne. Za produkt biobójczy uznaje się też poddany działaniu produktów biobójczych wyrób (artykuł, o którego roli decyduje kształt, a nie skład chemiczny), o podstawowej funkcji biobójczej.

Obrót produktami biobójczymi podlega ścisłym restrykcjom, a na rynku krajowym mogą być udostępniane jedynie środki, na których obrót zostało wydane specjalne pozwolenie.

Kontrole w powyższym zakresie prowadzone są zarówno u dystrybutorów produktów biobójczych jak i w podmiotach stosujących przedmiotowe artykuły. Pracownicy Inspekcji sprawdzają czy na udostępnianie danego produktu biobójczego zostało wydane stosowne pozwolenie, czy jest on

stosowany zgodnie z warunkami obowiązującego pozwolenia, a także czy oznakowanie tego środka spełnia określone przepisami wymogi.

Na terenie powiatu gliwickiego znajduje się 18 obiektów objętych nadzorem PPIS w Gliwicach, w których do obrotu wprowadzane są produkty biobójcze – 1 podmiot jest zobowiązany do uzyskania stosownego pozwolenia na obrót wytwarzanymi produktami biobójczymi.

W ramach prowadzonego nadzoru, w powyższym zakresie na terenie powiatu gliwickiego przeprowadzono 11 kontroli. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

W roku 2024 jednym z tematów przewodnich było udostępnianie na rynku rodentycydów i insektycydów (produktów biobójczych, stosowanych do deratyzacji i dezynsekcji pomieszczeń i zabudowań). Kontrole objęły również podmioty stosujące tego rodzaju środka w działalności zawodowej.

W ramach podejmowanych czynności w powyższym zakresie przeprowadzono kontrole u 4 dystrybutorów oraz w 7 podmiotach stosujących rodentycydy i insektycydy w działalności zawodowej. Sprawdzono, czy oceniane produkty są właściwie oznakowane oraz czy na ich wprowadzanie do obrotu zostało wydane stosowne pozwolenie.

Kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

W związku z wytycznymi GIS na 2024 r. skontrolowano 1 dystrybutora środków stosowanych do dezynfekcji i zabezpieczania basenów kąpielowych tzw. dezynfektantów i algicydów. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

Dodatkowe czynności w ramach nadzoru nad udostępnianiem na rynku produktów biobójczych podjęto w związku z doniesieniami medialnymi, dot. przypadków śmiertelnych zatruc produktami, uwalniającymi w trakcie stosowania fosfinę (silnie toksyczny gaz).

Śmiertelne zatrucia dzieci nastąpiły co prawda w wyniku niewłaściwego zastosowania środków ochrony roślin (obróć i stosowanie środków ochrony roślin nie jest nadzorowane przez organy PIS), jednak GIS zalecił przeprowadzenie kontroli w zakresie udostępniania na rynku produktów biobójczych, zawierających w swoim składzie te same substancje czynne – Fosforek glinu lub Fosforek magnezu.

Aktualnie w Wykazie Produktów Biobójczych figurują trzy produkty biobójcze, zawierające w składzie substancję czynną – Fosforek glinu (CAS: 20859-73-8) lub Fosforek magnezu (CAS: 12057-74-8):

- DEGESCH PLATES/STRIPS 56E – nr pozwolenia na obrót produktem biobójczym: PL/2014/0165/MR z dnia 29.10.2014 r.,
- Detia WM lub Arvalin®PHOS - nr pozwolenia na obrót produktem biobójczym: PL/2014/0124/MR z dnia 05.03.2014 r.,
- ARVALIN PHOS PT20 - nr pozwolenia na obrót produktem biobójczym: PL/2019/0416/MR z dnia 10.10.2019 r..

Ww. mieszaniny stosuje się do zwalczania szkodników przez użytkownika profesjonalnego, przeszkolonego i posiadającego uprawnienia do przeprowadzania fumigacji produktami zawierającymi fosforek glinu uwalniający fosfinę.

Należy podkreślić, że produkty biobójcze z zawartością fosforu glinu lub fosforu magnezu, są produktami, przeznaczonymi do stosowania wyłącznie przez użytkowników profesjonalnych i nie mogą być dostępne dla ogółu społeczeństwa.

W trakcie monitoringu stron internetowych nie stwierdzono ofert sprzedaży ww. środków przez podmioty, mające siedzibę na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach. Przeprowadzono też 4 kontrole w sklepach stacjonarnych - nie stwierdzono dostępnych w ofercie produktów biobójczych, w których zastosowano jako substancję czynną Fosforek glinu lub Fosforek magnezu.

Podczas kontroli pouczono sprzedawców, aby zwracali uwagę, które artykuły o działaniu biobójczym przeznaczone są do użytku profesjonalnego, a które mogą być udostępniane dla ogółu społeczeństwa.

Detergenty

Pracownicy Sekcji HP prowadzą również nadzór nad udostępnianiem na rynku produktów, określanych jako detergenty.

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 648/2004 w sprawie detergentów, "*detergent*" oznacza jakąkolwiek substancję lub mieszaninę zawierający mydło i/lub inne substancje powierzchniowo czynne przeznaczoną do procesów prania, mycia i czyszczenia. *Detergenty* mogą mieć różną postać (płyn, proszek, pasta, kostka, wypraska, kształtka itp.) i wprowadzane są do obrotu w celu używania ich w gospodarstwie domowym, obiektach użyteczności publicznej lub do celów przemysłowych.

Kontrola w powyższym zakresie obejmuje m.in. takie zagadnienia, jak:

- prawidłowy zakres informacji umieszczanych na etykiecie,
- dostępność arkusza danych składników, który powinien być sporządzony do wglądu dla personelu medycznego,
- dostępność na stronie internetowej wykazu składników produktów, dla których nie sporządzono arkuszy danych technicznych lub kart charakterystyki.

W ramach oceny spełnienia wymogów rozporządzenia (WE) nr 648/2004 przeprowadzono 1 kontrolę punkcie należącym do sieci handlowej, w którym udostępniano konsumentom m.in. artykuły chemii gospodarczej.

Kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

Prekursory

Pracownicy Sekcji HP prowadzą też monitoring obrotu określonymi substancjami chemicznymi, które mogą być wykorzystane do nielegalnego wytwarzania środków odurzających i substancji psychotropowych.

Prowadzone kontrole dotyczą handlu pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi. Pracownicy Sekcji kontrolują też, czy krajowy obrót prekursorami narkotyków odbywa się w ramach legalnego zastosowania (takiego jak np. wytwarzanie tworzyw sztucznych, produktów farmaceutycznych, kosmetyków, perfum, detergentów lub środków aromatyzujących).

Co roku, podmioty stosujące w działalności substancje chemiczne, zaklasyfikowane jako prekursory narkotyków oraz zakłady handlujące nimi przesyłają do PSSE w Gliwicach w wersji elektronicznej sprawozdanie, dot. ilości tych substancji, sprzedanych w danym roku w ramach obrotu wewnątrzwspólnotowego, eksportu, a także ilości surowców, zużytych w ramach prowadzonej działalności.

W roku 2024 r. na terenie powiatu gliwickiego przeprowadzono kontrolę u jednego z dystrybutorów, aby sprawdzić, czy zachowuje on limity sprzedaży określonych substancji chemicznych, które mogą być stosowane przy wytwarzaniu narkotyków.

Kontrola nie wykazała nieprawidłowości.

Środki zastępcze

Na wniosek GIS, dotyczący objęcia nadzorem produktów, zawierających substancje – kwas ibotenowy i muscymol – w postaci grzyba muchomora czerwonego (*Amanita muscaria*) lub innych produktów zawierających te substancje, przeprowadzono monitoring stron internetowych, na których mogły być udostępniane na rynku tego typu artykuły.

Żaden z podmiotów, prowadzących sprzedaż artykułów na bazie *Amanita muscaria* nie miał siedziby na terenie nadzorowanym przez PPIS w Gliwicach.

Działania podjęto w związku z licznymi informacjami temat sprzedaży oraz konsumpcji muchomora czerwonego i produktów na jego bazie.

Spożywanie ww. grzyba lub produktów zawierających kwas ibotenowy i muscymol w postaci np. żelków z muscymolem, waporyzatorów z muscymolem, pre-rollsów zmieszanych z kwiatem konopii i muscymolem oraz galaretek z muscymolem może stwarzać istotne zagrożenie zdrowotne, związane z toksycznym działaniem ww. substancji.

Produkty kosmetyczne

Udostępnianie na rynku produktów kosmetycznych regulowane jest przepisami krajowymi oraz unijnymi.

Nadzór PIS w zakresie produktów kosmetycznych polega na kontroli zarówno producentów, jak i dystrybutorów kosmetyków.

Zakres kontroli w powyższym temacie różni się w zależności od roli podmiotu w łańcuchu dostaw. W roku 2024 na terenie powiatu gliwickiego przeprowadzono 3 kontrole u dystrybutorów kosmetyków. W jednym z obiektów zostały wykazane niezgodności, dot. oznakowania oferowanych artykułów, w związku z czym została wydana decyzja administracyjna, nakazująca w trybie natychmiastowym wstrzymanie ich udostępniania na rynku.

Zgodnie z planem poboru prób kosmetyków na 2024 r., ustalonym przez Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w jednej drogerii z powiatu gliwickiego pobrano 2 próbki pasty do zębów do badania w kierunku prawidłowego oznakowania oraz w kierunku zawartości fluoru, natomiast w jednym z marketów pobrano próbkę płynu micelarnego w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

Pobrane produkty nie zostały zakwestionowane przez certyfikowane Laboratorium PSSE w Częstochowie.

Czynniki biologiczne

Szkodliwe czynniki biologiczne są to mikro- i makroorganizmy które oddziałują negatywnie na organizm człowieka w procesie pracy i mogą być przyczyną chorób zawodowych lub parazawodowych. Grupy zawodowe o największym ryzyku narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne w środowisku pracy to:

- pracownicy służby zdrowia i laboratoriów,
- weterynarze,
- pracownicy rolnictwa, leśnictwa,
- pracownicy zatrudnieni przy zbieraniu i przetwarzaniu odpadów i oczyszczaniu ścieków,
- pracownicy przemysłu biotechnologicznego,
- pracownicy w zakładach produkujących żywność,
- pracownicy przy pracach, w których dochodzi do kontaktu ze zwierzętami lub produktami pochodzenia zwierzęcego,
- inne grupy zawodowe, np. niektóre działy przemysłu włókienniczego, metalurgicznego, górnictwa, bibliotekarze itp.

Przepisy nie nakładają na pracodawcę obowiązku prowadzenia pomiarów środowiska pracy pod kątem występowania szkodliwych czynników biologicznych. Obowiązkiem pracodawcy jest natomiast uwzględnienie występowania szkodliwych czynników biologicznych w ocenie ryzyka zawodowego. Dokonanie oceny ryzyka zawodowego pozwala na zastosowanie odpowiednich środków zapobiegawczych.

Ocena ryzyka powinna być aktualizowana w szczególności w przypadku:

- zmiany warunków pracy, które mogą prowadzić do zwiększonego zagrożenia dla zatrudnionych pracowników,
- skażenia środowiska pracy w wyniku awarii z udziałem czynnika biologicznego,
- wystąpienia infekcji lub choroby u pracowników, która może mieć związek z czynnościami wykonywanymi w warunkach występowania czynników biologicznych.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych nakłada na pracodawców szereg obowiązków, m.in.:

- prowadzenia rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia, w formie elektronicznej lub książki rejestrowej,
- prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do grupy 3 lub 4 zagrożenia, w formie elektronicznej lub książki rejestrowej,
- zapewnienia pracownikom systematycznych szkoleń,
- stosowania procedur bezpiecznego postępowania ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi,

- ograniczenia liczby pracowników narażonych lub potencjalnie narażonych na działanie szkodliwego czynnika biologicznego,
- zapewnia warunki bezpiecznego zbierania, przechowywania oraz usuwania odpadów przez pracowników, z zastosowaniem bezpiecznych i oznakowanych pojemników,
- zapewnia pracownikom środki ochrony zbiorowej lub w przypadku, gdy w inny sposób nie można uniknąć narażenia, środki ochrony indywidualnej, odpowiednie do rodzaju i poziomu narażenia,
- sporządza plan postępowania na wypadek awarii z udziałem szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do grupy 3 lub 4 zagrożenia,
- zapewnia warunki bezpiecznego zbierania, przechowywania oraz usuwania odpadów przez pracowników, z zastosowaniem bezpiecznych i oznakowanych pojemników,
- informowanie właściwego terenowo państwowego inspektora sanitarnego o użyciu szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 2-4 grupy zagrożenia w celach naukowo-badawczych, diagnostycznych lub przemysłowych.

W 2024 r. pracownicy Sekcji HP na terenie powiatu gliwickiego przeprowadzili 18 kontroli w zakresie czynników biologicznych. Na stwierdzone nieprawidłowości wydano jedną decyzję administracyjną związaną z nieprawidłowości w ocenie ryzyka zawodowego dotyczącego czynników biologicznych oraz braku szkoleń pracowników mających kontakt ze szkodliwym czynnikiem biologicznym.

Kontrole zostały przeprowadzone min. w zakładach zajmujących się produkcją artykułów spożywczych (piekarnie, cukiernie, owoce i warzywa); uprawami rolnymi; chowem i hodowlą zwierząt; zwalczaniem gryzoni, insektów. Pozostałe kontrole zostały przeprowadzone w Zakładach Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, w Jednostkach Ratowniczo-Gaśniczych, zakładzie zajmującym się przetwórstwem odpadów oraz firmach dystrybucyjnych.

Czynniki rakotwórcze

Czynniki rakotwórcze (kancerogeny) są to liczne, rozpowszechnione w środowisku czynniki fizyczne i chemiczne, powodujące wzrost zapadalności i umieralności na choroby nowotworowe u osób narażonych na te czynniki. Temat czynników rakotwórczych ze względu na charakter skutków zdrowotnych jest realizowany przez Inspekcję Sanitarną w sposób ciągły w ramach sprawowanego nadzoru nad warunkami pracy.

Pracodawca zatrudniający pracowników w warunkach narażenia na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym obowiązany jest m.in. do:

- prowadzenia badań i pomiarów, zgodnie z częstotliwością określoną w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 419),
- prowadzenia rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- prowadzenia rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich

mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym - przechowywania rejestru pracowników przez okres 40 lat po ustaniu narażenia, a w przypadku likwidacji zakładu pracy – przekazanie właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu,

- informowania pracowników o opakowaniu, zbiorniku i instalacji zawierającej substancję chemiczną, mieszaninę lub czynnik o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym a także o wymaganiach dotyczących oznakowania i znakach ostrzegawczych,
- zapewnienia udziału pracowników lub ich przedstawicieli w projektowaniu i realizacji działań zapobiegających narażeniu na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym ograniczających poziom tego narażenia,
- przeprowadzaniu okresowych szkoleń pracowników,
- przekazywaniu właściwemu państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu niezwłocznie po rozpoczęciu działalności oraz corocznie do dnia 15 stycznia informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- informowaniu na bieżąco pracowników i ich przedstawicieli o narażeniu na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym, a w przypadkach narażenia powstałego w wyniku awarii i innych zakłóceń procesu technologicznego lub w wyniku podejmowanych prac remontowych, konserwacyjnych i w innych okolicznościach – o przyczynach powstałego narażenia oraz o środkach zapobiegawczych, jakie już zostały lub będą podjęte w celu poprawy sytuacji.

W 2024 r. pracownicy Sekcji HP przeprowadzili 8 kontroli w zakresie czynników rakotwórczych, w wyniku przeprowadzonych kontroli zostało wydanych 5 decyzji administracyjnych.

Radon i produkty jego rozpadu przez Międzynarodową Agencję Badań nad Rakiem jest uznawany za czynnik rakotwórczy klasy 1.

Radon jest gazem promieniotwórczym powszechnie występującym w naturalnym środowisku: w podłożu gruntowym, wodzie i powietrzu. Powstaje w wyniku promieniotwórczego rozpadu radu, który tworzy się w wyniku rozpadu uranu. Jako gaz może łatwo się przemieszczać. W zamkniętych źle wietrzonych pomieszczeniach, do których przedostaje się z podłoża gruntowego, jego poziom rośnie, co może prowadzić do negatywnych skutków zdrowotnych. Ryzyko narażenia na radon może wystąpić m.in. w miejscu zamieszkania, miejscu pracy.

Radon dostaje się do organizmu człowieka głównie wraz z wdychanym powietrzem atmosferycznym. Wdychana dawka tego pierwiastka zależy między innymi od jego stężenia w powietrzu, częstości oddechów, wentylacji płuc, głębokości wniknięcia do płuc promieniotwórczych cząstek.

Stężenie radonu mierzy się jako ilość promieniotwórczego radonu na każdy metr sześcienny powietrza (w bekerelach na metr sześcienny Bq/m³). Zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi poziom radonu powinien zostać obniżony, jeśli przekracza 100-300 Bq/m³.

Prawo atomowe zobowiązuje kierowników jednostek wykonujących działalność, w której występują miejsca pracy:

- zlokalizowane wewnątrz pomieszczeń na poziomie parteru lub piwnicy na terenach, na których

średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu w znacznej liczbie budynków może przekroczyć poziom odniesienia,

- pod ziemią,
- związane z uzdatnianiem wód podziemnych na terenach, na których średnioroczne stężenie promieniotwórcze radonu w powietrzu w znacznej liczbie budynków może przekroczyć poziom odniesienia,

do zlecenia w tych miejscach pracy pomiarów stężenia radonu lub stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu.

Na terenie nadzorowanym przez PSSE w Gliwicach w powiecie gliwicki, znajduje się podmiot, w którym występują miejsca pracy pod ziemią.

W celu określenia stanu zagrożenia radiacyjnego naturalnymi substancjami promieniotwórczymi w wyrobiskach i pomieszczeniach dołu kopalni wykonywane są pomiary:

- stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu,
- ekspozycji na zewnętrzne promieniowanie gamma,
- sumarycznego stężenia izotopów radu Ra-226 i Ra-228 w wodach kopalnianych.

W 2024 r. przeprowadzono 1 kontrolę w zakładzie w którym istnieje narażenie na radon w miejscu pracy. Zakład ten przeprowadził pomiar stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu, pobrano 132 próby powietrza z rejonów ścian, przodków przygotowawczych i pomieszczeń na dole kopalni przewietrzanych przepływającymi prądami powietrza wytworzonymi przez wentylatory główne. Uzyskane wyniki pomiarów stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu nie przekroczyły wartości $0,5 \mu\text{J}/\text{m}^3$.

Wykonane zostały także pomiary stężenia izotopów radu Ra-226 i Ra-228 w wodach dołowych z poziomu 650 m, 850 m, 1050 m. Zmierzone sumaryczne stężenie izotopów radu nie przekraczało $1000 \text{ Bq}/\text{m}^3$.

Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych w zakładach informowano o trwającej kampanii mającej na celu zwiększenie wiedzy pracodawców na temat ryzyka związanego z występowaniem radonu w naszym otoczeniu.

Interwencje

W 2024 roku do Sekcji HP wpłynęły 4 wnioski o podjęcie interwencji, wszystkie dotyczyły nieprawidłowych warunków higieniczno - sanitarnych w zakładach pracy.

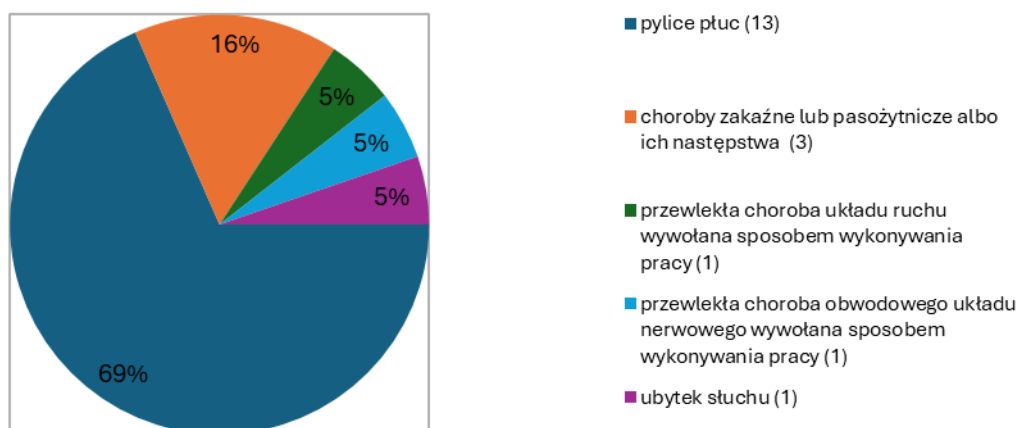
W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, iż zgłoszone interwencje nie znalazły odzwierciedlenia w stanie faktycznym stwierdzonym podczas kontroli.

Dzięki kontrolom w zakładach różnych branż, poprzez wydanie decyzji administracyjnych, wyegzekwowano przeprowadzenie pomiarów środowiskowych na stanowiskach pracy, założenie rejestrów czynników szkodliwych, zapewnienie pracownikom właściwego stanu sanitarno – higienicznego pomieszczeń sanitarnych i pomieszczeń pracy, a także poprawienie warunków pracy poprzez obniżenie stężeń lub natężeń czynników szkodliwych na stanowiskach pracy do granic obowiązujących norm

Choroby Zawodowe

Sekcja prowadziła także postępowania dotyczące podejrzenia wystąpienia chorób zawodowych. Stwierdzono **19** chorób zawodowych w **6** zakładach pracy mających siedzibę w powiecie gliwickim.

CHOROBY ZAWODOWE stwierdzone w 2024 r. powiat gliwicki

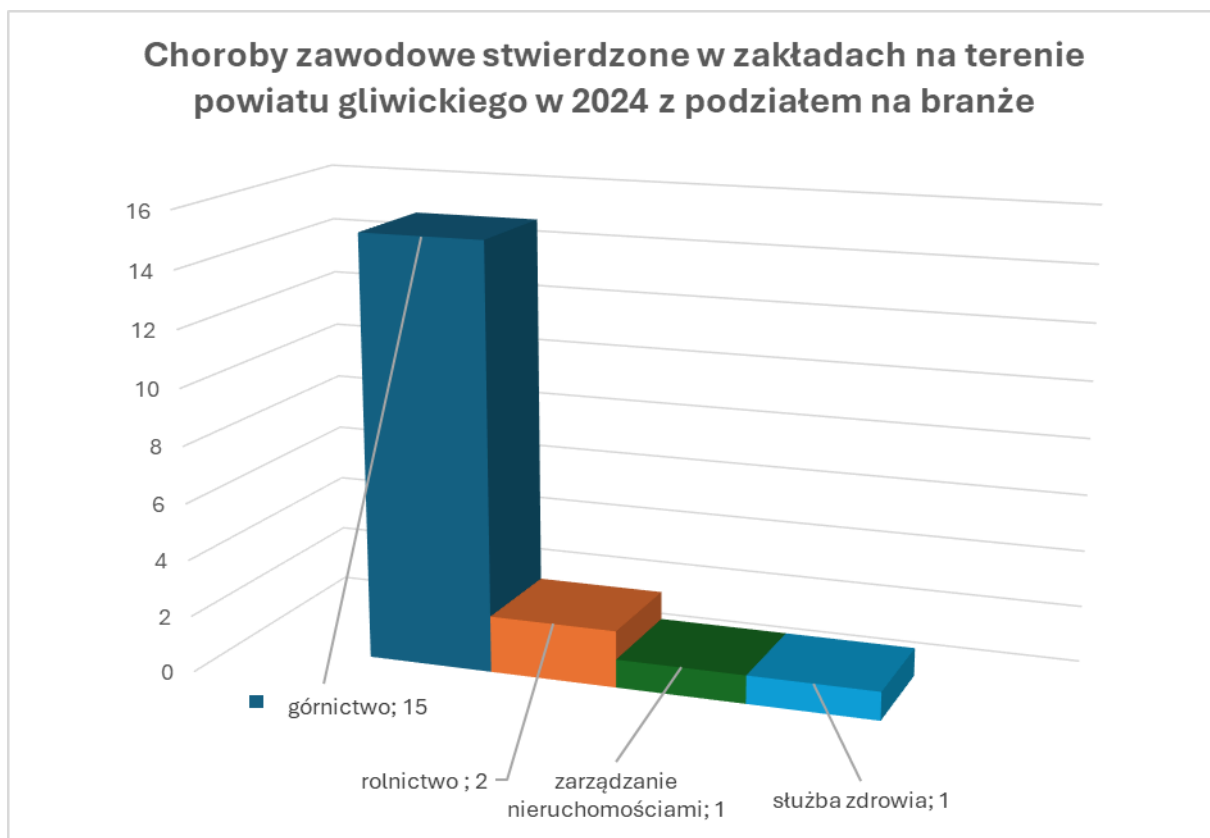

Ryc.22 Choroby zawodowe stwierdzone w powiecie w 2024 roku

Najczęściej stwierdzaną chorobą zawodową była pylica górników kopalń węgla – 13 przypadków tj. 69 % ogółu stwierdzonych chorób zawodowych, w tym 12 przypadków u pracowników kopalni węgla kamiennego PKD 05.10.Z i 1 przypadek u pracownika zakładu zewnętrznego świadczącego usługi na terenie kopalni węgla kamiennego 42.99.Z.

Pozostałe choroby zawodowe to: 3 przypadki chorób zakaźnych lub pasożytniczych albo ich następstw, w tym 2 przypadki boreliozy stwierdzone u osoby prowadzącej własne gospodarstwo rolne i u pracownika gospodarczego zakładu zarządzającego nieruchomościami oraz 1 przypadek zakażenia wirusem SARS-CoV-2 pochodzenia zawodowego u pracownika przychodni.

Stwierdzono również po jednym przypadku przewlekłej choroby układu ruchu wywołanej sposobem wykonywania pracy: przewlekłego uszkodzenia łokotki u osób wykonujących pracę w pozycji klęczącej lub kucznej u pracownika kopalni węgla kamiennego, przewlekłej choroby obwodowego układu nerwowego wywołaną sposobem wykonywania pracy: zespół cieśni w obrębie nadgarstka u pracownika działalności rolniczej związanej z chowem i hodowlą zwierząt i obustronnego trwałego odbiorczego ubytku słuchu typu ślimakowego lub czuciowo – nerwowego spowodowanego hałasem u pracownika kopalni węgla kamiennego.

Ryc.23 Choroby zawodowe stwierdzone w zakładach na terenie powiatu gliwickiego w 2024 roku z podziałem na branże.

Podsumowując najwięcej chorób zawodowych – 15 przypadków (13 pylic płuc oraz uszkodzenie łąkotki i ubytek słuchu) tj. 79 % ogółu stwierdzonych chorób zawodowych dotyczy pracowników zatrudnionych w przemyśle górnictwym. Wydobycie węgla kamiennego jest zdecydowanie dominującym profilem działalności w liczbie stwierdzanych chorób zawodowych. Pozostałe branże, w których stwierdzono choroby zawodowe w 2024 roku to: rolnictwo – 2 przypadki (borelioza i zespół cieśni w obrębie nadgarstka) oraz pojedyncze przypadki chorób zakaźnych: borelioza u pracownika zakładu zarządzającego nieruchomościami oraz zakażenie wirusem SARS-CoV-2 pochodzenia zawodowego u pracownika służby zdrowia.

Zdrowie pracujących stało się w ostatnich latach bardzo ważnym elementem polityki zdrowotnej, z tego też powodu rola Higieny Pracy w zapobieganiu negatywnym skutkom zagrożeń zawodowych jest niezbędna w obecnej rzeczywistości.

OCENA STANU SANITARNEGO POWIATU GLIWICKIEGO

W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

ZA ROK 2024

Ocena obrazuje stan sanitarny powiatu gliwickiego w zakresie stanu sanitarnego nieruchomości, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wód wykorzystywanych do kąpieli. Ponadto wskazuje na problemy mieszkańców dotyczących jakości wody oraz higieny pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na podstawie analizy wnoszonych interwencji.

NADZÓR NAD OBIEKTAMI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Sekcja Higieny Komunalnej Oddziału Nadzoru Sanitarnego (dalej: HK) PSSE w Gliwicach w 2024 r. skontrolowała **159 obiektów** (z 433 obiektów objętych nadzorem) przeprowadzając w nich **180 kontroli sanitarnych**.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi oraz złą jakości wody wydano łącznie 6 decyzji administracyjnych nakazujących.

W 2024 r. wydano również 1 decyzję zmieniającą termin wykonania nakazów decyzji.

W roku sprawozdawczym w związku z uchybieniami sanitarnymi nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 1100 zł.

TABELA 1 Stan sanitarny wybranych obiektów nadzorowanych na terenie powiatu gliwickiego w zakresie higieny komunalnej w roku 2024.

Lp.	Grupa obiektów	ilość obiektów wg ewidencji na dzień 31.12.2024 r.	ilość skontrolowanych urządzeń i obiektów ogółem /środków transportu	ilość wykonanych kontroli	Ilość decyzji wydanych w poszczególnych grupach (bez decyzji dot. jakości wody)		mandaty nałożone w trakcie kontroli	
					nakazujących usunięcie uchybień	prolongujących termin wykonania decyzji	ilość	na łączną kwotę
1.	Ustępy - ogółem	8	7	7	0	0	0	0 zł
2.	Pływalnie - ogółem	7	7	10	1	0	0	0 zł
3.	DPS i inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, noclegownie	13	10	12	0	1	0	0 zł
4.	Obiekty hotelarskie oraz inne obiekty świadczące usługi noclegowe	26	16	22	3	0	0	0 zł
5.	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu	208	56	63	0	0	3	800 zł
6.	Obiekty sportowe	23	2	2	0	0	0	0 zł

7.	Kąpieliska	1	1	1	0	0	0	0 zł
8.	Obiekty małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	11	3	3	0	0	0	0 zł
9.	Cmentarze	45	12	12	0	0	0	0 zł
10.	Domy przedpogrzebowe i zakłady pogrzebowe	8	3	6	1	0	1	300 zł
11.	Inne	83	42	42	0	0	0	0 zł
RAZEM		433	159	180	5	1	4	1100 zł

Obiekty skontrolowane w 2024 r. na terenie powiatu gliwickiego to m.in.:

USTĘPY PUBLICZNE I OGÓLNODOSTĘPNE

W ewidencji figuruje **8 obiektów**, do których zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie (3 ustępy publiczne) lub wchodzące w skład innych obiektów użyteczności publicznej tj. hipermarketów i miejsc obsługi podróżnych zlokalizowanych przy autostradzie A-4 (5 ustępów ogólnodostępnych).

Do grupy ustępów publicznych zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie, zlokalizowane w kontenerach lub pawilonach. Wszystkie ustępy publiczne podłączone są do sieci wodno-kanalizacyjnej. Zapewniony jest dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody oraz do środków higieny tj.: mydła w płynie, papieru toaletowego, ręczników jednorazowego użytku.

Ustępy ogólnodostępne wyposażone są w oddzielne kabiny dla mężczyzn i kobiet oraz dla osób niepełnosprawnych, podłączone do sieci wodno-kanalizacyjnej (obiekty zlokalizowane w centrach handlowych) lub do biologicznych oczyszczalni ścieków (Miejsca Obsługi Podróżnych przy autostradzie A-4). Punkty wodne zapewniają bieżący dopływ zimnej i ciepłej wody. Przy umywalkach zamontowane są dozowniki z mydłem, podajniki z ręcznikami jednorazowego użytku oraz suszarki do rąk. W obiektach zapewniono środki higieniczno-czystościowe i dezynfekcyjne (w tym preparaty do dezynfekcji rąk). Odpady komunalne gromadzone są w pojemnikach wyłożonych workami foliowymi, które usuwane są na bieżąco przez firmy zewnętrzne, z którymi zarządcy posiadają stosowane umowy.

W skontrolowanych obiektach nie stwierdzono nieprawidłowości. Decyzji administracyjnych nie wydawano, mandatów nie nakładano.

PLYWALNIE KRYTE I ODKRYTE

PPIS w Gliwicach prowadzi stały nadzór sanitarny nad 7 pływalniami (2 baseny szkolne, 4 baseny całoroczne, 1 basen sezonowy) wraz z monitoringiem jakości wody. Przeprowadzono 10 kontroli, w tym 7 planowanych kontroli w zakresie oceny stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego obiektów, 1 kontrolę sprawdzającą usunięcie nieprawidłowości oraz 2 kontrole sprawdzające wykonanie nakazów decyzji dotyczącej jakości wody.

Wydano 7 decyzji dot. zbiorczej rocznej oceny jakości wody na pływalni za 2024 r. (w tym 1 z uchybieniami), 1 decyzję umarzającą, 1 decyzję z terminem natychmiastowym wykonania nakazów oraz 1 upomnienie. Mandatów nie nałożono.

Wszystkie pływalnie ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 oraz w zakresie obejmującym parametry ujęte w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Ogółem do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej pobrano 549 próbek wody z pływalni (54 z pływalni szkolnych, 453 z pływalni krytych, 42 z pływalni sezonowej). Badania laboratoryjne wykazały w 151 próbach wody przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. Większość przekroczeń dotyczyła parametrów „w miejscu” (chlor wolny, chlor związany, redox, pH), które są pomocne w ocenie funkcjonowania systemu uzdatniania wody basenowej oraz zależą w dużej mierze od obciążenia pływalni, a ich wartość zmieniają się wielokrotnie w ciągu doby.

W dwóch obiektach stwierdzono przekroczenia mikrobiologiczne (*Legionella* sp.; *Escherichia coli*) w nieckach basenowych. Zarządcy niezwłocznie informowali o wyłączeniu niecek z użytkowania do czasu uzyskania wyników badań zgodnych z normatywem. W nieckach basenowych pozostałych obiektów nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie parametrów mikrobiologicznych.

Analiza próbek wody ciepłej pobranej z natrysków w 2 obiektach wykazała przekroczenie parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp. w ilości świadczącej o skażeniu średnim. Podjęte czynności polegające na dezynfekcji instalacji c.w.u. skutkowały poprawą jakości wody, co zostało potwierdzone powtórными badaniami wody.

Wydano 1 decyzję z terminem natychmiastowego wykonania nakazów w związku ze stwierdzeniem wysokiego skażenia bakteriami *Legionella* sp. wody ciepłej w natryskach pływalni. W związku z niewykonaniem nakazu decyzji w zakresie doprowadzenia parametru *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa wydano upomnienie.

W przypadku przekroczeń fizykochemicznych w pozostałych obiektach zarządcy podejmowali działania naprawcze i przeprowadzali badania kontrolne.

Przeprowadzono 7 kontroli sanitarnych. W kontrolowanych obiektach podejmowano działania informacyjne i edukacyjne w zakresie właściwej eksploatacji wewnętrznej sieci wodociągowej mające na celu zmniejszenie ryzyka występowania bakterii z rodzaju *Legionella*. W przypadku 1 pływalni szkolnej stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego oraz zostały wydane zalecenia doraźne.

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ, NOCLEGOWNIE I INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE OPIEKI ZDROWOTNEJ

W okresie sprawozdawczym skontrolowano **10 obiektów** przeprowadzając w nich **12 kontroli**. Wydano 1 decyzję przedłużającą termin wykonania nakazów. Mandatów nie nakładano.

Domy pomocy społecznej świadczą szeroki wachlarz usług, tj. opiekuńcze, socjalne, terapeutyczne, rehabilitacyjne czy edukacyjne. Pokoje mieszkalne wyposażone są w łazienki dostosowane dla osób niepełnosprawnych lub istnieje możliwość skorzystania z łazienek ogólnodostępnych zlokalizowanych w korytarzach. Wszystkie obiekty posiadają podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych, a te które posiadają gabinety lekarskie również ze specjalistycznymi firmami na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych. Domy posiadają własne pralnie lub podpisane umowy z firmą zewnętrzną na usługi pralnicze. W jednym obiekcie w dalszym ciągu toczy się postępowanie administracyjne w związku z czym wydano decyzję zmieniającą termin wykonania nakazów.

W trakcie przeprowadzonych kontroli nie stwierdzano nieprawidłowości. Stan sanitarny obiektów nie budził zastrzeżeń. Nie wydawano decyzji nakazujących. Mandatów również nie nakładano.

OBIEKTY HOTELARSKIE ORAZ INNE OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI NOCLEGOWE

W okresie sprawozdawczym skontrolowano **11 obiektów**, w których przeprowadzono łącznie **17 kontroli**. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. Mandatów nie nakładano.

Obiekty hotelarskie są zróżnicowane pod względem charakteru świadczonych usług oraz ich wyposażenia i stanu sanitarno-technicznego. Część obiektów tej grupy posiada pełne węzły sanitarne przy pokojach, natomiast pozostałe posiadają węzły sanitarne ogólnodostępne. Ponadto powyższe obiekty posiadają wydzielone magazyny do przechowywania bielizny czystej i brudnej, a także pomieszczenia gospodarcze przeznaczone do przechowywania zapasu środków czystościowych i sprzętu do utrzymania czystości.

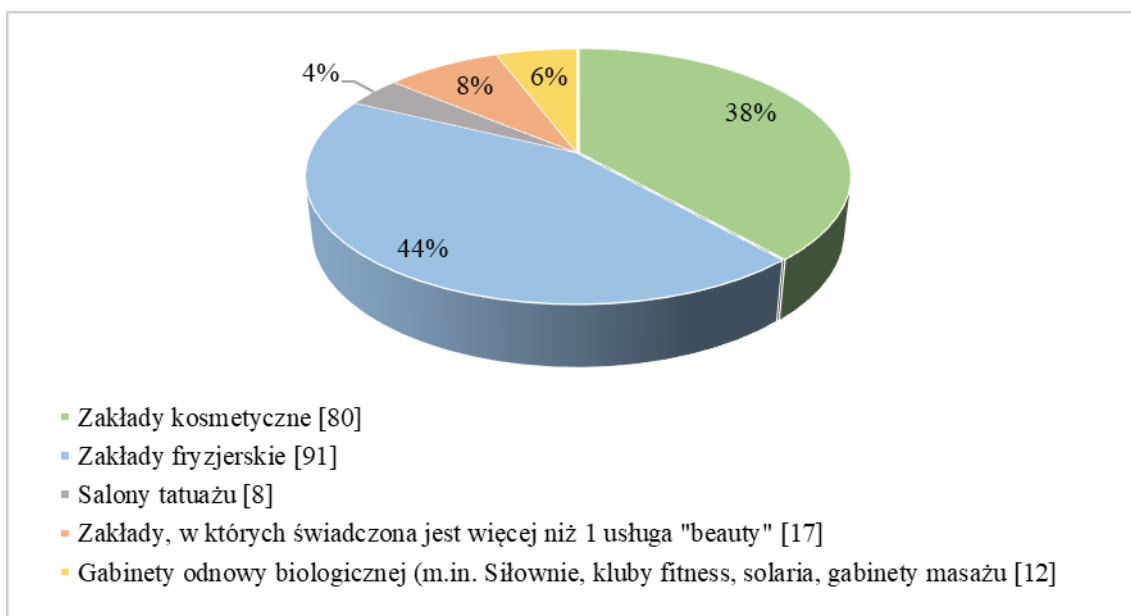
W tej grupie wyższy standard zapewniają hotele skategoryzowane, które charakteryzują się wysokim standardem wyposażenia i poziomem świadczonych usług. Obiekty te przystosowane są dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Pokoje posiadają pełne węzły sanitarne. Budynki są zadbane, a ich otoczenie uporządkowane i zagospodarowane. Gospodarka odpadami komunalnymi oraz postępowanie z bielizną prowadzone były prawidłowo.

W 2024 r. wniesiono interwencję dotyczącą obiektu hotelarskiego. Interwencja dotyczyła występowania pluskiew w obiekcie. Przeprowadzona kontrola nie potwierdziła śladów bytowania insektów.

ZAKŁADY FRYZJERSKIE, KOSMETYCZNE, ODNOWY BIOLOGICZNEJ, TATUAŻU, SOLARIA ORAZ ZAKŁADY W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE WIĘCEJ NIŻ JEDNA W WW. USŁUG

Jest to najliczniejsza i najbardziej rozbudowana grupa obiektów usługowych. Zapewnione są w nich: pomieszczenia świadczenia usług, pomieszczenia lub miejsca do spożywania posiłków i napojów, szatnie lub miejsca do oddzielnego przechowywania odzieży, pomieszczenia

higieniczno-sanitarne, w tym ustępy dla klientów i personelu (często wspólne dla obu grup). Wyposażenie zakładów dostosowane jest do rodzaju wykonywanych usług.

RYCINA 1 Podział obiektów sektora „beauty”, zlokalizowanych na terytorium powiatu gliwickiego, będących w ewidencji PPIS w Gliwicach.

Spośród 208 obiektów będących w ewidencji, skontrolowano **56 obiektów** przeprowadzając w nich **63 kontrole** sanitarne. Stan sanitarny większości skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń. W sumie nałożono **3 mandaty** w łącznej kwocie **800 zł**. Nie wydano decyzji administracyjnych.

Najczęstsze powody nakładania mandatów:

- nieprawidłowo prowadzony proces dezynfekcji sprzętu (zanieczyszczone roztwory preparatów do dezynfekcji, brak pełnego zanurzenia narzędzi w preparacie dezynfekcyjnym oraz nieprzestrzeganie zaleceń producenta, dot. przygotowania i stosowania preparatu);
- stosowanie do zabiegów z naruszeniem ciągłości tkanek narzędzi niesterylnych;
- wielokrotne stosowanie narzędzi jednorazowych;
- niezachowanie należytej czystości narzędzi, pomieszczeń i urządzeń (m.in. brudne i zanieczyszczone ścinkami włosów narzędzia fryzjerskie);
- przechowywanie materiałów oraz narzędzi stosowanych do zabiegów w warunkach niezabezpieczających ich przed zanieczyszczeniem lub uszkodzeniem;
- brak lub stosowanie przeterminowanych preparatów do dezynfekcji;
- nieprzestrzeganie opracowanych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi;

W 2024 r. do PPIS w Gliwicach złożono wniosek o interwencję dotyczący niezachowania należytej czystości przy świadczeniu usług fryzjerskich oraz braku wystawiania paragonu za wykonaną usługę w zakładzie fryzjerskim. Przeprowadzona kontrola wykazała nieprawidłowości w związku z którymi nałożono mandat karny. Ponadto w związku z zarzutami dotyczącymi niewłaściwego sposobu rozliczania opłat (braku paragonu fiskalnego) za usługę sprawę przekazano do Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w Gliwicach.

W okresie sprawozdawczym wniesiono również interwencję w sprawie niezachowania należytej czystości podczas świadczenia usług kosmetycznych oraz zamieszkiwania w **zakładzie kosmetycznym**. Przeprowadzono kontrolę, podczas której nie stwierdzono uchybień higieniczno-sanitarnych. Natomiast w związku z pozostałymi zarzutami dotyczącymi zamieszkiwania w części pomieszczeń ww. obiekcie przez właścicielkę sprawę przekazano do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego dla powiatu gliwickiego.

OBIEKTY SPORTOWE

W skład obiektów sportowych wchodzi przede wszystkim boiska sportowe (czynne w okresie od wiosny do późnej jesieni), a także hale sportowe oraz korty tenisowe.

W okresie sprawozdawczym, spośród 23 obiektów będących w ewidencji, skontrolowano **2 obiekty**, przeprowadzając w nich **2 kontrole**. Nie wydano decyzji administracyjnych, mandatów nie nakładano.

Stan sanitarny obiektów nie budził zastrzeżeń.

TERENY REKREACYJNE

OBIEKTY MAŁEJ INFRASTRUKTURY REKREACYJNO-SPORTOWEJ

W roku sprawozdawczym przeprowadzono **3 kontrole**, podczas których skontrolowano łącznie **14 zespołów obiektów małej infrastruktury** rekreacyjno-sportowej m.in. 14 placów zabaw, 15 piaskownic, 5 siłowni plenerowych, 2 skateparki, 3 boiska do gier zespołowych, 2 tyrolki. Nie wydano decyzji administracyjnych, mandatów nie nakładano.

Większość skontrolowanych obiektów ogrodzona była siatką lub płotem metalowym. Część piaskownic posiadała zabezpieczenia przed nadmiernym nasłonecznieniem (zadaszenia). W pobliżu wejść znajdowały się tablice informacyjne, określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu. W widocznym miejscu znajdowały się również informacje o zakazie wprowadzania zwierząt na ich teren oraz palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych.

Tereny skontrolowanych obiektów małej infrastruktury rekreacyjno-sportowej utrzymane były w należytym porządku i wyposażone w sprawny sprzęt, który był na bieżąco kontrolowany pod kątem technicznym. Na terenie kontrolowanych obiektów umieszczone były ławki dla opiekunów oraz pojemniki do zbierania odpadów. Podpisano specjalne umowy na odbiór odpadów komunalnych. Podczas kontroli nie stwierdzono zanieczyszczeń piasku – okazywano do wglądu atesty higieniczne piasku, a także umowy na jego dostawę oraz wymianę. Ze względu na brak przepisów prawnych nakazujących administratorom zabezpieczać piasek przed zanieczyszczeniami – piaskownice ogólnodostępne nie posiadają osłon (np. pokryw, czy plandek). W związku z powyższym prowadzono działania edukacyjne mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa osób korzystających z ww. grupy obiektów. Informowano administratorów obiektów o konieczności szybkiej interwencji w razie zanieczyszczenia piasku odchodami psów, kotów lub dziko żyjących ptaków i gryzoni oraz usuwaniu odpadów, zwłaszcza tych które mogące przyciągać okoliczne zwierzęta (resztki żywności).

KĄPIELISKA

W roku 2024 sprawowano nadzór nad Kąpieliskiem Słoneczna Plaża położonym nad Zbiornikiem Pławniowice w miejscowości Niewiesz. Organizator dopełnił wszelkich niezbędnych formalności zawartych w § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. z 2019 r., poz. 255), a kąpielisko zostało oznakowane odpowiednią tablicą zgodnie z wymaganiami zawartymi w § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (Dz. U. z 2018 r., poz. 2476).

Przeprowadzona kontrola kompleksowa w zakresie oceny stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego obiektu nie wykazana uchybień.

W sezonie kąpielowym 2024 r. ze zbiornika Pławniowice pobrano 5 próbek wody do badań laboratoryjnych mikrobiologicznych, dla których wydano bieżące oceny jakości wody w kąpielisku stwierdzające przydatność wody do kąpeli. Przy każdym poborze dokonywano również oceny wizualnej wody w kąpielisku. W trakcie trwania sezonu nie stwierdzono pogorszenia jakości wody w kąpielisku i nie zarejestrowano zanieczyszczeń w wodzie, mogących mieć wpływ na jej jakość oraz zdrowie osób kąpiących się. Dane dotyczące jakości wody w kąpieliskach aktualizowane były na bieżąco w ogólnopolskim serwisie kąpieliskowym prowadzonym przez GIS.

W sezonach kąpielowych 2021– 2024 r. ogółem pobrano 19 próbek wody do badań laboratoryjnych. Analizując oceny sezonowe, wyniki badań z ww. okresu oraz wartości percentyla dla wyliczenia mikrobiologicznego PPIS w Gliwicach zaklasyfikował jakość wody w kąpielisku jako **doskonałą** w ocenie czteroletniej.

CMENTARZE

W 2024 r. skontrolowano **12 obiektów**, w których przeprowadzono **12 kontroli**. Nie wydawano decyzji administracyjnych, mandatów nie nakładano.

Cmentarze są pod nadzorem zarządu parafii wyznaniowych oraz zarządców komunalnych. Zlokalizowane są przy parafiach oraz na wydzielonych terenach. Cmentarze wyposażone są m.in. w punkty czerpania wody, miejsca gromadzenia odpadów komunalnych, regulaminy określające zasady korzystania z urządzeń oraz wyposażenia cmentarza, kaplice, częściowo wyposażone w urządzenia chłodnicze do przechowywania osób zmarłych do czasu przeprowadzenia ceremonii pogrzebowych, toalety ogólnodostępne podłączone do sieci wodno-kanalizacyjnej miejskiej lub gminnej oraz do zbiorników bezodpływowych.

DOMY PRZEDPOGRZEBOWE I ZAKŁADY POGRZEBOWE

W okresie sprawozdawczym, spośród 8 obiektów będących w ewidencji skontrolowano **3 obiekty**, przeprowadzając w nich łącznie **6 kontroli**. Wydano **1** decyzję administracyjną oraz nałożono **1** mandat karny w wysokości 300 zł.

Podczas kontroli przeprowadzano również kontrole łącznie 3 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, które to pojazdy należą do zakładów pogrzebowych. Skontrolowane środki do transportu zwłok spełniają wymogi higieniczno-sanitarne i techniczne. Kabiny kierowców są odizolowane od przestrzeni przeznaczonej do umieszczenia zwłok. Samochody posiadają zabezpieczenie przed przesuwaniem się trumny podczas przewozu. Podłogi w części przeznaczonej

do przewozu trumny wyłożone są materiałami łatwo zmywalnymi i odpornymi na działanie środków dezynfekcyjnych. Pojazdy oznakowane są w sposób trwały wskazujący na jego przeznaczenie.

W jednym z Domów przedpogrzebowych przeprowadzono kontrolę doraźną interwencyjną w związku ze zgłoszeniem dot. niewłaściwych warunków higieniczno-sanitarnych i technicznych przy wykonywaniu usług dot. postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi. Kontrola potwierdziła zasadność wniesionej interwencji, w związku z tym nałożono na stronę mandat karny oraz wydano decyzję administracyjną. Nakazy decyzji, których termin realizacji upływał w grudniu 2024 r. zostały wykonane, co potwierdziła przeprowadzona kontrola sprawdzająca. W 2025 r. kontynuowane będzie postępowanie administracyjne dot. pozostałych do wykonania nakazów decyzji.

INNE OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Ogółem w ewidencji figurują 83 obiekty, które zaliczono do grupy „inne”. W roku sprawozdawczym skontrolowano **42 obiekty**, w których przeprowadzono **42 kontrole**. Były to przede wszystkim apteki, stacje paliw i obiektu kulturalno-widowisko, a także punkty apteczne, przystanki kolejowe i autobusowe, targowiska i pralnie. Nie wydawano decyzji administracyjnych, mandatów nie nakładano.

Apteki i punkty apteczne

W ewidencji ujętych jest 26 aptek i 5 punktów aptecznych, z czego skontrolowano **17 obiektów** (16 aptek i 1 punkt apteczny). Nie wydano decyzji administracyjnych, nie nakładano mandatów.

W przypadku aptek, w których prowadzone były szczepienia ochronne, kontrole sanitarne obejmowały również wydzielone pomieszczenia lub miejsca do przeprowadzania szczepień wraz z ich wyposażeniem. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, a stan higieniczno-sanitarny i techniczny wszystkich skontrolowanych obiektów oceniono jako dobry.

Obiekty kulturalno-widowiskowe

W 2024 r. skontrolowano 5 obiektów, przeprowadzając w nich **5 kontrole**, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości. Wszystkie obiekty oceniono jako dobre pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym.

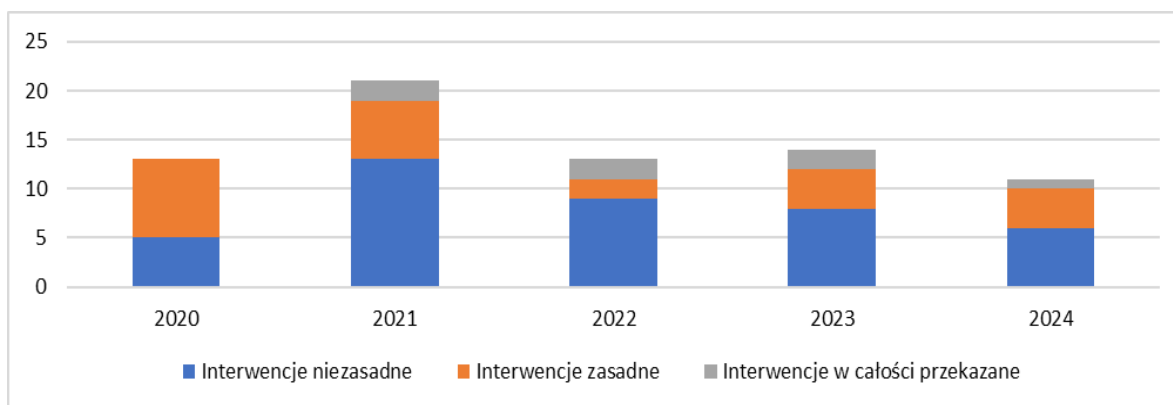
W roku sprawozdawczym przeprowadzono kontrolę w **Stacji Kultury w Pyskowicach**, która została otwarta w styczniu 2024 r., po przebudowie i modernizacji dworca kolejowego w Pyskowicach. Odbývają się w nim m.in. koncerty, szkolenia, spektakle teatralne, warsztaty artystyczne i spotkania tematyczne. Na terenie obiektu znajdują się sala widowiskowa, sale przeznaczone do organizacji warsztatów artystycznych i ruchowych, a także szkoleń, spotkań tematycznych oraz konferencji. Wydzielono w nim również m.in. pomieszczenia szatni, toalety damskie, męskie i przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, pomieszczenie socjalne oraz pomieszczenie porządkowe. Za czystość i porządek w obiekcie odpowiadają jego pracownicy. Obiekt wyposażony jest w punkty wodne z bieżącą zimną i ciepłą wodą, pojemniki i kontener na odpady komunalne, preparaty dezynfekcyjne oraz informacje o zakazie palenia wyrobów

tytoniowych i papierosów elektronicznych. Przeprowadzona kontrola sanitarna wykazała że obiekt utrzymany był w dobrym stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym.

WNIOSKI O INTERWENCJE WNOSZONE DO PPIS W GLIWICACH Z TERENU POWIATU GLIWICKIEGO

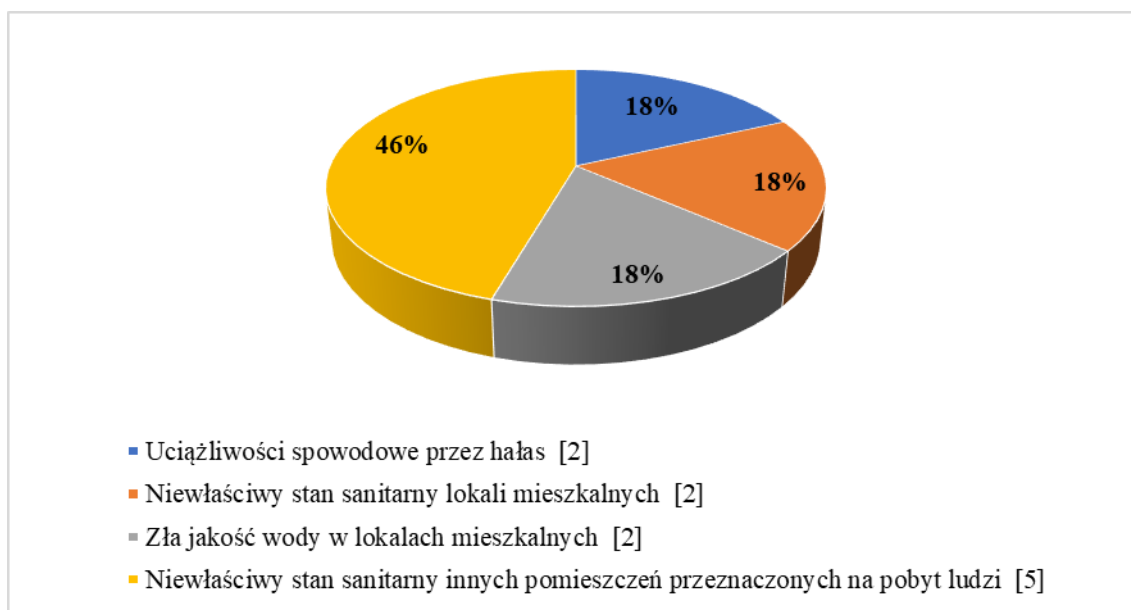
W bieżącym roku sprawozdawczym wniesiono **11 wniosków** z prośbą o interwencję, z czego **10 rozpatrzono** (1 sprawę bez wstępnego rozpoznania przekazano Wójtowi Gminy Rudziniec). Sprawy dotyczyły m.in. uciążliwości powodowanej przez hałas, niewłaściwego stanu sanitarnego lokali mieszkalnych i związanej z tym uciążliwości, niewłaściwego stanu sanitarnego innych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz jakości wody użytkowej w mieszkaniach. Wydano **1 decyzję administracyjną**, nałożono **2 mandaty karne** na łączną kwotę **600 zł**.

Na Rycinie 2. przedstawiono liczbę interwencji zasadnych, niezasadnych i przekazanych w latach 2020 – 2024.

RYCINA 2 Interwencje (zasadne, niezasadne i w całości przekazane) wniesione w latach 2020 – 2024.

Na Rycinie 3. przedstawiono rozkład procentowy kategorii uciążliwości zgłaszanych przez mieszkańców powiatu gliwickiego w 2024 r.

RYCINA 3 Najczęstsze uciążliwości zgłaszane przez mieszkańców powiatu gliwickiego.

Interwencje rozpatrzone w 2024 r. dotyczyły:

uciążliwości spowodowanych przez hałas:

- hałas przenikający do mieszkań emitowany przez instalację c.o. w budynku mieszkalnym w Knurowie. W czasie przeprowadzonej kontroli w wytypowanym mieszkaniu nie stwierdzono organoleptycznie uciążliwości hałasowej – strona zrezygnowała z przeprowadzenia pomiarów;
- hałas przenikający do mieszkań emitowany przez wentylatory przemysłowe zainstalowane na ścianie budynku jednej z piekarni w Bycinie. Sprawę bez wstępnego rozpoznania przekazano Wójtowi Gminy Rudziniec do załatwienia zgodnie z kompetencjami.

niewłaściwego stanu sanitarnego lokali mieszkalnych i związanych z tym uciążliwościami

- zanieczyszczony ptasimi odchodami balkon budynku mieszkalnego w Knurowie - po interwencji u zarządcy właściciel mieszkania podjął działania polegające na uporządkowaniu balkonu z zalegających ptasich odchodów oraz jego dezynfekcji,
- występowanie insektów w mieszkaniu w Pyskowicach – w czasie przeprowadzonej wizji lokalnej nie stwierdzono obecności insektów – sprawę uznano za nieuzasadnioną;
- pogorszenie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (brudna woda) w Toszku;
- brak poprawy jakości organoleptycznej i fizykochemicznej wody (barwa, żelazo), pomimo prowadzonych płukań odcinka sieci wodociągowej odbywających się cyklicznie w Przyszowicach.

Po analizie pobranych prób wody do badań laboratoryjnych nie potwierdzono słuszności wniesionych interwencji.

niewłaściwego stanu sanitarnego innych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi

- występowanie insektów w jednym z hoteli
- niewłaściwe warunki higieniczno-sanitarne i techniczne przy wykonywaniu usług dot. postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi w Domu Przedpogrzebowym
- brak warunków dot. przygotowywania zwłok do pochówku w kaplicy należącej do jednej z parafii zlokalizowanej na terenie Pyskowic – w czasie przeprowadzonych kontroli sanitarnych, zarówno w pomieszczeniach kaplicy, jak też w jednym z zakładów pogrzebowych w Pyskowicach, nie potwierdzono wykorzystywania pomieszczeń do przygotowywania zwłok.
- nieprawidłowości higieniczno-sanitarne dotyczące świadczenia usług w dwóch zakładach branży „beauty”.

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

W okresie sprawozdawczym, oprócz sprawowanego stałego nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej i rozpatrywaniem interwencji mieszkańców powiatu gliwickiego, pracownicy sekcji HK sprawowali również nadzór nad ekshumacjami oraz przewozami i wywozami zwłok i szczątków ludzkich, a także nad imprezami masowymi.

W 2024 r. wydano:

- 6 decyzji ekshumacyjnych;

- 23 opinie w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy;
- 5 opinii na organizowanie imprez masowych okolicznościowych.

Dodatkowo realizując zapisy z art. 6 ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry, w związku z Rozporządzeniem porządkowym Wojewody Śląskiego w sprawie zakazu korzystania z wód zbiornika Dzierżno Duże oraz sekcji IV Kanału Gliwickiego związanym z masowym śnięciem ryb oraz zakwitem „Złotej algi” w wodach zbiornika Dzierżno Duże, w okresie od dnia 09.08.2024 r. do dnia 06.09.2024 r. ze zbiornika Dzierżno Duże pobrano:

- 24 próbki do badań fizykochemicznych;
- 9 próbek do badań mikrobiologicznych.

Próbki wody pobierano do momentu uchylenia zakazu korzystania z wód.

Ponadto wydano komunikat dla mieszkańców okolic i przyległych terenów do zbiornika Dzierżno Duże oraz wolontariuszy biorących udział w działaniach usuwania śniętych ryb o następującej treści: „Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach informuje, iż w związku z zaistniałą sytuacją tj. dużą ilością śniętych ryb w zbiorniku Dzierżno Duże pow. gliwicki oraz mając na względzie aktualną sytuację pogodową tj. zbliżającą się kolejną falą upałów, wzywa mieszkańców do nie zbliżenia się do miejsc, w których prowadzone są działania właściwych służb. Jednocześnie oznajmia, że osoby wspomagające służby - wolontariuszy winni zaopatrzyć się w środki ochrony osobistej tj. maski, rękawice, obuwie ochronne bądź ochraniacze na obuwie. Stosowanie się do powyższych zaleceń jest konieczne dla ochrony zdrowia i pozwoli na zapewnienie bezpieczeństwa sanitarnego”.

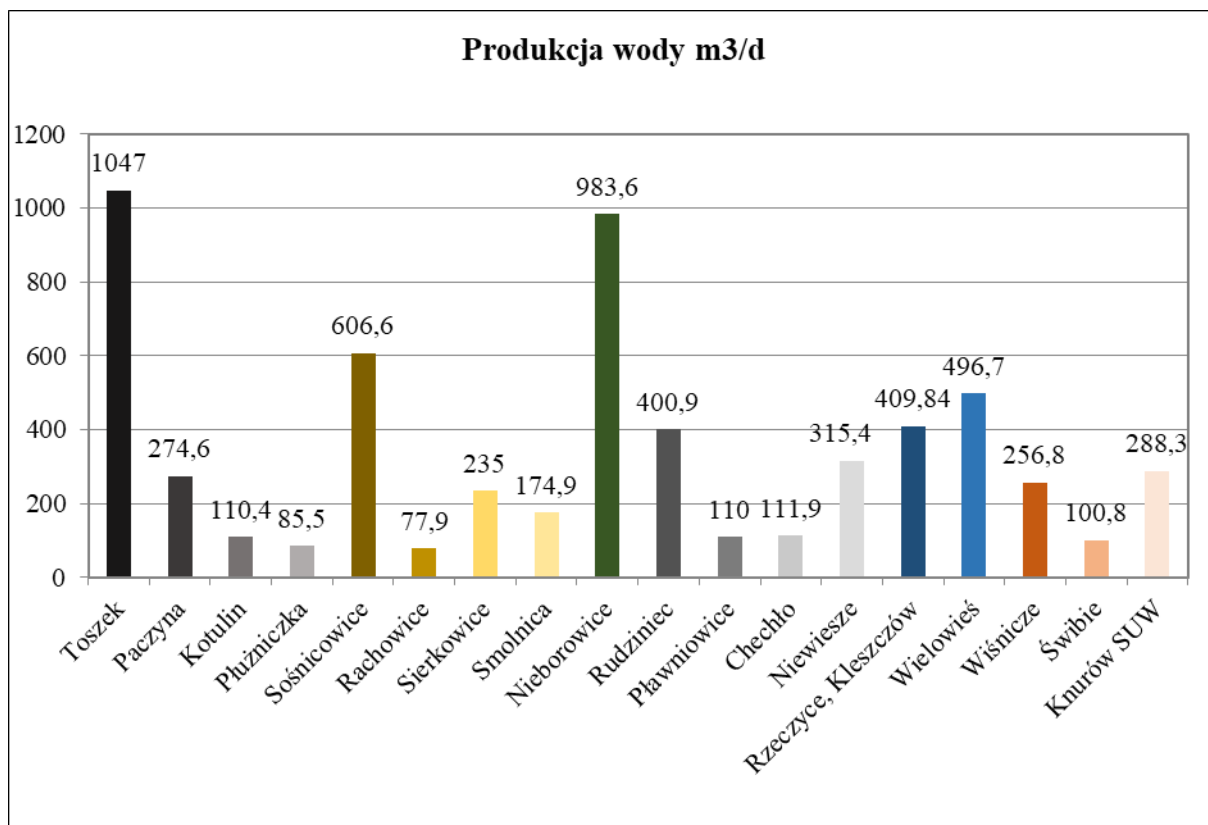
JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA NA TERENIE GMIN POWIATU GLIWICKIEGO

POWIAT GLIWICKI

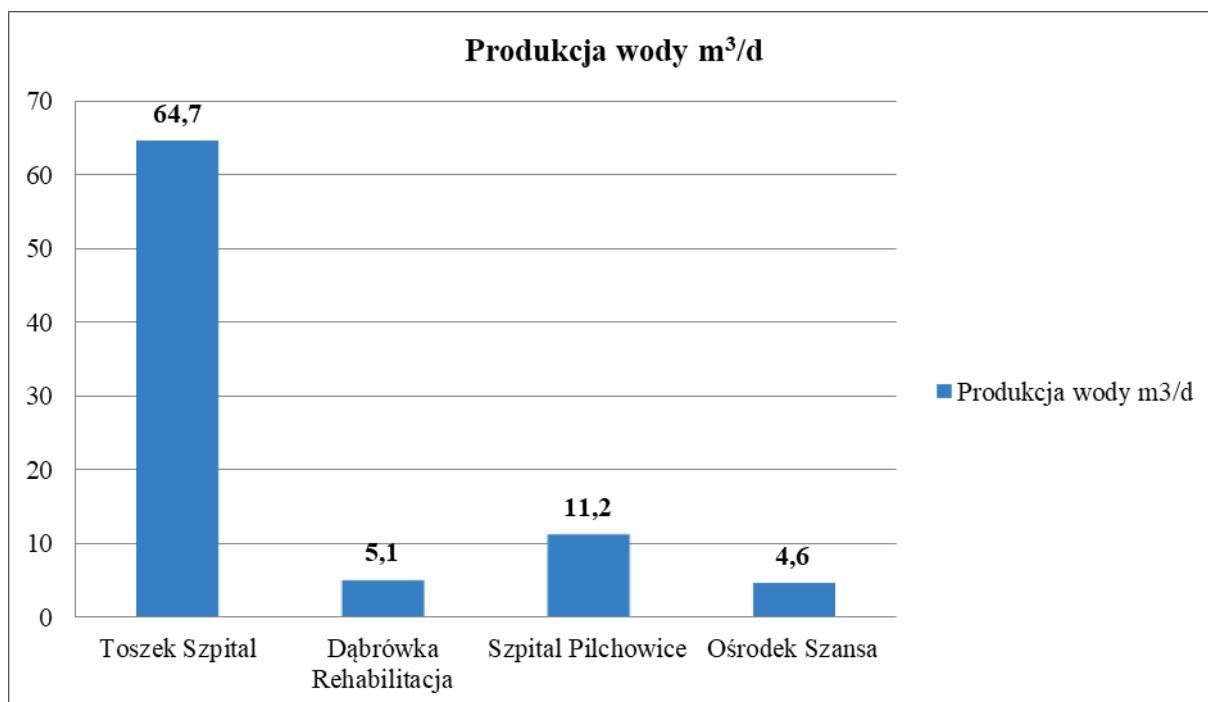
PPIS w Gliwicach w 2024 r. prowadził nadzór sanitarny nad jakością wody pochodzącą z 19 ujęć wód głębinowych eksploatowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowe, 7 indywidualnych ujęć zaopatrujących budynki użyteczności publicznej (4 służba zdrowia, 3 ośrodki sezonowe) oraz pochodzącą z zakupu dystrybuowaną na nadzorowanym terenie. Łącznie wyznaczono 69 punktów zgodności usytuowanych na sieciach wodociągowych na terenie powiatu gliwickiego. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień, a stan higieniczno-sanitarny i techniczny urządzeń wodociągowych oceniono jako dobry.

TABELA 2 Podział wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę ze względu na wielkość produkcji.

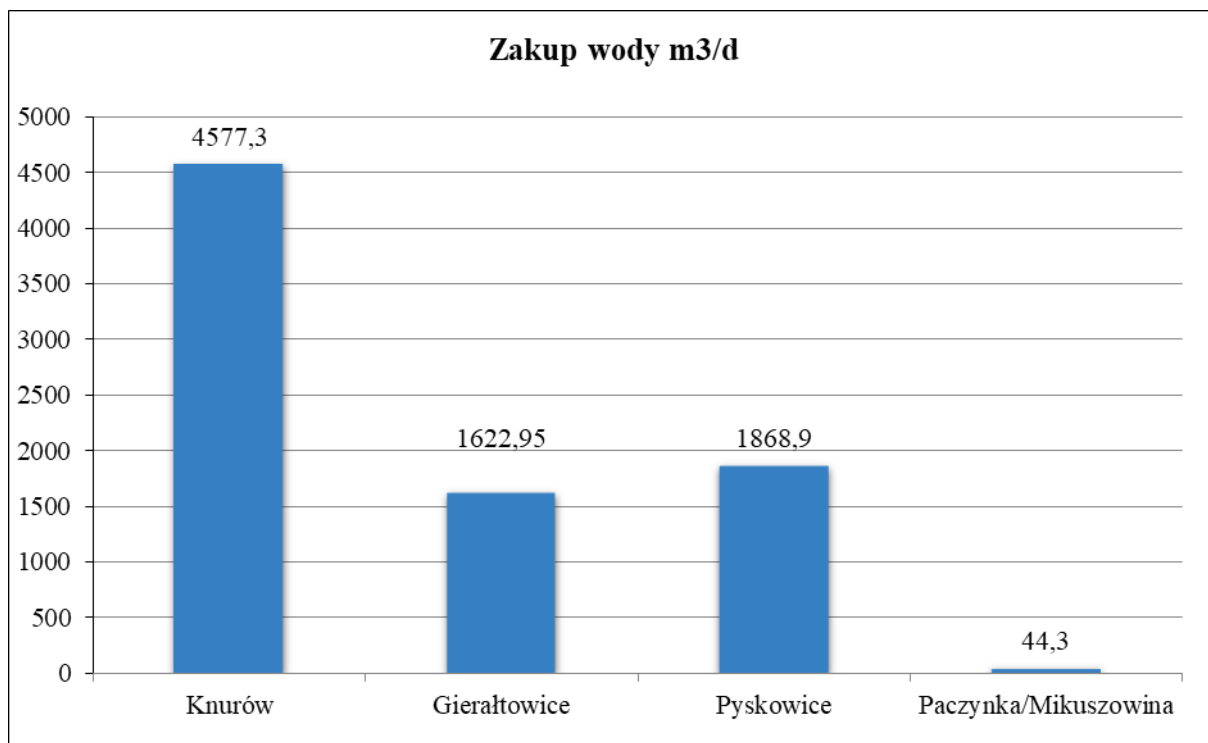
Produkcja wody [m ³ /d]	Liczba urządzeń wodociągowych -wodociągów	Lokalizacja urządzenia wodociągowego-wodociągu	Ludność zaopatrywana w wodę
< 100	3	Gmina Toszek/Pyskowice: Płużniczka, GPW Paczynka/Mikuszowina, Gmina Sośnicowice: Rachowice	1584
101 – 1 000	13	Gmina Toszek: Paczyna, Kotulin Gmina Sośnicowice: Sośnicowice, Sierakowice, Smolnica, Gmina Rudziniec: Rudziniec, Niewiesze, Chechło, Pławniowice Gmina Wielowieś: Wielowieś, Wiśnicze, Świbie Gmina Pilchowice: Nieborowice	34 385
1 001 – 10 000	4	Gmina Toszek: Toszek, Gmina Pyskowice (zakup) Gmina Gieraltowice (zakup) Gmina Knurów: Kwitek + zakup	75 489
ujęcia indywidualne służba zdrowia	4	Gmina Toszek: Szpital Psychiatryczny Gmina Wielowieś: Dąbrówka - Oddział Rehabilitacji Psychiatrycznej Gmina Pilchowice: Pilchowice Szpital Gmina Rudziniec: Ośrodek Szansa	1 331
ujęcia indywidualne	3	Gmina Pyskowice: Grand Marina, Ośrodek Wędkarski, Maytur	osoby korzystające z ośrodków

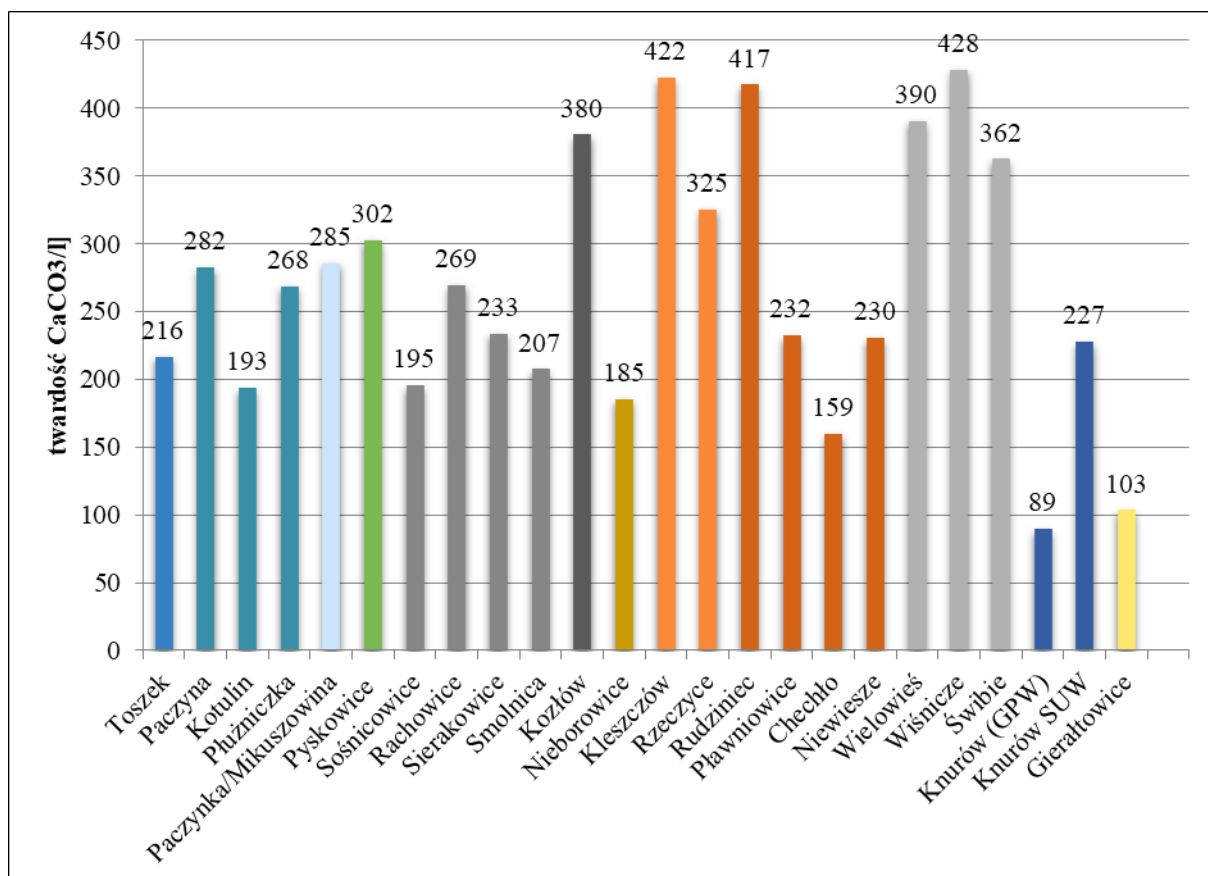
RYCINA 4 Średnia dobowa produkcja poszczególnych ujęć własnych wody na terenie powiatu gliwickiego m³/d.

RYCINA 5 Średnia dobowa produkcja wody pochodzącej z ujęć obiektów służby zdrowia na terenie powiatu gliwickiego.

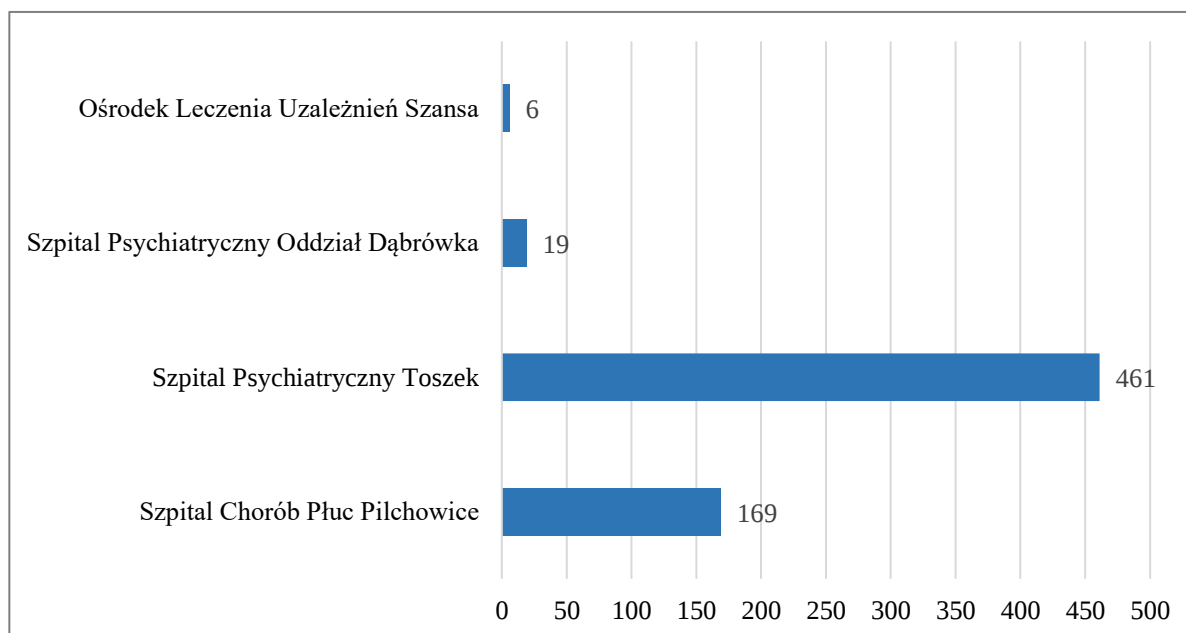

RYCINA 6 Średni dobowy zakup wody na terenie powiatu gliwickiego.

RYCINA 7 Średnia twardość wody [CaCO₃/l] pochodzącej z ujęć głębinowych oraz z zakupu na terenie powiatu gliwickiego.

Mieszkańcy powiatu gliwickiego zaopatrywani są w większości w wodę pochodzącą z ujęć głębinowych znajdujących się na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach. Część wody pochodzi z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach eksploatującego ujęcia powierzchniowe (strefa zasilania „Mikołów”) oraz głębinowe (strefa zasilania „Zawada”)

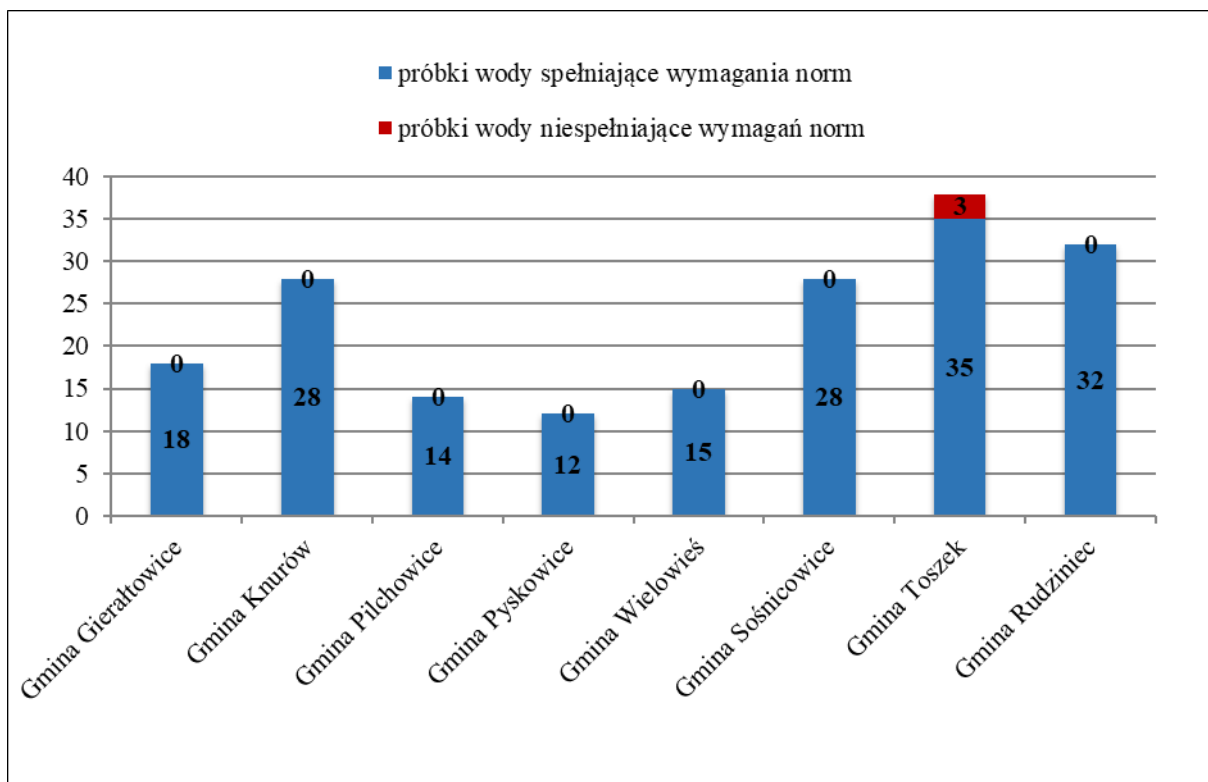
RYCINA 8 Średnia twardość wody [CaCO₃/l] pochodzącej z ujęć indywidualnych – służba zdrowia.

Woda głębinowa charakteryzuje się wysoką twardością ogólną, której wartość wahała się w granicach od ok. 200 do 450 mg CaCO₃/l, gdzie w przypadku wody powierzchniowej twardość wynosi ok. 100 mg CaCO₃/l. Zalecane wartości dla twardości określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294) wynoszą od 60 do 500 mg CaCO₃/l. W żadnej badanej próbce nie stwierdzono przekroczenia zakresu wartości parametrycznej. Na terenie Oddziału XVI Rehabilitacji Psychiatrycznej w Dąbrówce oraz Ośrodka Szansa w Pławniowicach wartość twardości jest niższa, aczkolwiek rozporządzenie nie nakłada obowiązku jej uzupełniania. Zalecenia są określone ze względów zdrowotnych – jest to wartość pożądana dla zdrowia ludzkiego.

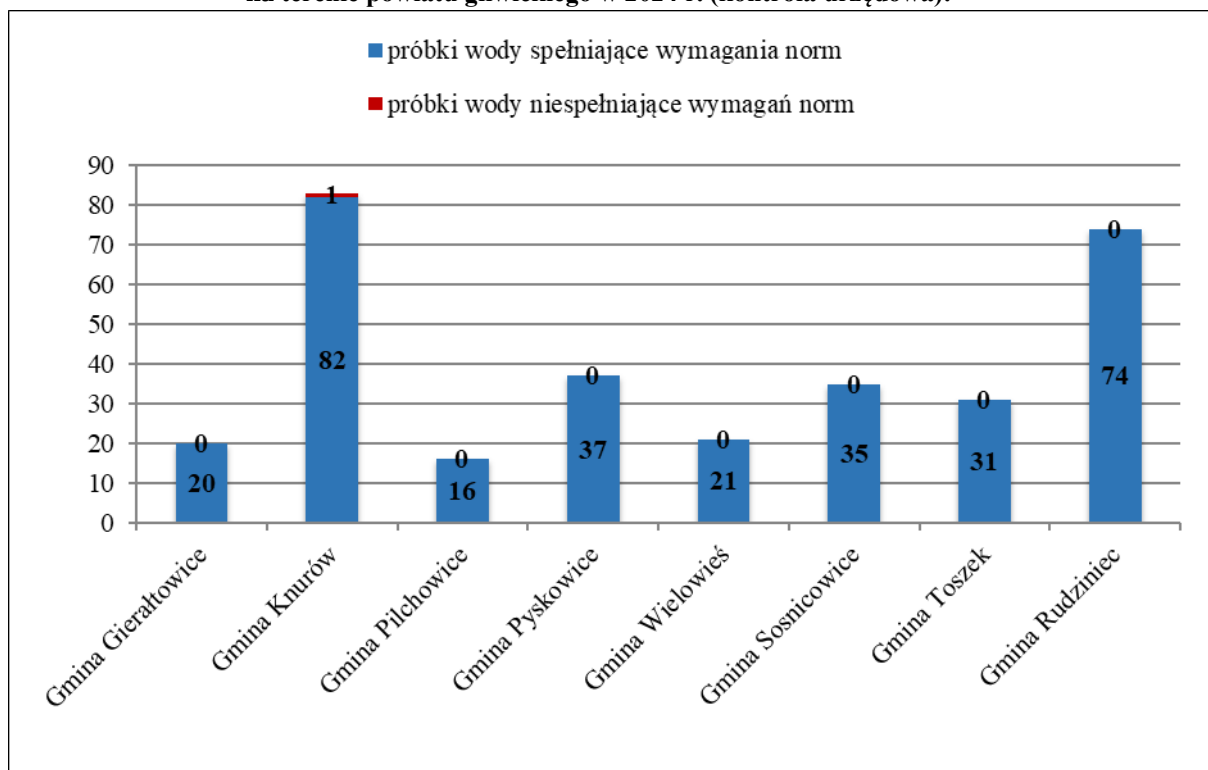
Na nadzorowanym terenie powiatu gliwickiego w ramach kontroli urzędowej oraz kontroli wewnętrznej przebadano:

- pod względem mikrobiologicznym:
 - 229 próbek (kontrola urzędowa),
 - 350 próbek (kontrola wewnętrzna),
- pod względem fizykochemicznym:
 - 221 próbek (kontrola urzędowa),
 - 361 próbek (kontrola wewnętrzna).

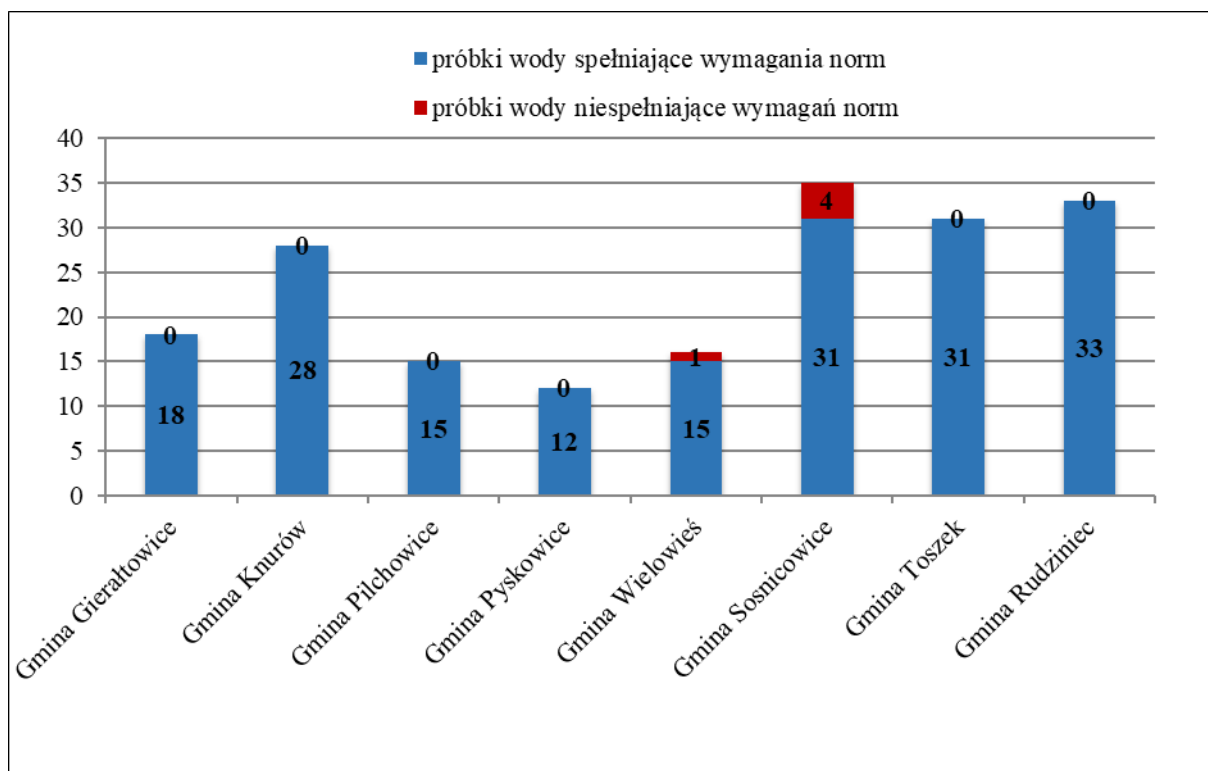
Przekroczenia parametrów mikrobiologicznych stwierdzono w 7 próbkach wody, natomiast przekroczenia parametrów fizykochemicznych w 25 próbkach.

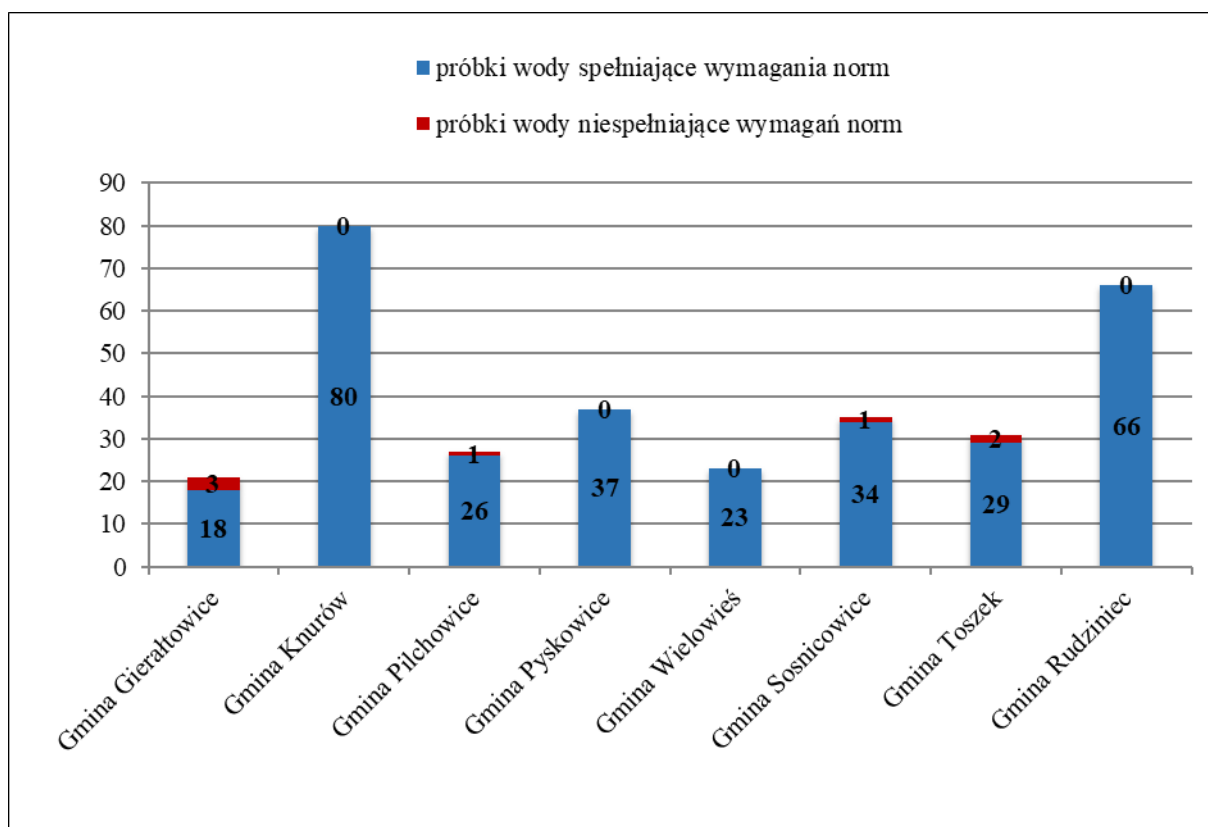
RYCINA 9 Jakość próbek wody przebadanych pod względem mikrobiologicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2024 r. (kontrola urzędowa).

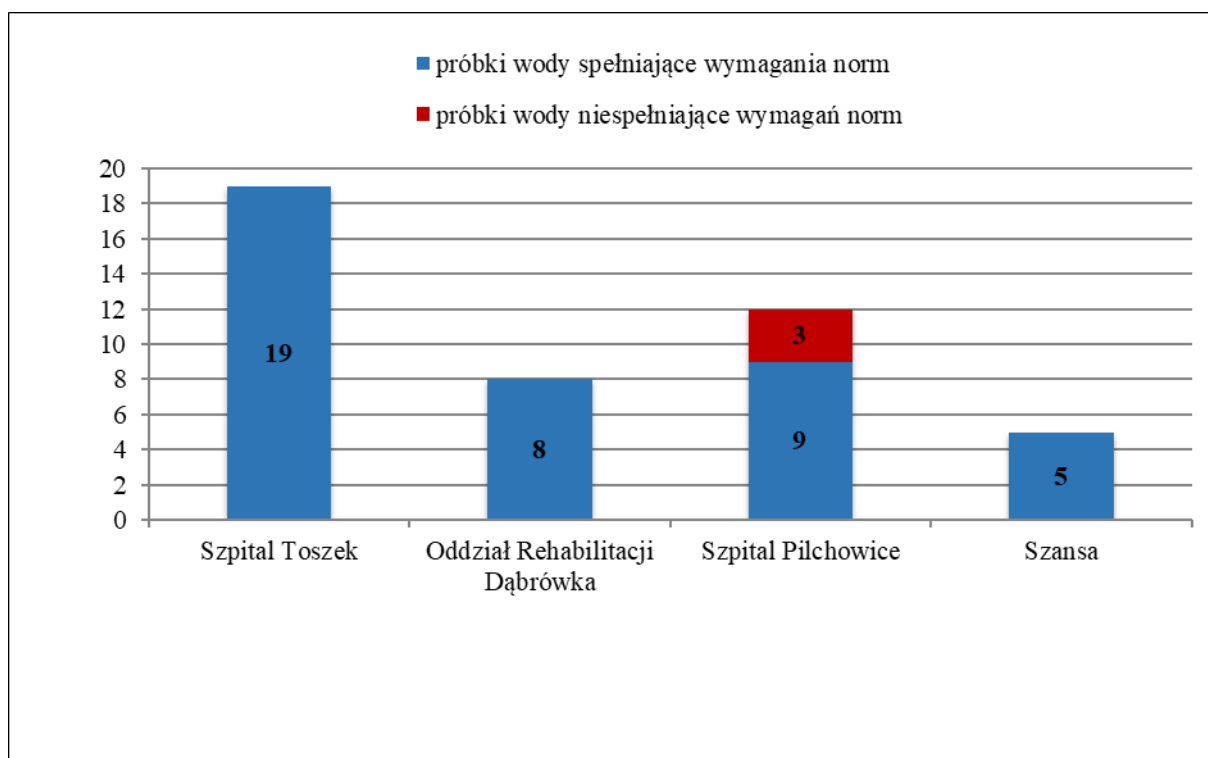
RYCINA 10 Jakość próbek wody przebadanych pod względem mikrobiologicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2024 r. (kontrola wewnętrzna).

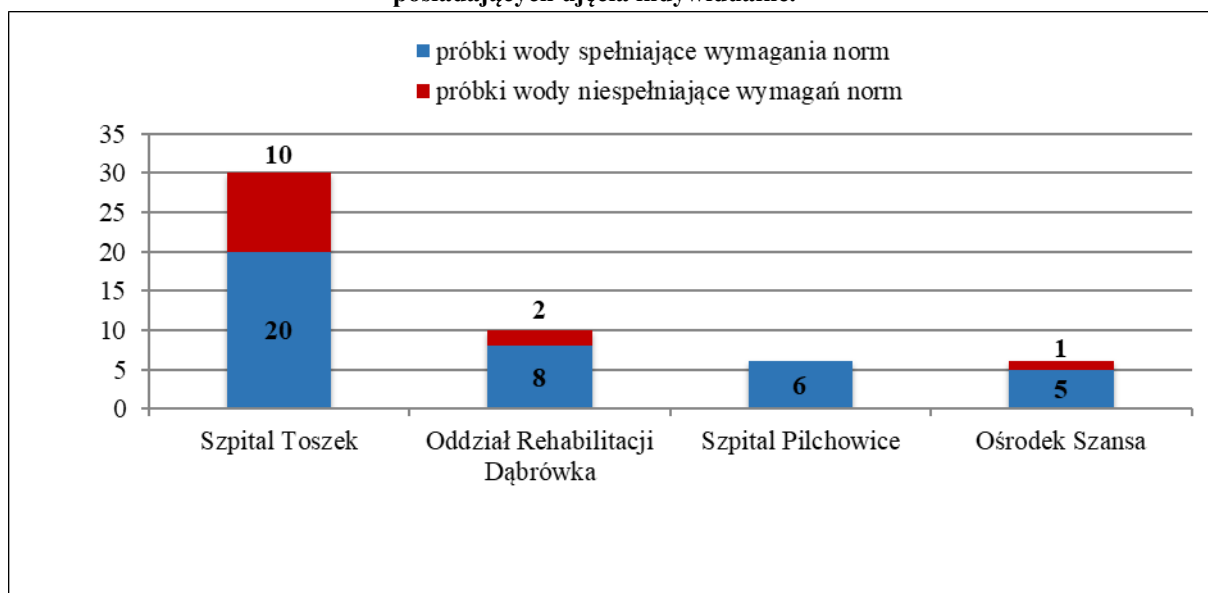
RYCINA 11 Jakość próbek wody przebadanych pod względem fizykochemicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2024 r. (kontrola urzędowa).

RYCINA 12 Jakość próbek wody przebadanych pod względem fizykochemicznym na terenie powiatu gliwickiego w 2024 r. (kontrola wewnętrzna).

RYCINA 13 Jakość próbek wody przebadanych pod względem mikrobiologicznym w obiektach leczniczych posiadających ujęcia indywidualne.

RYCINA 14 Jakość próbek wody przebadanych pod względem fizykochemicznym w obiektach leczniczych posiadających ujęcia indywidualne.

TABELA 3 Wykaz przekroczeń wartości parametrycznych na terenie powiatu gliwickiego.

Gmina	Przekroczone parametry (wodociąg)	Maksymalna wartość przekroczenia	Wartość parametryczna
RUDZINIEC	pH (ul. Cmentarna 18, Pławniowice)	5,9	6,5 - 9,5

TOSZEK	• bakterie grupy coli (SUW Kotulin)	9 jtk/100ml	0 jtk/100ml
	• bakterie grupy coli (ul. Gliwicka, Kotulin)	5 jtk/100ml	0 jtk/100ml
	• mętność (ul. Szkolna, Ciochowice)	1,2 NTU	1 NTU*
	• mętność (ul. Wiejska, Pawłowice)	1,4 NTU	1 NTU*
	• żelazo (ul. Wiejska, Pawłowice)	308 µg/l	200 µg/l
	• mangan (Szpital w Toszku)	143 µg/l	50 µg/l
WIELOWIEŚ	• azotany (ul. Wiejska, Wiśnicze)	57,4 mg/l	50 mg/l
	• mętność (Dąbrówka Rehabilitacja)	2,2 NTU	1 NTU*
GIERAŁTOWICE	• mętność (ul. Roboty, Gierałtowiec)	1,3 NTU	1 NTU*
	• żelazo (ul. Roboty, Gierałtowiec)	477 µg/l	200 µg/l
	• mangan (ul. Roboty, Gierałtowiec)	125 µg/l	50 µg/l
	• mętność (ul. Szkolna, Chudów)	3,3 NTU	1 NTU*
	• żelazo (ul. Szkolna, Chudów)	843 µg/l	50 µg/l
PILCHOWICE	• żelazo (ul. Gliwicka, Stanica)	486 µg/l	200 µg/l
	• mętność (ul. Gliwicka, Stanica)	3,9 NTU	1 NTU*
	• bakterie gr. coli (Szpital Pilchowice)	8 jtk/100ml	0 jtk/100ml
SOŚNICOWICE	• mangan (ul. Powstańców, Sośnicowice)	76 µg/l	50 µg/l
	• mangan (ul. Wiejska, Łany Wielkie)	80 µg/l	50 µg/l
	• żelazo (ul. Wiejska, Smolnica)	240 µg/l	200 µg/l
PYSKOWICE	• mangan (ul. Nad Kanałem 1D)	86 µg/l	50 µg/l
	• mętność (ul. Nad Kanałem 1D)	1,4 NTU	1 NTU
	• barwa (ul. Nad Kanałem 1D)	35 mg Pt/l*	akceptowalna przez konsumentów i bez nieprawidłowych zmian
	• mangan (ul. Nad Kanałem 5)	395 µg/l	50 µg/l
	• jon amonu		

	(ul. Nad Kanałem 5)	0,83 mg/l	0,5 mg/l
	- ogólna liczba mikroorganizmów (ul. Wędkarzy)	> 300 jtk/ml**	bez nieprawidłowych zmian

*Akceptowalna przez konsumentów i bez nieprawidłowych zmian. Zalecany zakres wartości do 1,0 NTU

**uzyskany wynik świadczy o wykrytych nieprawidłowych zmianach

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości PPIS w Gliwicach każdorazowo informował jednostkę odpowiedzialną za jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wnosząc o podanie przyczyny wystąpienia przekroczenia i wskazanie działań zmierzających do jego usunięcia. Skuteczność przeprowadzanych działań naprawczych potwierdzana była wynikami badań próbek wody.

W 2024 r. wydano 2 decyzje stwierdzające warunkową przydatność wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w związku z obecnością pojedynczych bakterii grupy coli, przy braku obecności wskaźników zanieczyszczenia kałowego (*Escherichia coli*, enterokoki) dla:

- wodociągu zbiorowego zaopatrzenia „Kotulin” zaopatrującego mieszkańców miejscowości Kotulin oraz Kotulinek (okres obowiązywania 29.08.2024 r.),
- ujęcia indywidualnego zaopatrującego w wodę przeznaczoną do spożycia Szpital Chorób Płuc im. Św. Józefa w Pilchowicach przy ul. Dworcowej 31 (okres obowiązywania 27.09.2024 r. - 29.09.2024 r.).

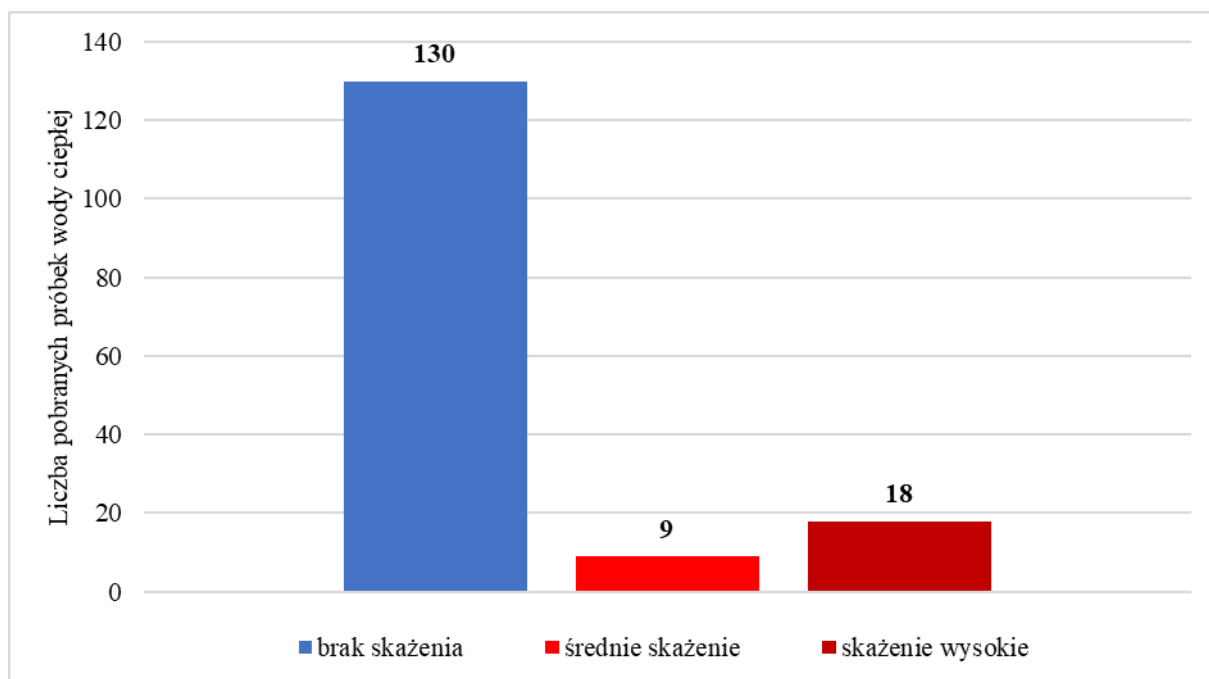
Na terenie powiatu gliwickiego funkcjonują 3 podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć w ramach działalności gospodarczej, a także w budynkach zamieszkania zbiorowego dla mniej niż 50 osób lub produkujące mniej niż średnio 10m³ wody na dobę zgodnie z § 8 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). Są to obiekty świadczące usługi noclegowe całoroczne i sezonowe zlokalizowane przy zbiorniku wodnym Dzierżno Duże, zaopatrywane w wodę z głębinowych ujęć indywidualnych bez podłączenia do wodociągu sieciowego. Woda z ujęć indywidualnych nie ma stabilnej jakości, w związku z powyższym nie da się zagwarantować bezpieczeństwa zdrowotnego osób z niej korzystających. Woda wykorzystywana jest do celów sanitarnych oraz spożywczych.

Z uwagi na utrzymujące się przekroczenia fizykochemiczne wydano 2 decyzje administracyjne:

- decyzja stwierdzająca warunkową przydatność wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w Ośrodku Żeglarskim Maytur w Pyskowicach nakazująca między innymi doprowadzić jakość wody w zakresie wskaźnikowych parametrów fizykochemicznych (mangan, jon amonowy) do wymagań określonych w przepisach prawa do dnia 31.08.2027 r.
- decyzja stwierdzająca warunkową przydatność wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w Ośrodku Grand Marina w Pyskowicach nakazująca m. in. doprowadzić jakość wody w zakresie wskaźnikowego parametru fizykochemicznego (mangan) do wymagań określonych w przepisach prawa do dnia 31.08.2025 r.

W 2024 r. wniesiono 2 interwencje dotyczące złej jakości wody na terenie powiatu gliwickiego. Przeprowadzone badania nie wykazały nieprawidłowości, a zgłoszenia uznano za niezasadne.

Podmioty wykonujące działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz właściciele lub zarządcy budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej zgodnie z § 18 ww. rozporządzenia są zobowiązane do wykonania badań wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. w instalacji ciepłej wody użytkowej. W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządców oraz w ramach kontroli urzędowej pobrano 157 próbek wody w 25 obiektach. Analiza wyników badań wody ciepłej pobranej w 20 obiektach nie wykazała nieprawidłowości. Nieprawidłowości stwierdzono w 5 obiektach. Zarządcy obiektów prowadzili działania interwencyjne obejmujące znalezienie przyczyny oraz zmierzające do redukcji liczby bakterii *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa.

RYCINA 15 Zestawienie liczby przebadanych próbek wody ciepłej na terenie powiatu gliwickiego pod względem parametru mikrobiologicznego *Legionella* sp. w zależności od oceny skażenia.

PPIS w Gliwicach po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2024 r. na terenie powiatu gliwickiego oraz podejmowanych działań naprawczych stwierdza przydatność wody do przeznaczonej do spożycia przez ludzi w badanym zakresie za wyjątkiem okresów, w których obowiązywała warunkowa przydatność wody do spożycia.

Ocena Stanu Sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania Powiatu gliwickiego za rok 2024

W roku sprawozdawczym na terenie powiatu gliwickiego pracownicy Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży (dalej: HDM) przeprowadzili 76 kontroli w 63 placówkach nauczania i wychowania

	Ewidencja	Skontrolowane	Liczba kontroli
Żłobki/kluby malucha	11	10	12
Przedszkola/ punkty przedszkolne	20	13	14
Szkoły Podstawowe	19	18	23
Zespoły Szkół	23	21	26
Zespoły Szkół Specjalnych	2	1	1
Placówki wsparcia dziennego	1	0	0

Rys. 1 Placówki pod nadzorem oraz skontrolowane na terenie powiatu gliwickiego

Przedmiotem kontroli było:

1. egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
2. nadzór nad stanem technicznym sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, sal zajęć, boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach,
3. wyposażenie pracowni komputerowych,
4. nadzór nad pracownikami chemicznymi,
5. ocena dostosowania mebli szkolnych do wzrostu dzieci,
6. higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
7. ocena warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, w tym możliwości prowadzenia akcji szczepień przeciw HPV,
8. ocena prowadzonego dożywiania dzieci i młodzieży,
9. zapewnienie uczniom możliwości pozostawienia w szkołach części podręczników i przyborów szkolnych,
10. ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów.

OCENA STANU SANITARNO – TECHNICZNEGO PLACÓWEK OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

W 2024 roku na terenie powiatu gliwickiego zostały wydane 2 nowe decyzje administracyjne w :

- Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 1, Knurów, ul. F. Michalskiego 27,
- Szkole Podstawowej Nr 5, Pyskowice, ul. Szkolna 2.

W związku z brakiem realizacji zaleceń z lat ubiegłych w przypadku 2 placówek wydano decyzje administracyjne zmieniające termin:

- Szkoła Podstawowa Nr 1, Toszek, ul. Dworcowa 27 (decyzja z 2021 r.),
- Zespół Placówek Oświatowych Nr 1, Knurów, ul. Aleja Lipowa 12 (decyzja z 2022 r.).

Decyzje te dotyczą złego stanu technicznego: sal zajęć, pomieszczeń sanitarnych oraz korytarzy i klatek schodowych.

Natomiast zakończono postępowanie administracyjne w Zespole Szkolno-Przedszkolnym, Kozłów, ul. Marcina 33 (decyzja z 2022 r.).

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

Na terenie starostwa gliwickiego we wszystkich obiektach zapewniono bieżącą ciepłą wodę oraz środki higieny osobistej w pomieszczeniach sanitarnych dla uczniów. Przechowywanie środków czystości i dezynfekcyjnych w obiektach jest prawidłowe.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

W roku 2024 podczas bieżących kontroli przeprowadzono także ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów w następujących placówkach:

- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 2 w Knurowie; na ogólną liczbę 153 uczniów objętych badaniem (8 oddziałów), 69 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 45,09 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 3 w Knurowie; na ogólną liczbę 163 uczniów objętych badaniem (8 oddziałów), 77 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 47,23 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Sierakowicach; na ogólną liczbę 159 uczniów objętych badaniem (9 oddziałów), 37 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 23,27 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Świbiu; na ogólną liczbę 155 uczniów objętych badaniem (8 oddziałów), 80 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 51,61 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wielowsi; na ogólną liczbę 40 uczniów objętych badaniem (2 oddziały), 14 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 35 %.

- w Szkole Podstawowej Nr 1 w Knurowie; na ogólną liczbę 159 uczniów objętych badaniem (8 oddziałów), 92 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 57,86 %.
- w Szkole Podstawowej w Kleszczowie; na ogólną liczbę 129 uczniów objętych badaniem (8 oddziałów), 58 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 37,20 %.

Ogółem na 958 przebadanych uczniów stwierdzono, że 417 z nich korzysta z mebli niedostosowanych do wzrostu, co stanowi 43,52%.

Poniżej przedstawiono zestawienie tabelaryczne ocenionych oddziałów szkolnych.

Liczba placówek skontrolowanych	Ergonomia mebli szkolnych					
	oceniono dostosowanie mebli do wzrostu uczniów			nieprawidłowe stwierdzono		
	w ilu placówkach	w ilu oddziałach	ile stanowisk	w ilu placówkach	w ilu oddziałach	ile stanowisk
7	7	51	958	7	43	417

Tab. 1. Ergonomia mebli szkolnych.

Ocenę prowadzono również w oddziałach przedszkolnych, gdzie oceną objęto 235 przedszkolaków, z których 52 korzysta z mebli niedostosowanych do wzrostu, co stanowi 22,12%.

- w Miejskim Przedszkolu Nr 2 w Knurowie; na ogólną liczbę 43 dzieci objętych badaniem (2 oddziały), 12 dzieci korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 27,90 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 3 w Knurowie; na ogólną liczbę 96 dzieci objętych badaniem (5 oddziałów) 14 dzieci korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 14,58 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Rudnie; na ogólną liczbę 12 dzieci objętych badaniem (2 oddziały), 3 dzieci korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 25 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Poniszowicach; na ogólną liczbę 21 dzieci objętych badaniem (1 oddział), 4 dzieci korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 19 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Pławniowicach; na ogólną liczbę 26 uczniów objętych badaniem (3 oddziały), 13 uczniów korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 50 %.
- w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Rudzińcu; na ogólną liczbę 37 dzieci objętych badaniem (2 oddziały), 6 dzieci korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu, co stanowi 16,21 %.

Poniżej przedstawiono zestawienie ocenionych oddziałów przedszkolnych.

Liczba placówek skontrolowanych	Ergonomia mebli przedszkolnych					
	oceniono dostosowanie mebli do wzrostu dzieci			nieprawidłowe stwierdzono		
	w ilu placówkach	w ilu oddziałach	ile stanowisk	w ilu placówkach	w ilu oddziałach	ile stanowisk
6	6	15	235	6	14	52

Tab. 2. Ergonomia mebli przedszkolnych.

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Higieniczną ocenę rozkładów zajęć lekcyjnych w 2024 r. przeprowadzono w:

- 18 szkołach podstawowych, w których skontrolowano 210 oddziałów,
- 21 zespołach szkół, w których skontrolowano 312 oddziałów.

Ocena rozkładów zajęć lekcyjnych w placówkach nie wykazała nieprawidłowości. Rozkłady zajęć były prawidłowo konstruowane z zachowaniem zasad: równomiernego obciążenia uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, zróżnicowania zajęć w każdym dniu oraz możliwości psychofizycznych uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia. Podczas kontroli zwracano również uwagę na długość przerw międzylekcyjnych.

NADZÓR NAD NIEBEZPIECZNYMI SUBSTANCJAMI CHEMICZNYM I ICH MIESZANINAMI

Podczas bieżącego nadzoru sanitarnego nad pracowniami chemicznymi stwierdzono, że w 23 placówkach prowadzi się zajęcia z użyciem niebezpiecznych substancji chemicznych. Ogólna ilość niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin znajdująca się w placówkach na terenie powiatu wynosi 113,47 kg.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych w szkołach. Część szkół prowadzi zajęcia wyłącznie w formie teoretycznej.

ZAPEWNIENIE UCZNIOM MIEJSCA NA POZOSTAWIENIE W SZKOLE CZĘŚCI PODRĘCZNIKÓW I PRZYBORÓW SZKOLNYCH

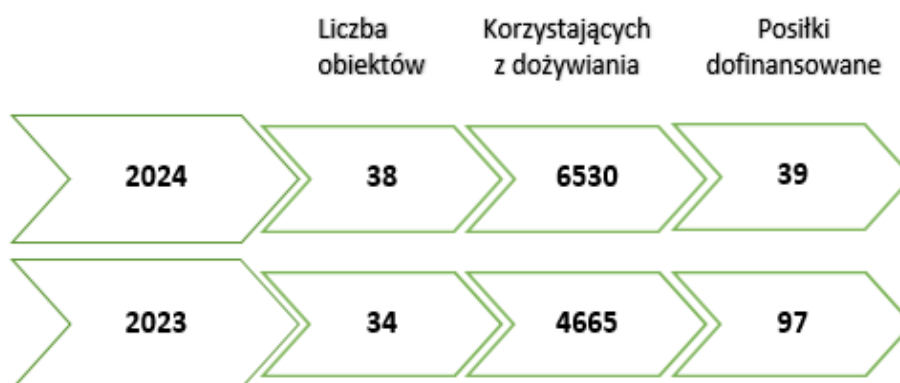
Na terenie powiatu gliwickiego w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (Dz. U. z 2020 r. poz. 1604) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na

pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, przeprowadzone kontrole w szkołach podstawowych i w zespołach szkół wykazały, iż wszystkie skontrolowane szkoły zapewniły miejsce na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, zgodnie z w/w rozporządzeniem.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

Przeprowadzone kontrole sanitarne w szkołach podstawowych i w zespołach szkół wykazały, że 38 placówek prowadziło dożywianie. Dzieci i młodzież miała możliwość skorzystania z obiadów oraz napojów. Z obiadów pełnych skorzystało 6530 dzieci. Z posiłków dofinansowanych skorzystało 39 dzieci. Natomiast akcję „Szkłanka mleka” w roku 2024 prowadziło 28 skontrolowanych placówek i skorzystało z niej 3033 dzieci i młodzieży.

Poniżej prezentujemy porównanie z rokiem 2023.

Rys. 2 Liczba dzieci korzystających z dożywiania.

PROFILAKTYCZNA OPIEKA ZDROWOTNA

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad gabinetami profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, na terenie powiatu gliwickiego odnotowano, że 37 placówek posiada gabinety do własnej dyspozycji. Placówki, które nie posiadają gabinetu zapewniają pomieszczenie zastępcze na terenie placówki (Szkoła Podstawowa w Bargłównie, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Rudnie). Natomiast dwie ze skontrolowanych placówek nie zapewniają opieki pielęgniarstwa w szkole tj. :

- Miejska Szkoła Podstawowa Nr 7 w Knurowie,
- Szkoła Podstawowa w Chechle.

Wszystkie gabinety posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody, w pomieszczeniach tych nie stwierdzono złego stanu sanitarno-technicznego.

Opiekę stomatologiczną na terenie powiatu zapewniało 26 placówek oświatowych (poza terenem szkoły). Dodatkowo na terenie powiatu gliwickiego przedszkolaki oraz uczniowie korzystali z opieki stomatologicznej w Dentobusie.

Ponadto, podczas kontroli dokonywano oceny możliwości przeprowadzenia akcji szczepień w szkołach przeciw zakażeniom brodawczaka ludzkiego HPV.

OCENA STANU SANITARNO - TECHNICZNEGO PIASKOWNIC

W roku 2024 pracownicy Sekcji HDM podczas kontroli w żłobkach i przedszkolach zwracali w dalszym ciągu szczególną uwagę na stan techniczny piaskownic, zabezpieczenie przed zanieczyszczeniami oraz terminowość wymiany piasku.

Kontrole nie wykazały nieprawidłowości w w/w zakresie.

POMIARY NATĘŻENIA OŚWIETLENIA SZTUCZNEGO

W 2024 roku pracownicy Laboratorium Akredytowanego - Oddział Laboratoryjny PSSE Gliwice, przeprowadzili pomiary natężenia oświetlenia w salach lekcyjnych i pracowniach komputerowych w 2 placówkach , tj.:

1. Szkoła Podstawowa im. Gen. J. Bema w Bojszowie
Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia w 8 salach szkolnych. Natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy w 8 salach, natomiast równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy we wszystkich salach lekcyjnych.
2. Szkoła Podstawowa Nr 5 w Pyskowicach
Przeprowadzono pomiary natężenia oświetlenia w 14 salach szkolnych. Natężenie oświetlenia nie spełnia wymagań normy w 2 salach, natomiast równomierność oświetlenia spełnia wymagania normy we wszystkich salach lekcyjnych.

INTERWENCJE

W 2024 roku nie odnotowano zgłoszeń do PPIS w Gliwicach dotyczących nieprawidłowości w funkcjonowaniu obiektów z terenu powiatu gliwickiego.

W BIEŻĄCYM ROKU SPRAWOZDAWCZYM PRZEPROWADZONO NASTĘPUJĄCE ZADANIA ZGODNIE Z WYTYCZNYMI GIS

Przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego 2024/ 2025

Pracownicy Sekcji HDM przeprowadzili kontrole doraźne, mające na celu sprawdzenie przygotowania szkół na przyjęcie uczniów po przerwie wakacyjnej, budynków oraz terenów rekreacyjnych przy szkołach. Kontrolą objęto 2 szkoły podstawowe oraz 4 zespoły szkół.

Zakres prac remontowych przeprowadzonych w placówkach przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego 2024/2025 obejmował:

- malowanie sal lekcyjnych,
- odświeżenie pomieszczeń sanitarnych,
- wymianę instalacji elektrycznej,
- remont boisk.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że placówki zostały prawidłowo przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego.

Wypoczynek zimowy i letni w 2024 roku

Na terenie powiatu gliwickiego w bieżącym roku sprawozdawczym w okresie ferii zimowych skontrolowano 5 półkolonii w placówkach oświatowych. Z wypoczynku skorzystało 173 dzieci. W 4 placówkach dzieci miały zapewnione wyżywienie, skorzystało z niego 129 dzieci.

Natomiast podczas trwania wypoczynku letniego przeprowadzono 13 kontroli półkolonii oraz 2 kontrole obozów pod namiotami. Z wypoczynku skorzystało 439 dzieci, natomiast z wyżywienia skorzystało 280 dzieci w 11 placówkach.

Podczas kontroli propagowano zasady bezpiecznego wypoczynku, a także przekazywano broszury edukacyjne „Bezpieczne Ferie” oraz „Bezpieczne Wakacje”.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów

Pracownicy Sekcji HDM przeprowadzili badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów:

- w Szkole Podstawowej Nr 5 w Pyskowicach gdzie badaniem objęto 10 oddziałów (klasy 4-8), przebadano 179 uczniów, z czego 34 uczniów przekroczyło normę 15% wagi tornistra do masy ciała.
- w Szkole Podstawowej Nr 2 w Toszku gdzie badaniem objęto 10 oddziałów (klasy 4-8), przebadano 153 uczniów, z czego 29 uczniów przekroczyło normę 15% wagi tornistra do masy ciała.

DODATKOWE INFORMACJE

Na terenie powiatu gliwickiego w roku 2024 nastąpiły zmiany w nadzorowanych placówkach oświatowych.

- Rozbudowano Zespół Szkół im. I.J. Paderewskiego w Knurowie.
- Zakończyła się budowa stołówki w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kozłowie.
- Oddano do użytku Gminny Żłobek w Wielowsi.
- Aktualnie trwa budowa przedszkola przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Chudowie.

PODSUMOWANIE

Na terenie powiatu gliwickiego stan techniczny placówek oświatowych ulega sukcesywnej poprawie. Dyrekcje placówek podejmują działania zmierzające do poprawy warunków technicznych budynków. Jednak brak środków finansowych stwarza dużą trudność w terminowej realizacji decyzji administracyjnych, dotyczących m.in. remontów kapitalnych bloków sportowych, pomieszczeń zajęć lekcyjnych, pomieszczeń sanitarnych oraz boisk szkolnych.

W związku z powyższym w roku sprawozdawczym udało się jedynie wyegzekwować 1 decyzję administracyjną.

W 2024 roku pracownicy Sekcji HDM kontynuowali działania na rzecz edukacji prozdrowotnej ukierunkowanej na profilaktykę wad postawy.

Wzrasta liczba placówek zakupujących nowe ergonomiczne wyposażenie sal lekcyjnych, jednak nadal występuje problem niedostosowania stanowisk do zasad ergonomii. Dlatego też podczas kontroli zalecany jest wzmożony nadzór nad prawidłowym dostosowaniem mebli do wzrostu uczniów/przedszkolaków. Na uwagę zasługuje również fakt, iż pomimo zapewnienia mebli o właściwych rozmiarach, dzieci i młodzież nie zawsze zajmowały stanowiska odpowiednie dla nich pod względem ergonomii. Podstawową przyczyną zaistniałej sytuacji była nieznajomość, zarówno u dzieci jak i nauczycieli, zasad prawidłowego doboru mebli do ich warunków antropometrycznych.

Placówki, w których stwierdzono nieprawidłowości zostały zobligowane do podjęcia działań naprawczych, które zostaną ocenione podczas ponownych kontroli w marcu 2025 r.

W roku sprawozdawczym zostały również przeprowadzone badania obciążenia uczniów ciężarem tornistrów. Część uczniów nie pozostawia podręczników i przyborów w klasach lub szafkach szkolnych, mimo zapewnionych przez placówki w tym zakresie prawidłowych warunków.

Niepokojącym zjawiskiem pozostają niewątpliwie problemy o charakterze higienicznym, związane ze stwierdzonymi przypadkami wszawicy, świerzbu oraz chorób pasożytniczych. W związku z powyższym w dalszym ciągu istnieje konieczność szerzenia profilaktyki zdrowotnej w tym zakresie. W placówkach wdrażane są procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia chorób zakaźnych lub pasożytniczych, opracowane zgodnie ze stanowiskiem Departamentu Matki i Dziecka w Ministerstwie Zdrowia.

PPIS w Gliwicach pozostaje w ścisłym kontakcie z władzami samorządowymi i na bieżąco przekazują informacje w formie wystąpień o wszelkich nieprawidłowościach i problemach występujących w placówkach oświatowo - wychowawczych.

Od września 2024 roku w szkołach podstawowych prowadzony jest również program zalecanych szczepień przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego HPV. W okresie od września do grudnia do programu z terenu powiatu gliwickiego przystąpiło 11 szkół. Ogółem w tym okresie zostało zaszczepionych 152 uczniów.

**OCENA STANU SANITARNEGO
TERENU DZIAŁANIA PAŃSTWOWEGO POWIATOWEGO INSPEKTORA
SANITARNEGO W GLIWICACH Z ZAKRESU ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU
SANITARNEGO – OBSZAR POWIAT GLIWICKI**

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego realizuje ustawowe obowiązki i zadania w zakresie zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru sanitarnego nad kolejnymi etapami procesów inwestycyjnych na terenie Miasta Zabrze, Gliwice oraz Powiatu Gliwickiego.

Działalność w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego obejmuje:

- opiniowanie gminnych aktów planowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko i uzgadnianie warunków zabudowy,
- wydawanie opinii sanitarnych na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko dla planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- opiniowanie dokumentacji projektowej dotyczącej budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy i zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych lub ich części,
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych poprzez stwierdzenie zgodności ich wykonania z projektem budowlanym oraz z wymaganiami higienicznymi i zdrowotnymi,
- wydawanie opinii sanitarnych oraz zgody na odstępstwa od warunków technicznych zgodnie z kompetencjami określonymi w odrębnych przepisach.

Powyższe działania mają na celu minimalizowanie lub eliminowanie środowiskowych zagrożeń zdrowia już na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego, projektowania i realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz zapewnienie właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych w przekazywanych do użytkowania obiektach.

Działalność nadzoru zapobiegawczego jest ściśle związana z ilością planowanych przedsięwzięć i realizowanych inwestycji. Stanowiska zajmowane są na wniosek organów prowadzących postępowanie lub zainteresowanych podmiotów.

I. Zagadnienia dotyczące opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

W powiecie gliwickim w roku 2024 wydano **9** opinii sanitarnych dla projektu dokumentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. W powiecie gliwickim prawie **100%** powierzchni objętych jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Wydane opinie dotyczyły łącznej powierzchni **572,559 ha** i obejmowały następujące zagadnienia m. in. obszaru położonego po zachodniej stronie ul. Szpitalnej w rejonie skrzyżowania ul. Szpitalnej i ul. 26 Stycznia, obszaru obejmującego część "dzielnicy Bojków" położoną pomiędzy ul. Knurowską, Bojkowską i autostradą A4-etap I oraz sześciu fragmentów gminy Pyskowitz.

Dla Powiatu gliwickiego, w roku 2024 wydano **8** uzgodnień określających zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, a także

5 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

II. Zagadnienia dotyczące uzgadniania przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych

Dla powiatu gliwickiego wydano 27 opinii dotyczących następujących zagadnień:

- budowa i przebudowa hal produkcyjnych i produkcyjno-magazynowych,
- rozbudowa biogazowni rolniczej z mocy elektrycznej do 499 kW do mocy 1 MW w Toszku,
- rozbudowa skupu metali żelaznych i nieżelaznych w Knurowie,
- budowa elektrowni wiatrowej w gminie Toszek,
- przebudowa Dróg Gminnych w gminie Toszek,
- rozbudowa parkingów pracowniczych na terenie szybu VI KWK Budryk,
- budowa Kanalizacji sanitarnej w Wilczej, gmina Pilchowice,
- budowa i eksploatacja wytwórni betonu przy ul. Przemysłowej w Knurowie,
- budowa zespołu siedmiu budynków mieszkalnych wielorodzinnych z garażami podziemnymi wraz z niezbędną infrastrukturą w Knurowie,
- budowa stawu rybnego o głębokości większej niż 3 m obręb Trachy, gmina Sośnicowice.

Stwierdza się, że wpływające wnioski w treści załączonej dokumentacji uwzględniają w coraz większym stopniu wpływ na otoczenie. W trakcie uzgodnienia inwestycji brano pod uwagę następujące zagadnienia: usytuowanie terenów mieszkaniowych i kierunków oddziaływania transgranicznego, a także poziom emisji hałasu, zanieczyszczeń pyłowych i wpływ na warunki wodno-gruntowe. Wszystkie przedsięwzięcia były zgodne z zapisami obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

III. Zagadnienia dotyczące postępowania w przedmiocie wydania opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Zgodnie z określonymi kompetencjami organów inspekcji sanitarnej zawartych w art. 78 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.). Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach w roku 2024 wydał 2 opinie sanitarne dla warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla obiektów zaliczanych do mogących potencjalnie pogorszyć stan środowiska.

IV. Zagadnienia związane z uzgadnianiem dokumentacji projektowej

W roku 2024 dla powiatu gliwickiego uzgodniono 11 projektów przedłożonych przez wnioskodawców. Dokumentacja obejmowała obiekty służby zdrowia (gabinety indywidualnej praktyki lekarskiej), budowę budynku-usługowego, zmianę aranżacji lokalu przedszkola, instalację wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej w budynku SPA, technologię zakładu kosmetycznego, lokal małej gastronomii oraz rozbudowę budynku szkoły podstawowej. Wydano

również 1 stanowisko obejmujące uzgodnienie lokalizacji wyrzutni terenowej dla zadania obejmującego budowę wodnego Placu zabaw w Pyskowicach.

W trakcie uzgadniania projektów inwestycji kontrolowano, w przyjętych rozwiązaniach projektowych, spełnienie wymagań higienicznych i zdrowotnych zapewniających właściwe warunki sanitarne w miejscach pobytu ludzi, a także odpowiednie warunki pracy dla osób zatrudnionych w zakładzie pracy. Zwracano szczególną uwagę na zapewnienie prawidłowych ciągów technologicznych i układu funkcjonalnego pomieszczeń, właściwego oświetlenia oraz odpowiedniej wysokości. Projekty obiektów nowych w zdecydowanej większości nie obejmowały projektów technologicznych instalacji sanitarnych.

V. Zagadnienia dotyczące uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

W roku 2024 wydano 38 opinii sanitarnych w tym 20 w trybie art. 56 Prawa Budowlanego (hale produkcyjne i magazynowe, budynki handlowo-usługowe, obiekty oświatowe i służby zdrowia itp.). Większość Inwestorów przystosowała obiekty zgodnie z projektem uzgodnionym pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych, choć w niektórych przypadkach przekazano Inwestorom zalecenia do wykonania. Wskazówki nie miały wpływu na procedurę odbiorową związaną z koniecznością wydania decyzji sprzeciwu. Sprawy te dotyczyły nieprawidłowego wykonawstwa i przygotowania pomieszczeń oraz innych drobnych usterek. Zdarzały się także sytuacje samowolnych zmian dokonywanych przez Inwestorów, które można było uznać, jeżeli nie miały wpływu na zachowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

VI. Uzgadnianie warunków zabudowy

W świetle art. 53 i 60 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla organów administracji architektoniczno-budowlanej występujących w toku postępowania zgodnie z kpa o opinię przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego, PPIS w Gliwicach w roku 2024 wydał dla powiatu gliwickiego 2 postanowienia obejmujące budowę zespołu elektrowni fotowoltaicznych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną w gminie Gierałtowice oraz Toszek.

VII. Zagadnienia odnośnie współpracy z innymi organami

Współpraca przebiegała bez zarzutów, polegała na kontaktach telefonicznych oraz ewentualnych spotkaniach.

VIII. Współpraca z nadzorem bieżącym

Współpraca między działami polegała głównie na udziale sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w zakresie doradztwa merytorycznego w poszczególnych sprawach.

W powiecie gliwickim nie odnotowano interwencji.

IX. Wnioski w formie opisowej

W powiecie Gliwickim prawie 100 % powierzchni terenu objętych jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Wnioski Wójtów i Burmistrzów oraz Prezydentów Miast usytuowanych na terenie Powiatu Gliwickiego przygotowywane są prawidłowo i zawierają niezbędne załączniki.

Zauważalne jest podwyższenie standardów obiektów zgłaszanych do odbioru. W zakładach fryzjerskich i kosmetycznych w zakresie zabezpieczenia higieniczno-sanitarnego tworzone są ciągi sterylizacji narzędzi natomiast w obiektach usługowo-handlowych o powierzchni przekraczającej 100 m² wymaga się wydzielenie toalety ogólnodostępnej dla klientów dostępnej z dróg komunikacji wewnętrznej. We wszystkich realizacjach podlegających czynnościom odbiorowym stosowana jest prawidłowa wentylacja potwierdzona stosownym dokumentem. Zauważa się podnoszenie standardów w zakresie wykonawstwa, stosowanych materiałów budowlanych wykończeniowych, nowoczesnego wyposażenia technologicznego.

W roku 2024 r. podobnie jak w latach poprzednich, przeprowadzono wiele konsultacji w zakresie wymagań sanitarno-higienicznych, głównie w sprawach dotyczących adaptacji obiektów na działalność usługową związaną z produkcją i obrotem żywnością, sprawowaniem opieki nad dziećmi (przedszkola, żłobki, punkty przedszkolne), świadczeniem usług medycznych (gabinety specjalistyczne) oraz fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej.

Powyższe działania, prowadzone przez przedstawicieli PPIS w Gliwicach, miały na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarnohigienicznego w realizowanych obiektach użyteczności publicznej, w zakładach produkcyjnych, a także dbałość o to, aby obiekty mogące znacząco oddziaływać na środowisko nie powodowały uciążliwości i zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi.

DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO ZDROWOTNA I PROMOCJI ZDROWIA

W roku 2024 aktywnie działano na rzecz zdrowia publicznego, inicjując, organizując, prowadząc, koordynując i nadzorując różnorodne działania edukacyjne. Celem tych działań było promowanie zdrowych nawyków i postaw w społeczeństwie.

W 2024 roku edukacja zdrowotna była realizowana poprzez szeroki wachlarz interwencji, zarówno programowych, jak i nieprogramowych, które miały na celu zwiększenie świadomości zdrowotnej i poprawę jakości życia mieszkańców.

INTERWENCJE PROGRAMOWE

Rys. 1 Banery promujące programy edukacyjne realizowane w roku 2024.

W roku szkolnym 2023/2024 w powiecie gliwickim realizowano programy edukacyjne w zakresie:

➤ PROFILAKTYKI ANTYTYTONIOWA

„Czyste powietrze wokół nas”	program edukacyjny dla dzieci w wieku 5-6 lat uczy rozpoznawania źródeł dymu, zwiększa świadomość o szkodliwości palenia i kształtuje asertywne postawy wobec palących. Wzięło w nim udział 19,5% przedszkoli, obejmując 597 dzieci.
„Bieg po zdrowie”	dynamiczny program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla uczniów IV klas szkół podstawowych ma na celu opóźnienie lub zapobieżenie inicjacji tytoniowej. Wzięło w nim udział 19% szkół podstawowych, obejmując 215 uczniów i 184 rodziców.

➤ PROMOWANIA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA I ZBILANSOWANEJ DIETY

„Skąd się biorą produkty ekologiczne”	program edukacyjny dla dzieci w wieku 5-6 lat uczy o niskoprzetworzonych produktach ekologicznych i budowaniu zdrowych nawyków żywieniowych. Wzięło w nim udział 19,5% przedszkoli, obejmując 479 dzieci i 353 rodziców.
„Trzymaj Formę!”	program dla uczniów V-VIII klas szkół podstawowych ma na celu edukację i kształtowanie prozdrowotnych nawyków poprzez promocję aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety. Zgłosiło się do niego 54,8% szkół podstawowych, obejmując 8693 odbiorców.

➤ OGRANICZANIA UŻYWANIA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

„Smak życia, czyli debata o dopalaczach”	Program dla młodzieży w wieku 13-15 lat dostarcza informacji o „dopalaczach” i związanych z nimi zagrożeniach. Wzięło w nim udział 26,2% szkół podstawowych, obejmując 266 uczniów klas VII i VIII oraz 46 rodziców.
„ARS, czyli jak dbać o miłość?”	Program ma na celu ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież. Skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych i ich rodziców. Wzięło w nim udział 25% szkół podstawowych, obejmując 4 uczniów.

➤ PROFILAKTYKI NOWOTWORÓW

„Podstępne WZW”	profilaktyka zakażeń HAV, HBV i HCV, zrealizowany przez nauczycieli biologii, pielęgniarki szkolne i pedagogów. Program objął 50% szkół ponadpodstawowych, angażując 882 uczniów i 970 rodziców.
„Znamię! Znam je?”	profilaktyka czerniaka i samobadania skóry, zrealizowany w 50% szkół ponadpodstawowych, obejmując 884 uczniów i 884 rodziców.

„Wybierz życie – pierwszy krok”	profilaktyka raka szyjki macicy i zakażeń HPV, zrealizowany w 50% szkół ponadpodstawowych, obejmując 347 uczniów i 4 rodziców.
--	--

REALIZOWANE INTERWENCJE PONADPROGRAMOWE

Akcje realizowane przez przedstawicieli inspekcji sanitarnej najczęściej obejmowały:

- organizowanie warsztatów, prelekcji, zajęć sportowych, spotkań edukacyjnych w szkołach, przedszkolach oraz w innych placówkach edukacyjnych;
- dystrybucję materiałów edukacyjnych, takich jak ulotki, broszury, plakaty oraz prowadzenie kampanii w mediach społecznościowych;
- współpraca z lokalnymi władzami i organizacjami: udział w lokalnych wydarzeniach i festynach zdrowotny;
- realizacja kampanii związanych z określonymi porami roku, np. „Bezpieczne ferie” i „Bezpieczne wakacje”;
- organizowanie akcji profilaktycznych w okresach wzmożonego ryzyka zachorowań, np. „Wirusoochrona”.

„Bezpieczne ferie”, „Bezpieczne wakacje”	działania informacyjno-edukacyjne mające na celu zapewnienie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży, promowanie bezpiecznych zachowań zdrowotnych oraz ograniczenie zagrożeń podczas ferii i wakacji
„Klub zdrowego przedszkolaka”	projekt wspierający prawidłowy rozwój dzieci poprzez promowanie zdrowego stylu życia w przedszkolach, wzbogacanie wiedzy dzieci z dziedziny zdrowia oraz kształtowanie prozdrowotnych postaw i nawyków
„Wirusoochrona”	profilaktyka chorób wirusowych przenoszonych drogą kropelkową, edukacja na temat higieny rąk, zasłaniania ust i nosa podczas kichania i kaszlu oraz promowanie szczepień ochronnych
„Łap słońce z głową”	kampania edukacyjna dotycząca profilaktyki niekorzystnych skutków zdrowotnych wynikających z nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV, promowanie bezpiecznego korzystania ze słońca
„Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”	kampania edukacyjna propagująca zasady ochrony przed kleszczami, edukacja w zakresie prawidłowego usuwania kleszcza oraz zwiększanie świadomości społecznej na temat profilaktyki chorób odkleszczowych
„Nowe narkotyki – Nowe zagrożenia”	profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu środków psychoaktywnych wśród

	młodzieży, edukacja na temat zagrożeń związanych z nowymi narkotykami
„Lekki tornister”	akcja mająca na celu uświadomienie uczniom i rodzicom znaczenia odpowiedniego dopasowania i wagi tornistrów szkolnych w profilaktyce wad postawy
„Bezpieczne grzybobranie”	profilaktyka zatruc grzybami, edukacja na temat bezpiecznego zbierania i spożywania grzybów, promowanie korzystania z porad grzyboznawców
#Wybierz zdrowie	kształtowanie postaw i zachowań związanych ze zdrowym, aktywnym stylem życia wśród najmłodszych dzieci szkół podstawowych
„Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, „Mamo, Tato pamiętajcie o moich szczepieniach”	kampanie mające na celu zwiększenie świadomości na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych

Rys. 2 Plakat promujący kampanię „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”

Rys. 3 Okładki broszur promujących kampanię edukacyjną „Mamo, Tato pamiętajcie o moich szczepieniach”

NAJCIEKAWSZE DZIAŁANIA ZWIĄZANE

Z PROMOCJĄ ZDROWIA

- Akcja **"Nowe Narkotyki-Nowe Zagrożenia"** przyniosła do Szkoły Podstawowej nr 6 w Pyskowicach wyjątkowe warsztaty, które przyciągnęły uwagę rodziców. Podczas spotkania omówiono niebezpieczeństwa związane z nowymi substancjami psychoaktywnymi. Rodzice

mieli okazję nauczyć się, jak rozpoznawać subtelne symptomy zażywania narkotyków oraz jak skutecznie przeciwdziałać ich używaniu wśród młodzieży. Dzięki praktycznym wskazówkom i interaktywnym ćwiczeniom, uczestnicy zdobyli cenną wiedzę, która pomoże im chronić swoje dzieci przed zagrożeniami współczesnego świata.

Rys. 4 Warsztaty dla rodziców w Szkole Podstawowej nr 6 w Pyskowicach, 17 kwietnia 2024 r.

- W ramach akcji „**Bezpieczne Wakacje 2024**” w powiecie gliwickim odbyło się 8 warsztatów dla 154 uczniów. Dzieci uczestniczyły w kreatywnych zajęciach, które rozwijały ich umiejętności,

wyobraźnię i umiejętności społeczne, promując bezpieczne spędzanie czasu wolnego. Warsztaty były edukacyjne, pełne radości i inspiracji. Na zakończenie uczestnicy otrzymali broszury informacyjne oraz odbłaski dla zwiększenia bezpieczeństwa.

Rys. 5 Półkolonie letnie zorganizowane w powiecie gliwickim w roku 2024.

- Podczas **Dożynek Gminy Pilchowice** prowadzono działania promocyjne dla zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego uczestników. Zorganizowano stoisko informacyjno-edukacyjne z ulotkami i broszurami o higienie, bezpiecznym przygotowywaniu żywności i profilaktyce chorób zakaźnych. Przedstawiciele PPIS w Gliwicach angażowali się w bezpośrednie rozmowy z uczestnikami, odpowiadając na pytania i udzielając porad zdrowotnych.

Rys. 6 Dożynki Gminy Pilchowice, 8 września 2024 r.

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA JAKO PROMOCJA ZDROWIA

Działania komunikacyjne były prowadzone również poprzez stronę internetową w serwisie *gov.pl* oraz na portalach społecznościowych, takich jak *Facebook* i *Instagram*. Dzięki tym kanałom informacje o zdrowiu publicznym i potencjalnych zagrożeniach docierały do szerokiego grona odbiorców, zwiększając świadomość społeczną i promując zdrowe nawyki.

W 2024 roku konto na Facebooku pozwoliło dotrzeć do ponad 37 tysięcy odbiorców, co stanowi wzrost zasięgu o 386,9% w porównaniu do roku 2023. Dzięki angażującym treściom media społecznościowe stały się cennym źródłem informacji i inspiracji dla szerokiego grona odbiorców. W tym samym roku uruchomiono również kolejny kanał informacyjny na Instagramie, który dodatkowo zwiększył zasięg i efektywność komunikacji.

Treści w mediach społecznościowych były starannie przygotowywane na podstawie kalendarza zdrowia publicznego oraz bieżących działań inspekcji, a także reagowano na nowe zagrożenia dla zdrowia publicznego. Dzięki temu wpisy były zawsze aktualne i angażujące.

Rys. 7 Post reagujący na bieżące zagrożenie dla zdrowia publicznego w 2024 roku.

Wpisy obejmowały kluczowe wydarzenia z zakresu zdrowia publicznego, m.in.:

- Światowy Dzień AIDS,
- Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach,
- Światowy Dzień Rzucania Palenia,
- Europejski Dzień Walki z Rakiem Piersi,
- Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego,
- Światowy Dzień FAS,
- Światowy Dzień Wirusowego Zapalenia Wątroby,
- Światowy Dzień Walki z Cukrzycą,
- Ogólnopolski Dzień Świadomości Raka Prostaty,
- Dzień Bez Alkoholu,
- Światowy Dzień Zdrowia Układu Pokarmowego,
- Światowy Dzień Walki z Nowotworami Krwi,
- Europejski Dzień Profilaktyki Udarowej,
- Europejski Dzień Walki z Czerniakiem,
- Europejski Tydzień Szczepień,
- Światowy Dzień Zdrowia,
- Światowy Dzień Gruźlicy,
- Światowy Dzień Zdrowia Jamy Ustnej,
- Międzynarodowy Dzień Świadomości HVP.
- Europejski Tydzień Walki z Rakiem Szyjki Macicy

Rys. 8 Posty dotyczące ważnych wydarzeń z zakresu zdrowia publicznego w 2024 roku.

